

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

**DET EKSTRAORDINÆRE
LANDSMØTE
1923**

PROTOKOL

KRISTIANIA
ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

1924

PROTOKOL

over forhandlingene paa Det norske
arbeiderpartis ekstraordinære landsmøte
2.—4. november 1923.

KRISTIANIA
ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI
1924

Sakregister.

	Side
<i>Aapningsmøtet</i>	1
Hilsningstaler	4
Oprop	12
Fuldmagterne	14
Landsmøtets konstituering	21
 <i>Beslutningene paa det utvidede eksekutivmøte.</i>	
De foreliggende indstillinger	22
Debatten	31
Voteringen	64
 <i>Møtet søndag.</i>	
Landsmøtets enstemmige erklæring	67
Dagsordenens punkt 5 (fortsat)	68
De dagsaktuelle krav	68
Retningslinjer for partiets politik	70
Partiets beretning	73
Rusland de jure	73
Kommunalkontoret	73
Retningslinjer for partiets oplysningsarbeide	74
Lovforandringer	75
Arbejderdomstol	76
Omorganiseringen	77
Partikontingenten	81
Suspensionene	82
Manifest til arbejderklassen	83
Valgene	83
Partiets økonomi	85
Partisituationen	86
Avslutningen	87

Aapningsmøtet.

Det norske arbeiderpartis ekstraordinære landsmøte traadte sammen i Folkets hus, Kristiania, 2. november (bededag) kl. 10½ formiddag.

Efterat «Internationalen» var sunget, holdt partiets formand, *Oscar Torp*, følgende aapningstale:

Kamerater!

For kort tid siden er fru Marie Knudsen avgaat ved døden. I Det norske arbeiderpartis første aar, da det var forbundet med store personlige opofrelser at være partiets fører, bar hun villig de byrder og de savn som hendes mands arbeide for partiet og for arbeiderklassens sak paaførte ham og hans familie. Og i de aar som er gaat, har hun selv utført et stort arbeide for partiet indenfor kvindebevægelsen. Idet vi hylder Marie Knudsens minde, erindrer vi ogsaa i taknemmelighet partiets mangeaarige formand som har bragt den norske arbeiderklasse større ofre og utført et rikere arbeide i dens tjeneste, end nogen anden mand som nu lever.

Jeg hilser landsmøtets deltagere velkommen.

Det norske arbeiderparti har i de sidste aar gjennomlevet den alvorligste indre kamp siden den strid blev avsluttet som ledet til at høiresocialisterne traadte ut av partiet. Striden har været saa skarp, at vi møtes her som repræsentanter valgt av fraktioner, snarere end av Det norske arbeiderparti. Vi møtes som repræsentanter for partier indenfor partiet.

Den strid som har været ført er dette landsmøtes aarsak. Vi skal ikke skjule for os selv alvorret i den situation vi har skapt, og som det er dette landsmøtes opgave at løse. Store farer truer partiet og den norske arbeiderklasse. Vi har ansvaret for at farerne er store. Det er vor opgave at avverge dem.

I det forløpne aar er partiets interesse og energi vendt bort fra det utadvendte arbeide. Det byggende, revolusjonære arbeide har stagneret.

En bitter indbyrdes krig mellom partiføller, mellom aktive partimedlemmer som alle kalder sig kommunist., har optat den interesse og den arbeidskraft som ellers skulde ha været viet den partibyggende virksomhet. Ingen strid er

saa bitter som en strid mellem brødre, en strid mellem nære meningsfæller, en hensynsløs kamp mellem dem som naturlig hører sammen, og som har de store maal fælles. Derfor er det forstaaelig at fraktionskampene har utartet, at tonen er blit hatskere og uforsonligere end vanlig, selv i kampen mellem de bitreste politiske motstandere. Det er forstaaelig, men det er ikke desto mindre nu en livsnødvendighet for partiet at striden bringes til ende, at en avgjørelse fattes som ingen appel kjender, og at vi gaar over til de store arbeidsopgaver som ligger og venter, og som nu maa finde sin løsning. Det er da heller ikke tvil underkastet, at striden indenfor partiet vil bli bragt til sin avslutning paa dette landsmøte. Derfor har vi ogsaa raad til at erkjende at de indre kampe ikke udelukkende har skadet, de har ogsaa gagnet. De har sat liv i sindene, sat spørsmålene under debat, har fremtvunget interesser og tanker hos mange som kanskje ellers vilde ha tat sine standpunkter paa borg. Den idékamp som er ført, vil gi os øket kraft til det arbejde som nu skal utføres.

Partiet og fagorganisationen maa styrkes. De maa økes i medlemstal og i indre kraft. Den utadvendte agitation maa faa bredde. Vi maa naa frem til alle arbeidende samfundslag i landet, til bønderne, til fiskerne, til middelstanden i byerne. Et fast og sik-

kert agitationsarbeide maa utføres, baaret av partiets indre styrke og enhet. Foran os ligger endnu ufuldført næsten hele det organisationsmæssige oppbyggingsarbeide som vi lovet at paabegynde allerede paa landsmøtet i 1918. Bedriftsraadene staar endnu i sin spæde begyndelse, og arbeidet ligger nede. Arbeiderklassens bevæbning er endnu helt indenfor agitationens omraade, og agitationens tid er nu i virkeligheten forbi.

Store faglige kampe staar for døren. Gjennem streik, arbeidsnedleggelse og lockout-varsel er allerede over 25,000 arbeidere drat ind i kampen. Før mange uker er gaat, kan størstedelen av den norske arbeiderklasse være kastet ut i omfattende faglige konflikter. Arbeidernes daglige livsvilkår trues, og om de nærliggende opgaver som derved skapes vil alle medlemmer av Det norske arbeiderparti kunne samles.

Som repræsentanter for Internationalens eksekutivkomite er møtt Hoernle fra det tyske parti. Fra Ungdoms-Internationalen har Schüller git møte. Jeg hilser dem begge velkommen.

Der har i den forløpne tid været uoverensstemmelser til stede mellem det norske parti og Internationalen, og haarde ord er blit brukt. Jeg vil forsikre Internationalens fremmøtte repræsentanter om, at det norske parti staar

helt paa den internationale solidaritets grund. Naar Internationalen kræver av os enhet og samhörighet i handling med alle andre kommunistiske partier, skal vi ikke vike tilbake, og ikke unddra os de ofre som blir os paalagt. Det er vor faste tro, at denne samhörighet i handling og i de store maal er solidaritetens kjerne og vil strække til for i det lange løp at bevare et godt og tillidsfuldt forhold mellem Internationalen og det norske parti. Der er avgjørelser med hensyn til meninger og med hensyn til optræden i lokale forhold, som det norske parti er fast besluttet paa selv at træffe. Den selvbestemmelsesret som vi forlanger, den kræver vi av hensyn til det norske partis styrke og vekst, og av hensyn til det vi tror er til den internationale arbeiderbevægelses gagn.

Det norske parti har netop mottat et aapent brev fra eksekutivkomiteen, som i form og i indhold er et ultimatum. Vi beklager dypt at eksekutivkomiteen har besluttet paa dette tidspunkt at sende et budskap av et slikt indhold. For os er det et sørgebudskap. Vi kan ikke frakjende os selv retten til at trække op retningslinjer for vort parti. Vi kan ikke umyndiggjøre os selv.

Vi har en uforbeholden vilje til et fast og ubrytelig samarbeide med Den kommunistiske Internationale. Men det samarbeide kan bare bygges paa et sterkt og selv-

stændig parti, som med værdighet kræver selv at behandle de spørsmaal som er oppe til avgjørelse. Vi har vilje til samarbeide og lojalitet, til absolut enhet i handling. Det er vor faste forvissning, at denne vilje til international solidaritet burde føre os frem gjennem alle rivninger til enighet og forstaaelse.

Fra det svenske broderparti er fremmøtt John Bohlin, fra landsorganisationen Ole O. Lian, fra Ungdomsforbundet Birger Madsen og Auden Baastad.

Vi hilser dem velkommen, og takker dem for den interesse som de viser vort parti.

Det er mit haab, at dette landsmøte vil fatte avgjørelser som er klare, at det vil lægge grunden for et kraftig byggende arbeide, at det vil vælge en partiledelse som i kraft av sit mandat og sin personlige sammensætning er sterk og handledygtig og kan føre landsmøtets beslutninger ut i livet.

Med dette ønske erklærer jeg Det norske arbeiderpartis ekstraordinære landsmøte for aapnet.

Talen hilstes med sterkt bifald.

Formanden forutsatte at forhandlingerne, som vanlig, førtes for lukkede døre, med adgang for partimedlemmer til galleriet, og at det overlotes dirigenterne og sekretærerne i forening at forme de meddelelser som skulde sendes ut.

Scheflo foreslog adgang til salen for fru Jeanette Olsen. Forslaget forkastedes.

Hilsningstaler.

Ordet blev saa overlatt til representanten for Den kommunistiske Internationale, *Edw. Hoernle*, som hilstes av sterkt bifald. Han uttalte i det væsentlige følgende:

Partifæller! Paa Den kommunistiske Internationales vegne overbringer jeg partikongressen Internationals hilsen og likeledes en hilsen fra det tyske parti. Eders partikongres trær sammen under en høist alvorlig international situation. Det tyske kommunistparti kjæmper paa liv og død med borgerklassen om samfundsmagten. Den kamp som der utkjempes er den samme som idag foregaar i alle kapitalistiske stater: i fællesskap at slaa arbeiderklassen ned ikke bare i Rusland, men i alle land. Ogsaa borgerklassen i Norge har allerede skapt de første organisationer som skal slaa arbeiderklassen ned. Det gjælder derfor, at den norske arbeiderklasse og dens fører, Det norske arbeiderparti, sætter alt ind for at kunne slaa angrepet tilbake.

Partiets formand pekte i sin aapningstale paa at partiet paa grund av den indre strid ikke hadde været istand til at føre kampen utad, og han beklaget, at der forelaa til kongressen et brev som peker paa de beslutninger som maa træffes, hvis Det norske arbeiderparti ikke bare i ord men ogsaa i handling vil slutte sig til Internationalen. Der foreligger imidlertid fra partiflertallets side en række forslag, som paa væsent-

lige punkter staar i motstrid med verdenskongressens og det utvide- de eksekutivmøtes beslutninger og Internationalen har derfor maattet fastslaa sit standpunkt.

Enkelte hævder at den faste centralisme betyr ophævelse av de nationale partiets selvbestemmel- sesret, men K. I. vil her hen- vise til forhandlinger som har væ- ret ført baade i Moskva og Kristi- ania og som viser at K. I. ikke tænker paa at berøve det norske parti dets bevægelsesfrihet. Men K. I. maatte ikke være lederen av verdensproletariatet, hvis den ikke opretholdt de beslutninger og grundlinjer som er fastsat av In- ternationalens ansvarlige myndig- heter.

Jeg vil ikke her gaa nærmere ind paa de foreliggende strids- spørsmal, men vil bare fremhol- de, at arbeider- og bonderegje- ringsparolen ikke bare er en pa- role. K. I. vet fuldt ut at skatte det arbeide Det norske arbeider- parti i aarenes løp har nedlagt for at vinde arbeiderbønderne. Men nu gjælder det at utløse agitatio- nen gjennom et politisk maal for forbundet mellem arbeiderne, bøn- derne og fiskerne: at erobre den politiske centrale magt i samfun- det. Parolen er likesaa aktuell i Norge som i andre land og tiden for dens gjennomførelse rykker stadig nærmere, fordi klassemot- sætningerne skjærpes. Det nor- ske arbeiderparti maa indstille si- ne medlemmer og hele arbeider- klassen paa at indse, at det ikke er nok at kjæmpe for de økonomi- ske dagskrav, men at alle de kræf- ter som skapes av denne kamp maa samles til arbeide for erobrin- gen av den politiske magt i for- bund med bønderne og de øvrige lag av det arbeidende folk.

Hyad forholdet til Den røde faglige Internationale angaar er det klart, at alle kommunistiske partier maa paalægge sine medlemmer at arbeide for fagorganisationens tilslutning til R. F. I. Naar selve spørsmålet om tilslutningen skal endelig avgjøres maa det selvsagt omhyggelig drøftes i samraad med Internationalen for at bringe paa det rene om tidspunktet er hensigtsmæssig under hensyntagen til fagbevægelsens enhet.

Den kommunistiske Internationale er villig til at drøfte ethvert forslag fra Det norske arbeiderparti, men maa kræve, at Det norske arbeiderparti i de grundlæggende spørsmåal stiller sig paa samme standpunkt som de øvrige kommunistiske partier.

Dette landsmøte vil bli avgjørende for striden. Avgjørelsen gjælder for eller mot Den kommunistiske Internationale, for eller mot den revolutionære ledelse av den norske arbeiderklasse, for eller mot den tyske revolution, idet vor kamp bare kan føres til seier i de revolutionæres rækker under Den kommunistiske Internationales førerskap.

Jeg er overbevist om at flertallet av de revolutionære arbeidere og bønder i Norge er ubetinget villig til at bli staaende i Den kommunistiske Internationale, at de er Internationalen ubetinget hengiven og er villig til at undgaa alt som kan føre til et brud.

Leve den revolutionære arbeiderklasse i Norge!

Leve den kommunistiske seksjon i Norge!

Leve verdensrevolutionen!

Foredraget, som blev oversat til norsk av Haakon Meyer, hilstes med sterkt bifald.

Ordet blev derefter git til representanten for Ungdoms-Internationalen, *Richard Schüller*, som overbragte en hilsen fra den kommunistiske Ungdoms-Internationale.

Den kommunistiske ungdom i alle land har — sa han — altid hørt til den revolutionære tanks fremste forkjæmpere. Derfor ser vi ogsaa med levende interesse frem til dette landsmøte, hvor saa store spørsmåal skal faa sin avgjørelse.

Enkelte hævder, at det norske ungdomsforbund har forfeilet sine opgaver, idet det væsentlig har været en partiopposition, men slik som stillingen har været, har det været nødvendig at ungdomsforbundet har maattet lægge en væsentlig vekt paa de politiske spørsmåal. Saa snart Det norske arbeiderparti helt og fast slutter sig op om Den kommunistiske Internationale vil ungdomsforbundet sikkert vie al sin kraft paa at vinde de store masser av arbeider- og bondeungdommen for organisationen.

Paa dette landsmøte gjælder ikke avgjørelsen detaljer, men mere end nogensinde spørsmålet: for eller mot Internationalen. Internationalen har altid stillet sig tolerant overfor Det norske arbeiderparti, men vi er nu kommet til et punkt, hvor der maa træffes en avgjørelse. Den norske arbeiderklasse lever ikke isolert paa en ø. Vi trenger mere end nogensinde en international ledelse. Den tyske revolution vilde være dømt til undergang, hvis den ikke hadde Den kommunistiske Internationales førerskap. Bryter den tyske revolution sammen, vil det bety indledningen til reaktionens an-

grep ogsaa paa den norske arbeiderklasse, og det gjælder derfor at forstaa, at først ved dannelsen av en samlet international front kan vi skape den uimotstaaelige magt som kan bringe os seier.

Jeg haaber at flertallet av landsmøtets deltagere vil høre røsten fra den kjæmpende Internationale og være tro mot den og aldrig gaa til beslutninger som kan føre til et brud.

Leve Den kommunistiske Internationale!

Leve den tyske og norske arbeiderklasse!

Alt for verdensrevolutionen!

Foredraget mottoges med almindelig bifald.

Fra Sveriges kommunistiske parti overbragte *John Bohlin* en hjertelig hilsen, idet han uttalte haabet om at kongressens forhandlinger maatte lede til at utjevne de motsætninger som findes baade inden partiet og mellem partiet og Internationalen.

Det svenske parti har nu færdigbehandlet det sidste eksekutivmøtes beslutninger og har derfor kunnet vie sine kræfter til det organisatoriske arbeide for at overvinde de økonomiske vanskeligheter som arbeidsløsheten og lønsreduksjonen har skapt for partiet og dets presse.

Partiets indflydelse er i sikker vekst, hvilket fremgaar baade av valgene og de sidste fagkongresser.

Tal. nævnte tilslut den svenske utenriksminister Hederstjernas uttalelser om nødvendigheten av et forsvarsforbund mellom Sverige og det hvite Finland mot Russland. Det kommunistiske parti har i et manifest til Sveriges arbeidere og bønder pekt paa at det-

te aktivistiske fremstøt betyr indledningen til en kamp for økede militærbyrder, ophævelse av 8-timersdagen m. v. Partiet har utvillsomt det overveiende flertal av de svenske arbeidere med sig i denne opfatning. Hvis Hederstjerna tror at de svenske arbeidere vil ofre liv og blod for den finske reaktion, tror han feil.

Bohlin sluttet med at uttale haabet om at landsmøtet maatte føre til en styrkelse av klassekampfronten. Et sterkt og slagkraftig kommunistisk parti i Norge er en nødvendig forutsætning for at de skandinaviske arbeidere skal kunne slaa reaktionens fremstøt tilbake. Maatte landsmøtets beslutninger føre til at samholdet i partiet og sambaandet med Internationalen trods alt skal bli bevaret.

Talen hilstes av livlig bifald.

Ordet blev derefter git til det finske broderpartis representant *Jacobson*, som var kommet tilstede efter formandens aapningstale, og som hilstes med intenst bifald.

Jacobson takket for indbydelsen og skildret de uhyre vanskeligheter de revolutionære arbeidere i Finland hadde hat efter borgerkrigen. Socialdemokraternes forsøk paa at vinde arbeiderne for de «ufarlige» veies politikk var mislykkedes, og arbeiderne hadde dannet sitt eget parti som stadig hadde kjempet mot det hvite Finlands brutale diktatur. Partiets første ledelse blev arrestert fordi kongressen vedtok tilslutning til den 3. Internationale. Den anden ledelse blev dømt fordi den utgav et manifest mot faren for krig med Russland. Ungdomsforbundet gav sine bedste folk, saa en ny ledelse blev

danmet — men da ogsaa den blev arrestert, gik arbeiderne direkte fra arbeidspladsen til tillidshvervene i partiet og pressen. Den faglige enhetsfront er sterk trods socialdemokraternes splittelsesarbeide. Ved riksdagsvalgene i sommer fik arbeiderpartiet 27 mandater. Gruppen har arbeidet tilfredsstillende like til den blev arrestert. Over 200 tillidsmænd blev i strid med loven sat i fængsel, og den 8. november begynder processen mot dem.

Vi har hatt skarpe kriser ogsaa i vort parti. De er blitt løst dels ved vor egen hjelp dels ved Internationals indgripen. Og vi finske kommunister er enig om at denne indgripen altid har været til gagn for os. Dere staar overfor en vanskelig situation. Hvor høit end stridens bølger kommer til at gaa er jeg dog sikker paa, at landsmøtet ikke vil ta noget skridt som kan føre til brud med Internationalem. De som i denne tid, da de tyske arbeidere kjæmper for erobringen av magten, stiller sig utenfor den revolutionære verdensarmé, svigter den fælles kamp. Men det gjør aldrig en kommunist.

Jacobsons ord fikk sterk tilslutning.

Formanden oplyste at ogsaa det franske parti hadde opnævnt en representant til landsmøtet, men representanten, kamerat Cachin, hadde faat forhindringer. Isteden sendte han følgende brev, som oplæstes av formanden:

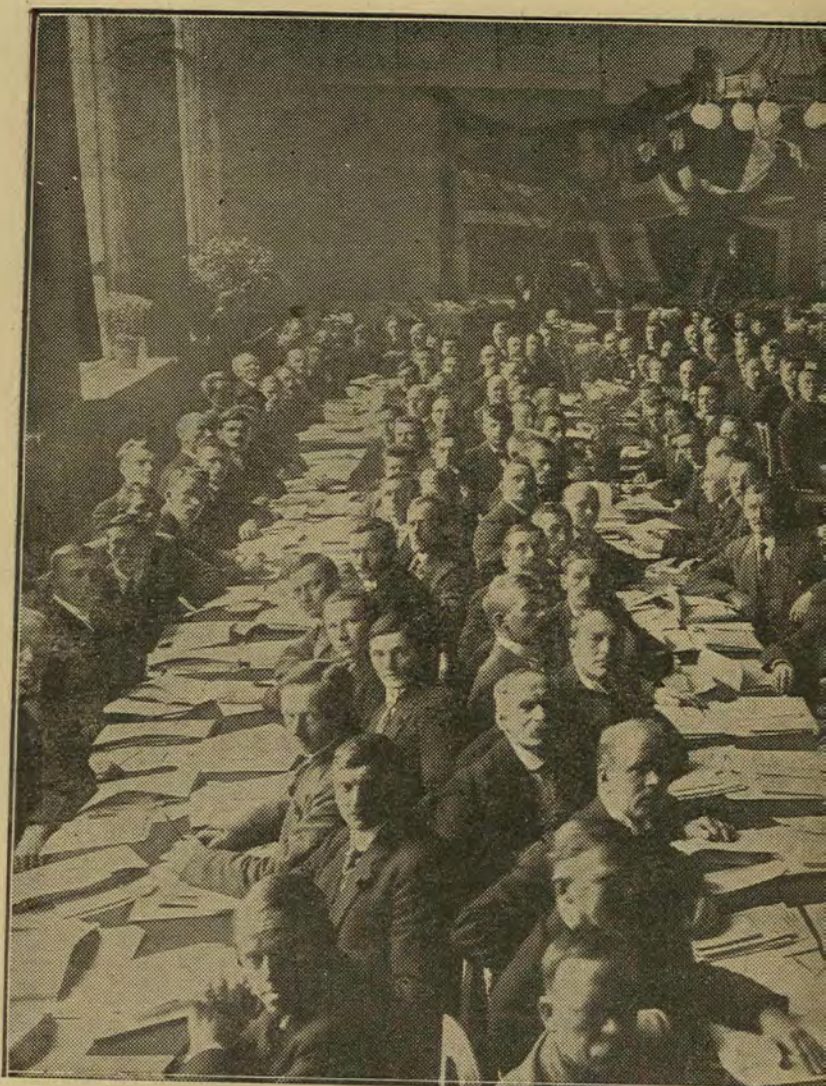
Kjære kamerater!

Den kommunistiske Internationale hadde opnævnt kamerat Marcel Cachin til at representere sig paa Eders

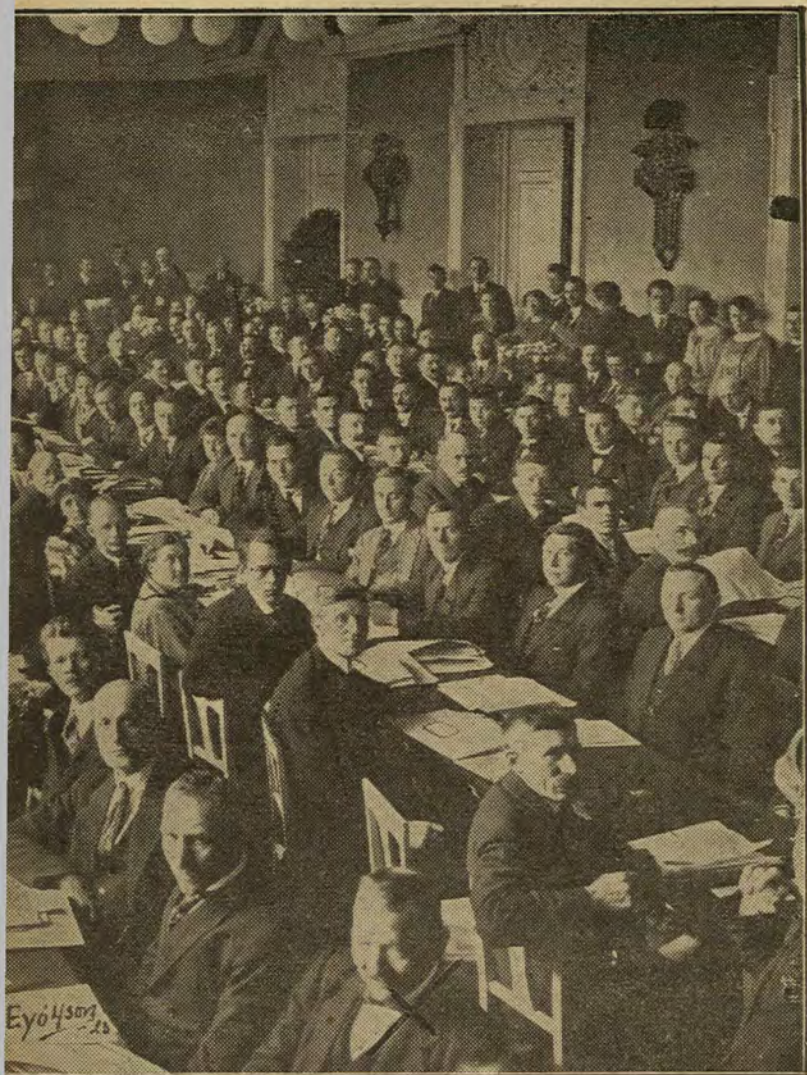
kongres. Uovervindelige vanskeligheter har imidlertid forhindret vor kamerat fra i tide at kunne komme til Kristiania. Vi beklager meget at vi maa indskrænke os til gjennom dette brev at sende Eder det franske partis broderlige hilsen og hele Internationals ønsker med hensyn til det sikkert heldige utfald av Eders landsmøte, som er i saa høi grad betydningsfuldt.

Norske kamerater! Vi vet at Eders parti gjennomlever en alvorlig krise, og vi har til visse tider hatt en følelse av at der var fare for splittelse i partiet. Vi vet at mange medlemmer av Eders parti finder at Internationalem har blandet sig for meget ind i hvad de kalder Eders indre anliggender. Norske kamerater! Vort parti gjennomlevet ifjor en meget alvorligere krise end den dere gjennomlever nu. Da møtsætningerne paa vor kongres i Paris blev saa voldsomme, saa bitre, at det var klart at hvis partiet blev overlatt til sig selv, saa vilde det splittes, grep Internationalem ind. Den raadet os. Den kom os til hjelp, den lot os nyde godt av sin erfaring, som ogsaa omfattet flere andre kommunistiske partiers erfaring, bl. a. Italiens og Tysklands partier, som hadde gjennomlevet og overvundet lignende vanskeligheter som dem vi kjæmpet med. I samarbeide særlig med arbeiderelementerne indenfor alle fraktioner i vort parti, traf Internationalem avgjørelser som vandt saagodtsom enstemmig tilslutning i det franske kommunistparti.

Alle fraktioner er nu sammensmeltet i en enhet i teori og handling. Og i hel samstemmighet med Internationalem sætter nu vort parti alle sine kræfter ind i den avgjørende kamp for den tyske revolutions seier, d. v. s. for den internationale proletariske revolutions seier paa tysk omraade. Norske kamerater! Dere til-

Landsmote

aapningen.

later at Deres franske broderparti ber dere tænke over resultaterne av sine bitre og smertefulde erfaringer.

Efter den 4. verdenskongres forlot en liten gruppe av ledere os og brøt med Internationalen. Disse mænd blandt hvilke Frossard og Meric stadig hadde beklaget sig over den utaalelige indblanding fra Moskva i de franske affærer, de hadde stadig angrepet den proletariske enhetsfronts taktik og parolen om arbeider- og bondebjerging som opportunistisk — de samarbeider nu med det borgerlige venstre i en aftenavis i Paris. De forfegter her aapent valgblok med det borgerlige venstre, de som forkastet arbeidernes enhetsfront som en plet paa deres revolutionære ære. Meric overfalder offentlig vor kamerat Midol som er tvunget i landflygtighet, fordi han var en av lederne for jernbanestreiken i Frankrike i 1920. Frossard præker splittelse i C. G. T. U., som faglig samler de revolutionære arbeidere og tilstaar aapent, at han vil trække den lille minoritet som han tilhører over til den reformistiske C. G. T. Da vore tyske kamerater stod midt oppe i meget vanskelige forberedende revolutionære kampe mot sit lands nationalister, og mange av dem blev snikmyrdet av de fascistiske bander, forsøkte Frossards avis «Egalite» at indbilde de franske arbeidere at de tyske kommunister hadde sluttet alliance med fascisterne med sigte paa en revanchekegig.

Vi er overbevist om at de divergencer som eksisterer hos dere ikke som hos os dækker over et motsætningsforhold mellem arbeiderklassens fiender og Den kommunistiske Internationales venner. Vi er overbevist om at der mellem de stridende fraktioner i Eders parti bare er sekundære motsætninger, som meget lettere vil bli løst av erfaringerne under kampen mot borgerskapet end ved

hjælp av bitre indre kampe. I spørsmåal som ikke berører selve kommunismens grundlag kan der meget godt bestaa divergencer mellem visse fraktioner eller visse partier og Internationalen. Det væsentligste er at alle har viljen til at løse divergenserne inden selve Internationalens ramme, og vi er overbevist om at den store masse av Eders partis medlemmer er besjælet av denne vilje. Vi er overbevist om at ingen hos Eder vil bryte med Internationalen, ti vor erfaring og alle andre partiers erfaring viser at de som bryter med Internationalen uvægerlig trækkes over i borgerskapets leir, selvom de i det øieblik de brøt med den var besjælet av helt andre hensigter.

Norske kamerater! Siden vi begyndte at arbeide i fuld forstaaelse med Internationalen, har vi lært at erkjende rigtigheten av dens taktik og paroler. Særlig har praktiseringen av enhetsfronten og dannelsen av arbeider- og bondeblokken git os de bedste resultater. I og med at arbeidernes kræfter hos os samles mot borgerskapet og trækker efter sig smaabøndernes masser, vokser vort partis indflydelse paa alle omraader, det eneste parti som borgerskapet frygter, det eneste parti som blir trakassert av Poincarés regjering, det eneste parti, hvis agitatorer sammen med C. G. T. U.s ledere har sittet i fængsel for sin motstand mot Ruhr-okkupationen.

Norske kamerater! I dette øieblik begynder i Tyskland den store avgjørende kamp mellem den internationale kapitalisme og verdensproletariatet. I dette slag kaster den kommunistiske Internationale ind alle sine kræfter. Vi, som sammen med de tyske kamerater lever midt i hjertet av kampen i Europa, vi forstaar at det som er vor styrke, det er at vi ikke er en enkelt national avde-

ling adskilt fra andre nationale avdelinger. Det som er vor styrke, det er at vi sammen med vore tyske og vore russiske brødre føler og handler som medlemmer av et og det samme internationale kommunistiske parti.

Norske kamerater! Hvilke end deres divergenser er, sier vi: Den avgjørende kamp for verdensrevolutionen er begyndt i Tyskland. Sammen med den første arbeiderstat, med Sovjet-Rusland, føler vort kommunistiske parti sig bundet i liv og død til den tyske revolution. I denne kjæpekamp er vi overbevist om, norske kamerater, at alle revolutionære medlemmer av deres parti vil finde sin plads, og at dere vil forene alle deres kræfter med den kommunistiske Internationale.

Leve den tyske revolution!

Leve alle de kommunistiske partiers solidaritet i forsvaret for den tyske revolution og i kampen for verdensrevolutionens seier!

Det franske kommunistpartis centralstyre.

Marcel Cachin.

Den faglige landsorganisations formand, *Ole O. Lian*, hadde derefter ordet til en kort hilsnings-tale.

Det er — sa han — rimelig, at naar vi har utenlandske gjester tilstede tar det altid nogen tid med aapningen, fordi de forhold de har at skildre er av saa stor interesse for forsamlingen. Anderledes med os herhjemme. Saa interessant som det kunde være at gaa ind paa den faglige organisations stilling, finder jeg det ikke rigtig at opholde landsmøtet med dette nu, idet jeg gaar ut fra at alle norske kamerater kjender stillingen herhjemme idag. Jeg skal derfor indskræn-

ke mig til det oppdrag jeg har faat og overbringe en hjertelig hilsen fra landsorganisationen. De to grene av arbeiderbevægelsen har jo været knyttet sammen nu snart i en menneskealder. Det er klart at det er av den aller største betydning for den faglige organisation de maal som Det norske arbeiderparti sætter sig. Derfor er ogsaa dette landsmøte av indgripende betydning for den faglige bevægelse.

Jeg har intet bedre ønske at uttale end at det samme broderlige samarbeide maa komme til at fortsætte ogsaa i fremtiden. Med *det* ønske en hjertelig tak for indbydelsen.

Ungdomsforbundets repræsentant, *Henry W. Kristiansen*, bragte en hilsen fra den røde ungdom, idet han uttalte: Vort arbeide har i det sidste væsentlig gaat ut paa at øke rækkerne, at utbygge organisationerne og at kjæmpe for Internationalens sak inden partiet. Ikke fordi vi vilde være i opposition, men fordi vi anser det for den røde ungdoms pligt at kjæmpe for Internationalen. Der er bebreidet os, at vi ikke har gjort nok for at skape en massebevægelse, men vi har anset det for opgaven i første række at gjøre partiet og ungdommen kommunistisk. Vort landsstyremøte i august er blitt karakterisert som et led i arbeidet for at skape forvirring. Det er ikke sandt. Vi har anset det for vor største og helligste pligt at arbeide for Internationalens sak her i landet. Vi vil hindre at de norske kamerater svigter vore kamerater i andre land. Forutsætningen for Ungdoms-Internationalens krav om at vi

skulde arbeide for en massebevægelse er at partiet er kommunistisk og lojalt overfor Internationalen. Der er gjort forsøk paa at kneble ungdommen, men ungdommen lær sig ikke kneble! (Bifald.) Vi fortsætter vor kamp til Internationalen har seiret her i landet, og vi alle marsjerer frem til kamp mot borgerskapet og kapitalistklassen, frem under Internationalens røde banner.

Formanden takket de indbudne paa landsmøtets vegne for hilsenerne og de gode ønsker, og bad hver enkelt bringe en hilsen og tak tilbake til de respektive organisationer.

Oprop.

Følgende var anmeldt og tilstede:

Ostfold fylke: Oscar Torp. Magnus Johansen. H. Verpe. Kr. Henriksen. Jørgen Jakobsen. Gustav Lundgren. Gustav David- sen.

Akershus: Alfred Madsen. Johan Rotbæk. Gunnar Lund. Birger Pedersen. A. Førster. Trygve Lie. Edvard Eriksen. Daniel Vikin. Hilmar Brevig. Ole Henriksen. Thorleif Høiland. K. M. Nordanger. Asbjørn Olsen. Johan Bratvold (varamand for Peder Løwe).

Hedmark: K. Thonander. Hermansen. Almar Sørli. Karen Skjøthaug. J. A. Ohlson. Eivind Pettershagen. Ottar Lie. Ole J. Neergaard. Olaf Bakken. Even Haugersveen. Karen Sør- rum. Emil Løvlien. Olaf Skau. Olav Larssen. P. Hansen. M. Knashaug.

Vest-Opland: Elias Volan. Kr. Kristensen. Emil Stang. Reidar Eriksen. Niels Ødegaard. Nils Minaberg. Hjalmar Pedersen.

Gudbrandsdalen: A. Steine. Lars Aasvestad. Kr. G. Waagen. Karl Haugen.

Buskerud: Madis Ringen. Sigurd Simensen. Ragnvald Nystrand. A. Smedsrud. Ernst Løv- aas. Anders Finsrud. Ole K. Moen. Anders Andersen. Caspara Thorgersen. Mally Andre- assen. Ragnar Karlsen. Sigvart Sylling. Peder Olsen. Aksel John- sen. Olav Schefflo. Videre møtte Martin Hansen (varamand for E. Dybendal), Jørgen Bentsen (varamand for Nils Knutsen), Olava Laugerud (varamand for A. Tveten), Lauritsen (varamand for Johan Braaten), K. O. Lau- gerud (varamand for Einar Ha- gen).

Vestfold: Albert Christian- sen. Ole Holm. Johan Schau. Anders Kristensen. Hans Deh- nes. Th. Johannessen. Severin Kjeldsen. Borgar Steinset.

Aust-Agder: Syvert Kristian- sen. O. H. Maurstad.

Setesdalen: Aami Rystad.

Vest-Agder: Ole Øisang. Aas- mund Kullien. Bernt Gundersen (varamand for T. Breilid).

Rogaland: Emil Aase. Seve- rin Nilsen.

Sogn og Fjordane: Johan Skjelfjord. Karl Fager. Kristi- an Modahl.

Hordaland: Sverre Krogh. Halvard Olsen. D. M. Davidsen. Karl Bøthun. Cecilie Slottelid.

Møre: M. Skjærseth. K. Humlen. Ole Gjesstad. Ragnvald Langva. Tønnes Aarøe.

Sør-Trøndelag: Martin Tranmæll. Johan Nygaardsvold. Sven Skaardal. Ellef Røttereng. Nic. Eggen. John Aae. Haakon Hoff. Einar Lysholm.

Ind-Trøndelag: John Aalberg. K. A. Jensen. Albert Moen. Arnit Mathisen. S. O. Øraker.

Namdalen: Wilhelm Jakiobsen. Johannes Johannessen. Wilhelm Flotviik. Kristian Lien.

Helgeland: Knut Alsgaard. Martin Milkalsen.

Nordland: E. A. Knudsen. Ole Andreassen. M. Lindstrand. Alfred Skar. Rødaas (varamand for Anders Arntsen) og Gunnar Andersen (varamand for Rudolf Larsen).

Senjen: Jørgen Rotvik. Jakob Mankiussen.

Malangen og Lyngen: Peder Kaasmoli.

Finnmark: Gitta Jønsson. Alfred Trønsdal. Knut Eng. Jens Teigen.

Drøbak: Carl Simonsen.

Kongsvinger: Ingvald Bækken.

Hamar: Sigurd Olstad. Kr. Aune. Gudrun Johnsen. Carl Haave. Olaf Olsen.

Kristiania: Chr. H. Knudsen. Rolf Hofmo. Ingvald Rastad. Edv. Mørk. Helga Karlsen. Johan Magnussen. Charles Syvertsen. Eugen Johannessen. Agnes Johansen. Henry Andersen. Edvard Bull. Markus Mathisen. Waldemar Nilsen. Johan Torp. Josef Larsen. Ole Østmoen. Theodor Kihl. Gunnar Braathen. Trygve Hansen. Øivind Olsen. Sigurd Olsen. Gustav Lippe. Amandus Holte. Ole Olsen. Julius Evensen. Mathias Fred-

sti. Johan Rinker. Peder Bakke. Leif Foss. Aksel Jacobsen. Thv. Hansen. Aksel Pettersen. Adolf Karlsen. Martinus Madsen. Aron Ask. Kasper Dahll. Karl Kristiansen. Ole J. Strøm. Henrik Hansen. Nils Olsen. K. Tollefsen. Einar Gerhardsen. Oscar Karlsen. Torbjørn Henriksen. Johan Schwingel. Gunnar Disenaen. Johan Jacobsen. Anker Olsen. Torger Heggen. Kr. Bjerke. Johs. Røragen. M. Martinsen. O. Eiesland. C. A. Jensen. Petter Johansen. Sigvart Sørensen. Hans Flådeby. Samuel Hansen. Olav Haave. Hans Braathen. Trygve Nilsen. Henning Törnquist. Georg Jacobsen. Øistein Martinsen. Hj. Haraldsen. Gudrum Jacobsen. Borghild Olsen. Haakon Meyer. Severin Arnesen. Lorents Larsen. Ivar Aarseth. Ragnvald Johnsen. Allbert Hansen. Alfred Waatvik. A. Eliassen. Luis Johansen. Thore Andersen. Martin Strandli. Alv Hystad. Konrad Nordahl. Fritz Jensen. Annie Olsen. O. Sodstad. Otto Martinsen. Peder Myhre. Harry Nilsen. Eugen Larsen. Oskar Ripnes. Emil Finnesand. Anna Nilsen. Anna Lein. H. Sommer. Harald Liljedahl. Oscar Syversen. Erling Falk. A. Lundgren. Thorbjørn Dahl. Carl Söderström. Rikard Eriksen. Kristian Berg. Oskar Olsen. Oscar Nilsen.

Drammen: Sverre Knudsen. A. H. Arntsen. Kaspara Larsen. Konrad Knudsen. Harald Håare. Andreas Narvesen.

Kongsberg: T. Pettersen. Josefina Nilsen.

Stavanger: Johannes Johnsen. B. Olsen Hagen. G. Natvig Pedersen. Nils Norheim.

Haugesund: Edv. Jørstad.

Bergen: Ernst Rosenkilde. Bjarne Takla. Waldemar Svendsen. Kr. Meier Heie. Magnus Egenæs. Lars Nilsen. Fr. Bergmann. Peder Furubotn. I. B. Aase.

Trondhjem: Gustav Sundbye. Sverre Støstad. Olaf Løhre. Fru Sæther. J. G. Olsen. I. Sejøberg. J. M. Wiggen. O. Eidem. L. Uglem. W. Kristiansen (varamand for G. Gerhardsen). A. Holsbø. A. Eines. Gustav Veie (varamand for M. Møllaug).

Tromsø: Harald Pedersen.

Telemark: Gunvald Førberg. Karl S. Karlsen. Henry J. Hjartøy. H. Saamundsen. Rolf Jensen. Eivind Reiersen. Thea Isaksen. Johs. Øen. Halvard Olsen. Manda Reiersen. Arthur Berby. Tollef Stensrud. Thv. Nilsen.

Ialt møtte 287 repræsentanter foruten de indbudne, landsstyrets medlemmer og stortingsgruppen.

Fra Trondenes kreds var anmeldt to repræsentanter. Disse hadde ikke møtt.

Fuldmagterne.

Av centralstyret var nedsat en fuldmagtskomite bestaaende av *Oscar Torp, E. Gerhardsen, Rolf Hofmo, E. Stang* og *Kr. Aune*. Komiteen hadde valgt Torp til formand.

Idet partiets næstformand, *Edv. Bull*, overtok dirigentpladsen, refererte Torp komiteens protokoll og indstilling saalydende:

Fuldmagtskomiteen har i to møter, den 31. oktober og 2. november,

gjennemgaaet de indkomne fuldmagter og skal bemerke:

1. Fra 28 medlemmer av Tromsø arbeiderparti, som alle var tilstede paa det partimøte hvor repræsentanter til landsmøtet blev valgt, foreligger protest mot at fuldmagterne fra Tromsø godkjendes. Det fremgaar av beskrivelsen av møtet at medlemmer av en fagforening som skylder kontingent for 6 kvartaler fik stemmeret, at medlemmer med medlemsskap i orden blev negtet stemmeret og at mindretallet tallet sine folk to ganger for at faa flertal.

Er denne fremstilling rigtig, maa fuldmagterne fra Tromsø forkastes. Komiteen foreslaar at repræsentanten foreløbig tar sæte, dog uten stemmeret, og at komiteen efter at ha konferert med repræsentanten foreligger endelig indstilling.

Senere har repræsentanten fremlagt en protokoltskrift, hvor møtets forhandlinger fremstilles paa en anden maate.

Komiteen finder derfor under tvil at maatte indstille fuldmagten fra Tromsø til godkjendelse.

2. Fra medlemmer av Narvik arbeiderparti foreligger protest mot valget av landsmøterepræsentanter i Narvik. Partimøtet hvor valget foregik, gav et ikkepartimedlem stemmeret. Desuten forekom der andre grove misligheter. Stemmerne fra Narvik kan derfor efter Torps, Gerhardsens og Hofmos mening ikke tælles med ved uravstemningen over landsmøterepræsentanter fra Nordland.

Da dette imidlertid ikke medfører nogen ændring i det endelige resultat, indstilles enstemmig fuldmagterne fra Nordland til godkjendelse.

Trondenes kredsparti skylder kontingent for 6 kvartaler, Malangen og Lyngen for 2 kvartaler og Haugesund for 1 kvartal.

Fuldmagterne fra Trondenes og

Malangen indstilles derfor til forkastelse, men repræsentanterne faar sæte, hvis kontingenten blir betalt.

Repræsentanten for Haugesund har garantert for kontingenten fra Haugesund, hvorfor fuldmagten indstilles til godkjendelse.

Repræsentanten fra Malangen har senere ogsaa garantert for kontingenten fra Malangen, hvorfor ogsaa denne fuldmagt indstilles til godkjendelse.

4. Fra Finmark foreligger fuldmagter for 4 repræsentanter. 4de repræsentant blev av fylkesmøtet valgt som 1ste suppleant, men er av fylkesstyret enstemmig valgt som repræsentant, efterat der var indkommet kontingent fra avdelingerne, som gav fylkespartiet ret til 4 repræsentanter.

Fuldmagtskomiteens flertal foreslaar alle 4 fuldmagter godkjendt.

Mindretallet foreslaar godkjendt de 3 fuldmagter, men indstiller den 4de til forkastelse.

5. Fra repræsentanter paa Telemark fylkespartis møte foreligger protest mot at fuldmagterne fra Telemark godkjendes.

Den av fylkesmøtet nedsatte fuldmagtskomite indstillet enstemmig 3 fuldmagter til forkastelse, og komiteens flertal indstillet yderligere 19 fuldmagter til forkastelse. Ved voteringen over fuldmagterne deltok samtlige repræsentanter, ogsaa de hvis fuldmagter var foreslaat ikke godkjendt. Resultatet var at samtlige fuldmagter, ogsaa de 3 som enstemmig var foreslaat forkastet, med 58 mot 45 st. godkjendtes. 19 av de repræsentanter, om hvis fuldmagter der var tvil, stemte for sine egne fuldmagters godkjendelse.

Disse forhold alene er helt tilstrækkelig til at landsmøtet forkaster fuldmagterne for Telemark.

Fylkesmøtets fuldmagtskomite ind-

stillet paa 22 fuldmagters forkastelse. Det fremgaar klart at møtet vilde ha godkjendt komiteens indstilling, hvis voteringen var blit foretat paa lovformelig maate. Hvis fylkesstyret under disse omstændigheter fandt grund til at paaanke den beslutning som faktisk blev fattet, pligtet det at fremlægge for centralstyret fyldestgjørende bevis for at fuldmagterne var i orden. Dette har fylkesstyret ikke gjort.

En hel række arbeidsgrupper paa ganske faa medlemmer blev tillatt at sende repræsentanter til fylkesmøtet, ganske som om de var partiforeninger. Fremgangsmaaten strider mot partiets organisationsprinsipper. Efter de gjældende love og den praksis som er fulgt i partiet, kan grupper ikke anerkjendes som partienheter eller foreninger. Medlemmer av disse grupper maa derfor utøve sine partirettigheter direkte gjennom by- eller herredspartiet, som ogsaa har repræsentanter til fylkesmøtet.

Følgen av den fremgangsmaate som blev benyttet, var at fylkesmøtet i sin sammensætning ikke gav uttrykk for medlemmernes stilling. Det er saaledes ogsaa en helt saklig grund til at forkaste fuldmagterne.

Fuldmagtskomiteens flertal indstiller derfor fuldmagterne fra Telemark forkastet.

Fuldmagtskomiteen vil henlede landsmøtets opmerksomhet paa partiforholdene i Telemark og anbefale landsmøtet at gi centralstyret i oppdrag at sammenkalde nyt fylkesmøte.

Forøvrig indstilles samtlige fuldmagter til godkjendelse.

Mindretallet Aune og Stang bemerket:

Telemark arbeiderpartis love foreskriver, at hvert by- og herredsparti vælger repræsentanter til fylkesmøtet for de medlemmer som er direkte

tilsluttet partiet. Hver forening (fagforening, kvindeforening, ungdomslag) som er organisationsmessig tilsluttet by- eller herredspartier vælger repræsentanter for sine medlemmer. Der vælges i alle tilfælder en repræsentant for hvert 50. medlem.

Paa fylkesmøtet foreslog fuldmagtskomiteens flertal 19 mandater forkastet med den begrundelse, at de saakaldte «grupper» som var dannet i fagforeningerne i Skien, Porsgrund og paa Skotfoss ikke var partiforening med ret til repræsentation paa fylkesmøtet.

I Skien er forholdet det, at der i partiet kun staar en fagforening, Træarbeidernes. I seks foreninger er der derfor dannet kommunistiske grupper, som er organisert som partiforeninger og er tilsluttet Skiens arbeiderparti. Desuten er der en kvindeforening. Samtlige disse foreninger har valgt repræsentanter til fylkesmøtet. Desuten har Skiens arbeiderparti for sine direkte tilsluttede medlemmer valgt repræsentant. Tilsammen blev valgt 15 repræsentanter.

Av de nævnte 6 grupper er Kommunearbeidergruppen stiftet i 1920, Jern- og metalgruppen i 1921 og Uniongruppen og Skotøiarbeidergruppen i 1922. Disse grupper har tidligere mest repræsentanter paa fylkesmøtet. Arbeidsmandsgruppen og Møllearbeidergruppen blev indmeldt fra og med 2. kv. 1923.

Efter Skiens arbeiderpartis organisationsform er det aabenbart at gruppene i de fagforeninger som ikke er tilsluttet partiet er virkelig partiforeninger som har krav paa repræsentation saavel i Skiens arbeiderpartis styre som i Telemark fylkes aarsmøte. Saaledes har det ogsaa tidligere været praktisert. Dette er ogsaa overensstemmende med landsstyrets og landsmøtets beslutning.

Det har været antydnet at 2 grup-

per som blev stiftet ivaares i virkeligheten er stiftet senere, efter utløpet av 2. kv. og av den grund ikke har repræsentationsret. Men der foreligger ingen grund til at anta dette. Saavel ved landsmøterne som ved fylkesmøterne maa fuldmagtskomiteen gaa ut fra at rapporterne fra partiavdelingerne er rigtige, medmindre der foreligger forskjellige grunde til at tvile paa dem. Man maa derfor at gaa ut fra at de 2 grupper er stiftet paa den tid som er opgit av Skien arbeiderparti.

Det har ogsaa været antydnet at Skien-avdelingen har opgit for stort medlemstal for 2. kv. for derved at faa større repræsentationsret. Men der foreligger ingen grund til at tro dette. Skien sendte til forrige fylkesmøte 7 repræsentanter nu 15 repræsentanter. Rjukan arbeiderparti, hvis mandater ikke er omtvistet, sendte forrige gang 4, denne gang 23 repræsentanter. Begge dele kommer av dels at partiavdelingerne forrige gang ikke utnyttet sin repræsentationsret fuldt ut, dels at medlemstallet er steget. Hvad Skien angaar er det oplyst at medlemstallet i 1. kv. iaar var 20, i 2. kv. 400. I den anledning er det oplyst at alene Uniongruppen i aarets første halvdel øket sit medlemstal med 99 og at der i samme tidsrum er dannet 2 nye fagforeningsgrupper med et betydelig medlemsantal.

I Porsgrund er der paa samme maate som i Skien 3 fagforeningsgrupper, som er organisert som partiforeninger og har repræsentationsret.

I Skotfoss findes en lokalforening, Skotfoss arbeidersamfund, som er tilsluttet Solum herredsparti. Arbeidersamfundet bestaar dels av direkte tilsluttede medlemmer, dels av organisationsmessige tilsluttede foreninger, nemlig et ungdomslag, en kvindeforening og 3 fagforeninger eller

grupper i fagforeninger. Repræsentationsretten er overensstemmende med lovens bestemmelse ordnet, slik at samfundet har valgt representant for sine direkte medlemmer, hver av de tilsluttede foreninger for sine medlemmer. Sam'lige maa ha repræsentationsret paa fylkesmøtet.

Efter dette finder man saaledes at valgkomiteens indsigelse mot de 19 mandater var grundløse og at det var rigtig at de blev godkjendt.

Valgkomiteens mindretal foreslog 2 mandater forkastet. Et mandat fra N. Hedal, fordi det blev opgitt at repræsentanterne ikke var valgt paa medlemsmøtet. Et mandat fra Kviteseid fordi det blev opgitt at mandatet var underskrevet av repræsentanten selv. Disse mandater blev likesom de 19 ovennævnte godkjendt av fylkesmøtet. Da dette ikke medførte nogen forandring i møtets beslutninger og da man ikke kjender de nærmere omstændigheter ved disse 2 mandater, skal man ikke gaa nærmere ind paa disse spørsmåal.

Der ankes over at fylkesmøtet tilot de 21 representanter hvis mandater var omtvistet, at delta i avstemningen over mandaternes godkjendelse. Da møtets avgjørelse av mandat-spørsmåalene maa erkjendes at ha været rigtig og møtet saaledes var lovlig sammensatt har disse spørsmåal ingen betydning for mandaternes godkjendelse. Nogen anden feil ved møtet har man ikke fundet.

Man indstiller derfor:

at Telemark fylkespartis mandater til landsmøtet godkjendes.

Fuldmagtskomiteens enstemmige indstillinger vedtoges uten debat og enstemmig. Med overvældende flertal godkjendtes det fjerde mandat fra Finnmark.

Om de indsendte fuldmagter

fra Telemark opstod en længere debat.

Stang: Telemark fylkespartis love er slik indrettet, at by- og herredspartierne skal vælge representanter for sine direkte tilsluttede medlemmer, mens de enkelte foreninger skal vælge for de kollektivt tilsluttede. Man har paa denne maate fundet en slags kombination. Efter denne valgordning kan der ikke bli tale om nogen dobbeltrepræsentation. Men en følge av ordningen er, at der i Telemark — som forøvrig andre steder — kan fremkomme en uforholdsmæssig stor repræsentation for de steder hvor der er flere smaa foreninger, idet repræsentationen blir sterkt opdelt. Man kan si om dette hvad man vil; ordningen er ialfald lovfæstet. Det som man beklager sig over er, at de grupper som er dannet inden fagforeningerne, som ikke er tilsluttet partiet, har sendt representanter til fylkesmøtet. Forholdet er jo imidlertid det, at landsmøtet har vedtatt at der skal dannes partiforeninger inden saadanne fagforeninger. Dette har man gjort i Skien og Porsgrund og paa Skotfos, likesom det tildels er gjort i Kristiania, og det er fuldt i medhold av lovene. Det gjælder her virkelige fagforeninger med styre, kontingent og møter. I Skien har enkelte grupper allerede længe valgt representanter saavel til partistyret som til fylkesmøterne, uten at deres adgang hertil er bestridt.

Ved siden av dette principielle spørsmåal, som jeg synes det er overmaade let at løse, er det gjort enkelte andre indvendinger.

Saaledes er det paastaat, at det er blit fusket med medlemskontingenten. Forklaringen paa den store repræsentation ved sidste fylkesmøte er imidlertid helt enkelt den, at medlemstallet faktisk er øket og at repræsentationsretten denne gang er blit utnyttet fuldt ut. Vil man se paa saken objektivt er der ikke skygge av tvil om, at fylkesmøtets godkjendelse av mandaterne var riktig.

Videre er der anket over at de repræsentanter, hvis fuldmagt der var tvist om, selv deltok i avgjørelsen. At saa skedde er jo ikke sedvanlig, og det er i og for sig organisationsmæssig uriktig. Men naar den ene fraksjon gaar hen og vil forkaste den anden fraksjons mandater, maa jeg spørre om man skulde la sig svimebinde paa den maate, naar alle uomtvistelig var rettelig valgt. Det kan ialfald ingen betydning ha for landsmøtet. Jeg anbefaler fuldmagternes godkjendelse.

Torp: Det har været vanskelig at faa det materiale man ønsket til bedømmelse av forholdene i Telemark fylkesparti. Vi har nu faat utlevert en protokoll fra fylkesmøtet foruten en del andre dokumenter av interesse for saken, deriblandt i original protesten fra de 46 før man gik til votering over godkjendelsen av fuldmagterne og videre styrets svar paa protesten. Fra fuldmagtskomiteens formand og fra centralstyrets repræsentant foreligger ogsaa en indberetning. Vi har videre telegrafisk anmodet fylkespartiets sekretær om at faa fylkespartiets bøker til kontrol, men disse er endnu ikke mottat.

Der er to ting som der her ankes over. Det ene er at de repræ-

sentanter, hvis fuldmagt der var tvil om, deltok i avgjørelsen av sin egen sak. Avstemningsresultatet viser, at hvis der her var gaat organisationsmæssig frem vilde forslaget fra fuldmagtskomiteens formand om efterhvert at ta de enkelte fuldmagter op til behandling blit vedtat. Det vedtoges imidlertid at godkjende alle fuldmagter uanset. Dette er nok til at *underkjende møtet som møte*. Derav følger ogsaa at man ingen adgang hadde til at foreta valg til landsmøtet.

Med hensyn til *rapportvirksomheten* gir de opgaver, som er inde, et tydelig fingerpek om at det maa ha været litt eiendommelig fat med medlemsstigningen i Telemark fylkes arbeiderparti. Det viser sig at der i første kvartal var betalt for 1310 medlemmer, mens det for andet kvartal var betalt for over 2400 medlemmer; samtidig efterbetalte Telemark fylkesparti for ca. 300 medlemmer for 1. kvartal. For Rjukan vedkommende, som bl. a. er paapekt, viser stigningen sig ikke at være saa stor.

Hvad angaar *arbeidsgrupperne* er det klart, at fylkespartiets love gir adgang til at danne saadanne med repræsentationsret til fylkespartiet. De rapporter som er hos os viser, at der tidligere er dannet 3—4 grupper i Skien; senere er der kommet flere til, hvorved Skien har faat hele 15 repræsentanter. Det er klart at en forening ikke kan dele sig op i grupper for derigjennem at skaffe sig flere repræsentanter. Dette er i strid med partiets beslutninger, vedtat paa sidste landsmøte, hvori der trækkes op retningslinjer for arbeidsgrupperne og slaaes fast at

en slik fremgangsmaate ikke kan befulges. Man vilde ellers faa flere grundenheter for organisationen, og konsekvenserne vilde bli uoverskuelige. Arbeidsgrupper i fagforeningerne kan ikke være partienheter.

Av Rjukan arbeiderparti er stillet krav om landsmøtefuldmagternes forkastelse, likesom der ogsaa er stillet andre krav. Skrivelsen fra Rjukan arbeiderparti lyder:

Rjukan arbeiderparti har sendt centralstyret følgende brev, som referertes paa landsmøtet i forbindelse med behandlingen av fuldmagterne for Telemark:

I medlemsmøte den 30. ds. besluttedes at sende følgende til behandling i første centralstyremøte og eventuelt landsmøtet:

1. Vi gaar ut fra som en selvfølge, at de paa Telemark fylkespartis møte ulovlig valgte representanter ikke kan godkjendes.

2. Vi kræver at centralstyret træffer organisationsmessige forføininger mot arbeidsutvalget i Telemark fylkesstyre, Reiersen, Ødegaard og Saamundsen.

3. Vi forlanger avholdt et ekstraordinært fylkesmøte, som henlægges til Notodden. Centralstyrets og landsstyrets medlem, Moen, faar i oppdrag at sammenkalde møtet, bestemme regler for representasjonen og vælge fuldmagtskomite. — Møtet avholdes snarest mulig.

Han henstillet at fuldmagterne blev forkastet.

H. Saamundsen: Jeg foreslog paa fylkesmøtet at alle fuldmagter skulde godkjendes under henvisning til den praksis vi altid har fulgt. Skulde vi følge alle de regler og bestemmelser, som vi

har faat, vilde det aldrig bli mulig at holde et «lovlig» konstituert fylkesmøte i Telemark. Det der er dissens om er om grupperne skal ha representationsret. I de aar Telemark fylkesparti har bestaat er grupperne enstemmig blit godkjendt, og det kan ikke være andet end forholdene inden partiet idag som har bragt protesterne frem nu. Taleren gav en nærmere forklaring over medlemstallets stigning og anbefalte mandaternes godkjendelse.

Johan Magnussen, som hadde været formand i fuldmagtskomiteen paa fylkesmøtet, fandt det besynderlig at fuldmagterne kunde indstilles til godkjendelse av nogen. Forholdet er — uttalte han — at selv om representationsretten var blit utnyttet helt, vilde det være fysisk umulig for Telemark arbeiderparti at mønstre mer end 80 representanter. Men der møtte over 100. Derfor maatte de indkomne fuldmagter sigtes nøie, idet 2. kvartals oppgjør blev at lægge til grund. Vi fandt at der var stiftet 13 nye foreninger, hvorav to dokumenterte at de var dannet før utløpet av 2. kvartal. Disse blev godkjendt. For de øvrige blev intet bevis herfor fremlagt; tvertom blev det sagt at gruppen paa Skotfos var stiftet 8 dage før fylkespartiets møte. For Skiens vedkommende gjælder det at bare to grupper — skotøiarbeiderne og Union avd. 17 — har staat tilsluttet Skiens arbeiderparti. Fuldmagtskomiteen var villig til at gi Skiens arbeiderparti mandat til at vælge 3 til for at gi disse grupper medlemmer adgang til at utøve sine partirettigheter gjennom partiet der.

Jeg foreslog at de fuldmagter hvorom der ikke var tvil skulde godkjendes først; det er da almindelig organisationspraksis, men der blev votert over samtlige fuldmagter paa en gang. Man forsøkte ogsaa at kneble os flertalsfolk; jeg fik saaledes ordet bare en gang. Hadde møtet gaat frem organisationsmæssig, vilde flertallet ha seiret. Men da møtet var saa rotet undlater jeg at kræve at flertallets repræsentanter faar sæte i forsamlingen.

Kr. Aune: Sakens kjerne er om de grupper som er stiftet skal ha stemmeret eller ikke. Fuldmagtskomiteen anbefalte at 7 mandater fra Skien skulde godkjendes; derved blev en av de største grupper, f. eks. Unions, fratat repræsentationsret. Denne gruppe har været repræsentert paa to fylkesmøter før uten protest. Skien skulde efter det ha 11 repræsentanter istedet for 7. Det maa være landsmøtets opgave at finde ensartede regler for fremtiden, men idag maa vi godkjende mandaterne fra Telemark.

Stang: Torp har ikke grund til at bli forbauset over medlemstallets stigning. Det vidner om et godt arbeide i Telemark. Landsmøtet har paalagt partierne at danne grupper inden de foreninger som ikke kollektivt staar tilsluttet partiet. Men der hvor foreningen er tilsluttet partiet kan ikke gruppen være en partienhet, bare en arbeidsgruppe. Magnussens opplysninger holder ikke stik. Fra Skotfos møtte bare en repræsentant fra gruppen.

Thv. Nilsen, kasserer i Telemark fylkesparti, gav en redegjørelse for hvordan medlemmerne var blit

indskrevet. Alle repræsentanterne var lovlig valgt. For Fünmarks vedkommende er jo den fjerde repræsentant godkjendt, og der blev ogsaa kontingenten efterbetalt. Flertalsrepræsentanterne tok bare ét hensyn, det var at faa forkastet mindretalsfolkene.

H. Fladeby: Det er bare fraktionsstriden som har avstedkommet hele denne kamp om mandatene. Montro om flertallet idag hadde negtet at godkjende mandatene hvis flertallet hadde seiret? Jeg er ikke mindretalsmand, men jeg vil ikke være med at stenge ute et fylkespartis representation.

A. Berby: Vi i mindretallet dissenterte mot flere mandater men det var fordi kontingenten var kommet etterpaa. Dette anbefalte derimot Magnussen. Det avgjørende er: Er repræsentanter for grupperne repræsentanter for medlemmerne og valgt paa en lovlig maate? Det mener jeg er fastslaat.

Ole Moen: Jeg synes det er klart at der er nye grupper som ikke egentlig burde ha stemmeret. At snakke om aanden og tonen i Telemark bør vi la være, for den har været mindre god. Men vi maa nu faa fastslaat bestemte regler for valg av repræsentanter saa vi slipper dette for fremtiden.

Eivind Reiersen: Den maate denne sak er tat paa viser hvorlangt man er kommet i fraktionsstrid. Vi blev enige om, at ingen av fraktionslederne skulde komme til fylkesmøtet, vi vilde at arbeiderne selv skulde avgjøre sakerne. Men underhaanden var partiets formand varslet, og partikontoret sendte ham. Partikontoret er ikke længer noget partikontor men et fraktionskontor. (Bifald og pipping.)

Tranmæl: Naar man hørte Reiersen saa forstod man situationen i Telemark. En mand som stempeler partikontoret slik som han gjør, har ingen ret til at tale paa partiets vegne. (Bifald.) Partikontoret har hele tiden optraadt helt loyalt og korrekt.

Spørsmålet er her: skal der være anledning til at gjøre arbeidsgrupperne til partiforeninger naar man staar foran et valg til et landsmøte? Det vil føre til opløsning, det hele vil flyte ut fuldstændig. Det har altid været regelen i Det norske arbeiderparti ifølge partiets love og landsmøtets beslutninger, at for at ha *repræsentationsret* maatte man være en partienhet, en organisation. Landsmøtet maa være opmerksom paa dette for de konsekvensers skyld det kan ha for eftertiden. Der er ingen grund for mindretallet til at føle sig brøstholdne her. Det er *flertalsretningen som ulovlig er berøvet retten til 13 repræsentanter*.

Voteringen foregik efter forlangende ved navneoprop.

Fuldmagtskomiteens flertalsindstilling om forkastelse av fuldmagterne fra Telemark blev vedtat med 164 mot 106 stemmer.

Eugene Olaussen foreslog at repræsentanterne fik adgang til salen. Forslaget vedtoges.

Efter forslag av *Torp* besluttedes enst. spørsmålet om indkaldelse av et ekstraordinært fylkes-

møte optat til behandling senere under landsmøtet.

Landsmøtets konstituering.

Landsstyrets indstilling til forretningsordenen vedtoges enstemmig.

Til dirigenter valgtes *Ole O. Lian, Johan Nygaardsvold* og *Gustav Sundby* enstemmig.

Til sekretærer valgtes likeledes enstemmig *Gunnar Lund, Akershus, Haakon Hoff, Sør-Trøndelag, Kr. Meyer Heye, Bergen* og *Sverre Knudsen, Drammen*.

Som generalsekretær fungerte Alfr. Aakermann.

Videre nedsattes følgende komiteer: *Valgkomitee*: *Torb. Henriksen, Knut Eng* og *Rolf Hofmo, Kr.a, Trygve Lie, Akershus, Kaspara Larsen, Drammen, B. Olsen Hagen, Stavanger, Reidar Eriksen, Vest-Opland, Bergmann, Bergen, Eivind Pettershagen, Hedmark, Mads Ringen, Buskerud, Jørgen Rotvik, Senjen, Kr. Modal, Sogn* og *Fjordane, K. A. Jonsen, Ind-Trøndelag. Reiserfordelingskomitee*: *Alfred Trønsdal, John Aae* og *Karl Bøtun. Redaktionskomitee*: *Oskar Torp, Martin Tranmæl, Edv. Bull, Alfred Madsen, Olav Scheflo, Emil Stang* og *Ole Øisang*.

Dermed hævdes aapningsmøtet litt over klokken 3.

E termiddagsmøtet.

Protokollen referertes og godkjendtes.

Ordstyreren, *Lian*, foreslog at dagsordenens punkt 3 og 4: beretninger og regnskap, blev forbigaaet, og at man begyndte med punkt 5: *beslutningerne paa det utvidede eksekutivmøte*. Dette vedtoges.

Videre oplystes, at de indledende foredrag, henholdsvis for landsstyrets flertal og mindretal, vilde bli holdt av *Martin Tranmæl* og *Olav Scheflo*, hvorefter ordet vilde bli git til Internationalsens repræsentant.

E. Lovaas henstillet at ogsaa *Buskerud-resolutionen* maatte faa sin indleder paa samme vis.

Beslutningene paa det utvidede eksekutivmøte.

Dagsordenen indeholdt under dette punkt følgende: 1. Beretning. 2. Arbeider- og bonderegjeringsparolen. 3. Religionsresolutionen. 4. Stillingen til den røde faglige Internationale. 5. Internationalsens statutter.

Der forelaa for landsmøtet trykt stenografisk referat fra behandlingen paa eksekutivmøtet 10.—20. juni av forholdet mellem K. I. og de skandinaviske partier.

Centralstyret hadde i flere møter behandlet beretningen fra det utvidede eksekutivmøte. Slutbehandlingen blev foretat 1. august, da følgende forslag blev vedtat med 8 mot 5 stemmer:

«I anledning av delegationens beretning fra det utvidede eksekutivmøte uttaler centralstyret:

Den norske delegations flertal

har optraadt i overensstemmelse med sidste landsmøtes beslutninger og i overensstemmelse med de instruktioner som centralstyret gav delegationen før eksekutivmøtets avholdelse.

Med hensyn til arbeider- og bonderegjeringsspørsmålet hadde centralstyret ikke paa forhaand anledning til at ta stilling, da indstilling ikke var utsendt, og om religionsspørsmålet visste man ikke engang at det skulde behandles. Centralstyret godkjender paa disse punkter fuldt ut delegationens flertals holdning.»

Centralstyrets mindretal stemte for godkjendelse av delegationens mindretals holdning paa eksekutivmøtet.

Arbeider- og bonderegjeringsparolen.

Landsstyrets flertals forslag.

Det er en aabenbar forskjell mellem Internationalsens parole om arbeider- og bonderegjerung og den maaten, denne parolen er blit lancert paa i Norge.

Det er Internationalsens hensigt at en arbeider og bonderegjerings væsentligste opgave skal være at avvæbne borgerskapet, bevæbne arbeiderklassen og forberede arbeidernes og arbeiderbøndernes raadsdiktatur. Men samtidig advarer Internationalen mot den nærliggende fare for at parolen skulde bli anvendt til styrkelse av de opportunistiske tendenser i partiene eller til parlamentarisk alliancepolitikk.

De som har forsøkt at tilpasse parolen her i Norge har faldt for

denne fare, idet de har fremhævet at veien til arbeider- og bonde-regjeringen gaar gjennem man-øvreringen med de borgerlige partier.

Centralstyret er av den opfatning at Internationalens parole er av aktuell betydning, særlig i store dele av Tyskland; det mener ogsaa at parolen under en bestemt revolutionær situation vil kunne komme til at bli aktuell i Norge, og det ligger helt i linje med partiets arbeide at prøve at skape *forutsættninger* for en slik situation. Men centralstyret er ogsaa av den opfatning at agitationen for en arbeider- og bonde-regjering som situationen og partiforholdene for tiden ligger an i Norge vil indvarsle en socialdemokratisk overvurdering av parlamentarismen, og der er fare for at utviklingen vil lede til den sedvanlige ministersocialisme. Centralstyret fraraader derfor paa det alvorligste at arbeider- og bonde-regjeringens parolen for nærværende finder anvendelse i Norge. Da partiets kamp altid gaar ut paa at erobre den politiske saavel som den økonomiske magt, er det klart at ogsaa arbeiderklassen maa tilstræbe overtagelse av regjeringens magten. Men betingelsen for at en slik regjering kan være istand til at tjene det arbeidende folks interesser er at den kan støtte sig til reelle magtorganer, et sterkt, maa bevisst, kommunistisk parti og sterke økonomiske organisationer blandt de arbeidende befolkningslag. En arbeider- og bonde-regjering, som er et resultat av politisk-parlamentariske forbindelser med borgerlige eller halvborgerlige partier fører til straamandskap for borgerskapet, og kan bli en sprængkile i arbei-

derklassen istedenfor en svækkelse av borgerpartiene. Det agitations- og oplysningsarbeide som partiet hittil har drevet med gode resultater bør fortsættes og styrkes i den hensigt at øke forstaaelsen av og sympatien for kommunismen blandt landarbeidere, smaa-bønder og fiskere og, saa langt det gjør sig er, samle disse befolkningslag i partiet.

Partiet vil altid optræ til fordel for det arbeidende folks interesser, uanset hvorvidt de befolkningslag det gjælder har sluttet sig til partiet eller ikke. Dette gjælder i like høi grad partiets parlamentariske politik som kommunistenes holdning med hensyn til kooperationen, smaa-bru- og fiskerlag, og andre lignende organisationer.

I henhold hertil foreslog landsstyrets flertal — Oscar Torp, Einar Gerhardsen, Martin Tranmæl, Edvard Bull, Thina Thorleifsen, Alfred Madsen, Harry Nilsen, Ole O. Lian, Magnus Johansen, Johan Bratvold, Ole Moen, Rudolf Kanestrøm, John Aalberg, Gitta Jønsen og Konrad Knudsen:

Parolen om arbeider- og bonde-regjering kan ikke utstedes som aktuell politisk parole i Norge.

Mindretallets forslag.

Olav Scheflo, Kristian Kristensen, Emil Stang, Martin Strandli, Peder Furubøen, Ottar Lie, Eugene Olaussen, Joh. Skjelfjord, Ole Fremo, Ole Øisang, I. B. Aase, Gustav Sundby og Hjalmar Pedersen foreslog:

Det norske Arbeiderparti slutter sig helt og fuldt til parolen om arbeider- og bonde-regjering, som de betrakter, ikke som et spørsmål om parlamentariske

kompromisser, men et aktionsprogram for den politiske massebevægelse. Det som skiller arbeidere, fiskere og bønder, er ubetydelig mot de store fællesinteresser som burde binde dem sammen i kampen mot kapitalistklassen. At vinde bønderne og fiskerne for denne kamp er den største politiske opgave som nu paahviler Det norske Arbeiderpar i. Vi maa følge den vei som Internationalen har pekt paa: gjennom enhetsfront og samlet kamp for fælles interesser, frem til revolutionær arbeider- og bonderegjering.

Centralstyret paalægges at vaake strengt over at arbeider- og bonderegjeringspartien ikke blir misbrukt til opportunistisk politik av partiets repræsentanter i stortinget. Centralstyret skal om nødvendig trække tilbake tingmænd som maatte føre opportunistisk politik.

Religionsresolutionen.

Flertallets forslag.

Eksekutivmøtet har vedtat en resolution, som paalægger førende kommunister at være ateister og paa en forsiktig maate propagandere ateisme. Motiveringen er, at ateisme er en nødvendig bestanddel av en kommunistisk verdensanskuelse, og at arbeidet for den proletariske revolution fremmes ved en ateistisk propaganda. Tankegangen er umarxistisk. Marx og hans nærmeste efterfølgere hævder, at hele samfundets overbygning, de religiøse anskuelser og institutioner ændres som en følge av, at produktionsforholdene og de økonomiske livsvilkår ændres. Derimot mener de ikke at revolutionære resultater kan oppnaes ved ateistisk propaganda.

Arbeiderklassen i en række land staar i denne tid oppe i alvorlige og tilspidsede sociale kampe. En samling av de brede masser av arbeidere og arbeiderbønder er under disse omstendigheter av væsentlig betydning. Den nye religionsparole er ikke aktuell og vil bidra til at avlede de brede befolkningslags interesser fra det kommunistiske parti og fra de væsentlige realiteter i den revolutionære klassekamp.

Partiet bør derfor ikke opta en ateistisk eller antireligiøs agitation. Derimot vil selvsagt partiet og alle kommunister som hittil bekjempe de religiøse fordomme og de religiøse organisationer og bevegelser som staar paa den borgerlige stats og kapitalismens grund, og som i realiteten er en hindring for og en fiende av arbeiderklassens sociale revolution.

Landsstyrets flertal, de samme 15, foreslog der or:

Det utvidede eksekutivkomitémøtes resolution om religionsspørsmålet kan ikke godtages.

Mindretallets forslag.

Mindretallet, de samme 13, undtat Øisang og Skjelfjord, foreslog:

I anledning av eksekutivkomitéens resolution i religionsspørsmålet vil Det norske Arbeiderparti uttale: Herefter som hi til staar vort parti aapent for enhver ærlig og klassebevisst arbeider, uanset om han er religiøs interessert eller ikke. Men det sier sig selv, at vort parti herefter som hittil, og mere end hittil, maa virke blandt arbeiderne for en livsanskuelse som er fri for alle religiøse dogmer, fordomme og overleveringer. Dette, som er en

selsvagt pligt for ethvert revolutionært parti, er det Internationalen forlanger i sin resolution om religionsspørsmålet.

Øisang og Skjelfjords forslag:

Eksekutivkomiteens religionsresolution bør ikke foranledige nogen konflikt mellem Internationalen og Det norske Arbeiderparti. Vi er ikke enige i parolen og mener at den vil skape et motsætningsforhold mellem de brede arbeiderlag og vort parti. Vi henstiller derfor til Internationalen at ta den op til ny behandling.

Stillingen til Den røde faglige Internationale.

Landsstyrets flertal, 15 medlemmer, foreslog:

Flertallets forslag.

For at fagorganisationen saa effektivt som mulig kan virke for de brede arbeidermassers interesser og kan bli stillet i klassekampens tjeneste, er det en av partiets viktigste oppgaver at støtte arbeidet for at radikaliseres og styrke fagbevægelsen med særlig sigte paa dens opbygning efter klassemessige og produktionslinjer. Partimedlemmer i fagforeningene bør i spørsmål av prinsipiell betydning optræde ensartet og i overensstemmelse med partiets grundsætninger. Betingelsen for at dette skal kunne ske er, at partiet selv vinder i indre enhet og øket organisationsmessig styrke, og at samarbeidet med Landsorganisationen opretholdes og styrkes.

Landsorganisationen maa fortsætte samarbeidet med Den røde faglige Internationale og av yderste evne støtte kravet om at de russiske fagforbund optages i de internationale faglige organisationer. Dermed vil man bidra til at skape grundlag for international faglig enhet. Som forholdene ligger an indenfor fagorganisationen i Norge og under henvisning til at fagkongressen har besluttet at utrede spørsmålet om Landsorganisationens stilling til R. F. I., finder centralstyret for tiden ikke at kunne kræve at Landsorganisationen indmeldes i Den røde faglige Internationale.

Mindretallets forslag.

De fagorganiserte partimedlemmer paalægges at arbeide energisk indenfor sine fagorganisationer for tilslutning til Den røde faglige Internationale. For at dette arbeide ikke skal skade den faglige enhet, men tvertimot virke samlende, maa partiet — i stadig samarbeide med Den kommunistiske Internationale — nøie paase, at arbeidet drives klokt og planmessig.

Internationalens statutter.

Flertallets forslag:

Internationalen har som foreløbige indrømmelser i det væsentlige imøtekommet de krav som land-møtebeslutningene stillet med hensyn til det organisationsmessige forhold mellem Internationalen og det norske parti. Indrømmelsene gjælder dog bare indtil næste verdenskongres. De ændringer i Internationalens statutter som den norske delegation

foreslog i overensstemmelse med landsmøtets beslutning blev nedvotert. Spørsmålet kommer derfor op paa næste verdenskongres.

I henhold hertil foreslog landsstyrets flertal, 15 medlemmer:

Under henvisning til foranstaaende og sidste landsmøtes beslutning fremmes de nødvendige ændringsforslag til den 5. verdenskongres.

Mindretallets forslag:

Internationalen har som foreløbige indrømmelser i det væsentlige imøtekommet de krav som landsmøtebeslutningene stillet med hensyn til det organisationsmæssige forhold mellem Internationalen og det norske parti.

Indrømmelsene gjælder dog bare indtil næste verdenskongres. De ændringer i Internationalens statutter som flertallet i den norske delegation foreslog i overensstemmelse med landsmøtets beslutning, blev praktisk talt enstemmig nedvotert. Hensynet til partiets og Internationalens enhet og slagkraft staar for os som det avgjørende.

En del av partiets medlemmer og den overveiende del av deltagerne paa møtet i den utvidede eksekutivkomité synes imidlertid at ha den fuldstændig feilagtige opfatning, at den fraktion som fik flertal paa sidste landsmøte ønsker at bryte med Internationalen. Den partistrid som nu føres øker bitterheten og utdypei misforstaaelsene saavel indenfor partiet som i forhold til Internationalen. Her maa en ændring til. Tiden maner til offervilje. Ogsaa vilje til offer naar der er spørsmål om at gi avkald paa at fremme særmeninger som flertallet inden-

for Internationalen endnu ikke finder tjenlige til anvendelse. Hvad det nu gjælder er at samle alle partifæller for at løse de praktiske arbeidsopgaver.

Landsstyrets mindretal, 13 medlemmer, foreslog i henhold hertil:

De av den norske delegations flertal fremsatte forslag til ændringer i Internationalens statutter søkes ikke fremmet paa den 5. verdenskongres.

Eksekutivkomiteens erklæring og forslag.

Paa repræsentanternes borde var ved landsmøtets sammentræden utlagt følgende brev og ultimatum fra eksekutivkomiteen for K. I.:

Ærede partifæller!

Enhver avdeling av den kommunistiske Internationale er ifølge statutterne paa den ene side berettiget til at ta del i utformningen av Kominterns beslutninger, men paa den anden side er de ogsaa forpligtet til at gjennomføre disse beslutninger. Eksekutivkomiteen har at vaake over gjennomførelsen av verdenskongressens og de —utvidede eksekutivmøters beslutninger og kan ikke fritta nogen sektion for forpligtelsen til at gjennomføre dem.

Det norske broderparti har foruten repræsentationen paa verdenskongresserne og de utvidede eksekutivmøter ret til to faste repræsentanter i eksekutivkomiteen og sammen med det svenske kommunistparti ret til en repræsentant i eksekutivens præsidium. Hvis partiet bare vil gjøre bruk av sin repræsentationsret, saa blir

ingen avgjørelse truffet i dets spørsmål uten at det selv deltar.

Men de engang fattede beslutninger fra verdenskongresserne eller fra eksekutiven maa det norske parti likesom enhver anden avdeling anerkjende som gyldige og utføre, saalænge de ikke er blit ændret paa statutmæssig maate gjennom de internationale instanser.

I denne henseende kan der ikke uten svækkelse og desorganisering av hele det internationale kampfællesskap tilkjendes det norske parti nogen undtagelsesstilling. Enten vedblir partiet at være en avdeling av den kommunistiske Internationale og opfylder sine enkle pligter som sektion, eller det stiller sig utenfor den kommunistiske Internationales rækker.

Nu dreier det sig konkret om flere viktige beslutninger fra Komintern, som har støtt paa motstand hos flertallet av repræsentanterne for det norske parti, fremfor alt om følgende beslutninger:

1. Ifølge beslutning av den sidste utvidede eksekutive skal *parolen arbeider- og bonderegjering* anvendes av Kominterns avdelinger, for ikke bare at muliggjøre mobiliseringen av de proletariske masser, men for ogsaa at opnaa den nødvendige støtte av de lag av bondeklassen som er undertrykt av kapitalismen og derved forbedre grunden til erobringen av magten. Derunder blev uttrykkelig betonet at agitationen under dette løsen maa konkretiseres i overensstemmelse med forholdene i hvert enkelt land. I anledning av de norske flertalsrepresentanters tvil overfor denne parole erklærte eksekutivkomiteen at end-

skjønt den anser disse betænkeligheter for ubegrundet, tar den dem til etterretning og oppfordrer partiet til først at gjennomdiskutere alle disse spørsmål overfor de bredeste masser av befolkningen og først naar denne diskussion er avsluttet at fatte beslutning paa partiets landsmøte om *hvorledes* Kominterns parole arbeider- og bonderegjering, blir at gjennomføre. Flertallet i eders partis landsstyre foreslaar imidlertid nu for partikongressen overhodet ikke at utgi denne parole som en aktuell politisk parole i Norge, endskjønt landsstyreflertallet selv maa anerkjende at den kommunistiske Internationale ikke kræver en oppørtunistisk, men en revolutionær anvendelse av denne parole. Eksekutiven maa forlange at Det norske arbeiderparti aksepterer dette overmaade betydningsfulde løsen som en revolutionær propagandistisk parole ogsaa for Norge. Partiet maa ogsaa ellers gjøre alt for at sprænge den store masse av de arbeidende bønder løs fra deres reaktionære ledelse og danne enhetsfront med småbønderne.

2. I det sidste utvidede eksekutivmøtes resolution om religionsspørsmålet erklærtes at det kommunistiske parti «kan og bør ikke forholde sig likegyldig overfor uoplystheten, utvikletheten og overfor den religiøse aandformørkelse», men har som pligt «at opdra sine medlemmer ikke bare til trofast at følge et bestemt politisk program, de økonomiske krav og partiets statutter, men ogsaa at indpode dem marxismens skarpt avgrænsede, fasttømrede verdensanskuelse, av hvilken ateismen utgjør en væsentlig bestanddel.» Det blev derunder uttryk-

kelig betonet at den antireligiøse propaganda maa drives særlig forsigtig og paa en grundig overveiet maate, under hensyntagen til de befolkningslag blandt hvilke den drives. «I modsætning hertil erklærer flertallet i eders partis landsstyre at partiet «ikke skal drive en ateistisk eller antireligiøs agitation» og foreslaar for partikongressen at forkaste resolutionen fra den utvidede eksekutive.

3. Ifølge den 4. verdenskongres' beslutning er alle partier som staar tilsluttet den kommunistiske Internationale forpligtet til at gjøre al hvad der staar i deres magt, saavel for at hindre en spaltning av fagforeningerne, som ogsaa for at naa frem til fabbevægelsens tilslutning til *Den røde fagforenings-internationale* i vedkommende land. Det norske partis landsstyre erklærer derimot i sit forslag til partikongressen at det ikke for nærværende kan forlange at den faglige landsorganisation tilsluttes R. F. I. Ifølge fagkongressens beslutning skal spørgsmaalet om tilslutning til R. F. I. forelægges fagforeningsmedlemmerne til almindelig avstemning, og det faglige «repræsentantskap» skal derefter træffe avgjørelsen under hensyntagen til den faglige enhet.

I en slik situation hvor det skal vise sig hvor masserne staar, om de gaar med eller mot *Den røde fagforeningsinternationale*, kan kommunisterne ikke forbli nøytrale. Det maa være en selvfølgelig partipligt for enhver kommunist i fagforeningerne at stemme for R. F. I. og at drive en energisk og planmæssig agitation blandt de brede masser for tilslutning. Bare derved er den ensar-

tede optræden fra kommunisterne side paa den faglige politiks omraade mulig, som ogsaa ifølge flertallets erklæring er ubetinget nødvendig. En stor seier for tilslutningen til R. F. I. i Norge vil være av international betydning.

En slik seier er et velfortjent slag mot de gule klasseforrædere, som i Tyskland og andre land gjør arbeiderne vaklende og holder dem tilbake fra kampen.

Internationale har flere gange vist at den gjør alt for at bevare fagorganisationens enhet. Naar resultatet av uravstemningen foreligger, og spørgsmaalet kommer op til avgjørelse i det faglige «repræsentantskap», maa kommunisterne ta sit standpunkt i forstaaelse med Komintern og Profintern under hensyntagen til resultatet av uravstemningen og fagforeningernes enhet.

4. Endel *organisatoriske beslutninger* av Komintern har ogsaa støtt paa motstand hos repræsentanterne for flertallet i Det norske arbeiderparti. Den kommunistiske Internationale har krævet en reorganisation av partiet med sigte paa overgangen til det individuelle medlemsskap og for at befæste partiets revolutionære karakter. Eksekutiven maa ogsaa nu kræve at denne reorganisering paaskyndes. — Om ungdomsforbundets forhold til partiet blev det i resolutionen fra den sidste utvidede eksekutive erklært at ungdomsorganisationen under opretholdelse av organisatorisk selvstændighet staar under partiets centralstyres politiske ledelse. Desuten blev det bekræftet at den kommunistiske ungdom ikke bare har ret, men ogsaa pligt til paa det ivrigste at befatte sig med alle

partiets saavel som den kommunistiske Internationales livsspørsmål, at diskutere dem og at ta stilling til dem i overensstemmelse med den opfatning man er naadd frem til. I denne forbindelse anmodet den utvidede eksekutive den norske partiledelse om at behandle ungdomsorganisationen med forståelse, idet den til opdragelsen av sine medlemmer trenger et betydelig maalt av aandelig frihet. Siden har flertallet i eders partis landsstyre krevet organisatoriske forholdsregler til disiplinering av ungdomsforbundet. Eksekutiven vil uttrykkelig uttale, at der ikke kan træffes nogen disiplinære eller organisatoriske forholdsregler mot ungdomsforbundets medlemmer av den grund at de følger de internationale beslutninger og fordi de forsvarer Internationals standpunkt.

Endvidere maa eksekutiven gjøre partiets landsmøte opmerksom paa følgende tungt veiende omstændighet. Kominterns eksekutive har til opgave at verne om *hver enkelt afdelings saavel som Internationals enhet og samhold*. I tilfælde av differenser eller fraktionskampe i et parti forekommer det ofte at ledende partifæller av den ene eller den anden gruppe, for det meste ut fra følelsesmotiver, enten selv vil demissionere eller vil utelukke medlemmer av den motsatte gruppe fra partiarbeidet eller endog fra partiet. I slike tilfælder gaar eksekutivens bestræbelser, overensstemmende med dens pligt, altid ut paa at gjøre det høiere hensyn til partiledelsen gjældende, og har ogsaa hittil i alle slike tilfælder faat ubetinget sanktion for sin indgripen av de internationale

kongresser og konferanser, selv i slike tilfælder hvor det var nødvendig at annullere allerede formelt besluttede eksklusioner, fordi den i vedkommende parti herskende fraktion hadde undgaat at søke forståelse med eksekutiven paa forhaand. Saaledes har ogsaa flertallet i eders partiledelse for ikke længe siden, uten at søke forståelse med eksekutiven, utelukket av partiet for 6 maaneder to gamle prøvede partifæller paa grund av deres heftige uttalelser i fraktionsstriden. En saadan fremgangsmaate kan eksekutiven umulig godkjende. Uten paa nogen maate at ville uttale nogen billigelse av ukameratslig eller ellers upassende optræden i partidiskussionen, maa eksekutiven dog kreve at slike konflikter blir undergit dens prøvelse. Naar man nu engang har en international ledelse maa det være den som under indre partikonflikter, hvor der i partiet selv ikke findes nogen autorativ upartisk appel- eller forliksinstans, avgjør konfliktspørsmålene og bekrefter eventuelle disiplinære forholdsregler. Ellers vilde partiautoritetene ikke ha nogen beskyttelse hos Internationalen og partierne ingen garanti mot skjæbnesvangre splatninger av tilfældige stemningsgrunde. Eksekutivkomiteen har ogsaa i dette konkrete tilfælde, paa grundlag av den ret som tilkommer dem ifølge Kominterns statutter, besluttet straks at annullere suspensionen av partifællerne K. O. Thornæs og Jeanette Olsen.

Eders partikongres skal nu definitivt avgjøre eders forhold til Den kommunistiske Internationale. Mange sektioner av den K. I. har allerede for længe siden hævdet at

eksekutiven en gang for alle skal kræve en klar avgjørelse av det norske parti om det virkelig vil være vort internationale kampfællesskap tro, eller om det heller vil stille sig utenfor Den kommunistiske Internationales rækker. Eksekutiven har ventet taalmodig og ved ethvert tilfælde av meningsforskjel forsøkt ved imøtekommenhet og indrømmelser i mange aktuelle spørsmåal til slut at vinde det norske broderpartis flertal for den kommunistiske linje. Gjennem denne imøtekommenhet synes imidlertid endel av de ledende partifæller inden partiflertallet bare at være bliit opmuntret i sin sabotage av den K. I.s beslutninger overhodet og synes nu allerede direkte at være rede til et brud med Den kommunistiske Internationale. Slike motstandere av Den kommunistiske Internationale vil sikkerlig overhodet ikke længe gaa sammen med den revolutionære arbeiderklasse. Lignende motstandere hadde vi i aarene 1919—20 ogsaa i Tysklands uavhengige socialdemokratiske partis rækker: de styret heller hen mot partiets spaltning end at marsjere sammen med Den kommunistiske Internationale til kamp mot kapitalismen. Vi erklærte i Halle likeoverfor disse folk: Eders vei vil tilsidst føre til høiresocialisternes! De protesterte dengang kraftig mot denne forutsigelse, men to aar efter var de allerede definitivt anbragt i høiresocialisternes skjød. Levi fra det kommunistiske parti i Tyskland og Frossard fra det franske borderparti var ogsaa begge for store til at underordne sig den internationale partidisciplin, begge kritiserte ogsaa med tilsynelatende radikal-revolutionære argumenter Den K. I.s ledelse — og hvor er de nu?!

Ifølge den naturlov at fremmede elementer falder fra vil saadanne eksempler uten tvil ogsaa forekomme i den norske revolutionære arbeiderklasses bevægelse. Det det gjælder er imidlertid — og bare det er nu viktig — om flertallet av de ledende kamerater i det norske parti allerede nu forstaar at skjelne utglidningens retning fra den virkelige revolutionære kamp-linje.

Den kommunistiske Internationale staar i dette øieblik sammen med vor høit fortjente tyske afdeling midt oppe i store avgjørende kampe i Mellem-Europa. Dette gjør nu hos de vaklende elementer i vore rækker lysten til at deserte særlig sterkt følelig. En avgjørelse mot Den kommunistiske Internationale er en let sak for dem, kampen i trofast forbund med den er vanskelig. Vælg veien, kamerater: *for eller mot Den kommunistiske Internationale!* Enhver av eder skal imidlertid være sig bevisst at en avgjørelse mot Den kommunistiske Internationale nu samtidig betyr et forræderi mot den tyske revolution.

Eksekutiven vil intet brud med Det norske arbeiderparti, den vil tvert imot fjerne enhver mulighet for et brud. Med det for øie foreligger eksekutiven for partikongressen til vedtagelse følgende forslag:

Eksekutivkomiteens forslag.

Partikongressen tar avstand fra enhver vedtagelse av beslutninger som staar i motstrid med Den K. I.s beslutninger; partiet har naar det gjælder at gjøre sine meninger gjældende paa verdenskongresserne og hos Den K. I.s ledelse at gjøre bruk av sine internationale

statutmæssige rettigheter og er forpligtet til loyalt at utføre de gjældende beslutninger fra kongresserne og Den K. I.s eksekutivkomite. I partienhetens interesse fastslaaes at ingen suspensioner eller eksklusioner av partiet maa foretages uten at forelægge spørsmålet for eksekutiven til prøvelse og avgjørelse.

Eksekutiven har besluttet:

Hvis dette forelæg fra eksekutiven blir forkastet av flertallet paa partiets landsmøte saa er disse delegerte dermed uttraadt av Den kommunistiske Internationale.

I dette tilfælde vil Den kommunistiske Internationale bare betrakte den del av Det norske arbeiderparti som sin norske avdeling som ikke godkjender den avgjørelse som partikongressens flertal har truffet.

Eksekutiven opfordrer alle representanter paa landsmøtet, som i Den kommunistiske Internationales rækker vil kjæmpe for den sociale revolution, alle som holder partiets enhet og den kjæpende arbeiderklasses Internationale høit som den første betingelse for dens seier, at stemme for eksekutivens forslag.

Moskva, 28. oktober 1923.

Den kommunistiske Internationales eksekutivkomite.

Debatten.

Tranmæl:

Partifæller!

Siden dagsordenen blev opsat og er blit behandlet i organisasjonerne, og efter at central- og landsstyret har lagt sidste haand paa forberedelserne til landsmøtet, er der fremlagt en erklæring med

forslag fra eksekutivkomiteen. Erklæringen og forslaget er omdelt paa repræsentanternes plads idag. Det er et forslag som er fremkommet i ultimatus form, og det har skapt en ny situation, som landsmøtet staar overfor.

Det er høist beklagelig, at den nye situation er indtraadt, fordi den vil vanskeliggjøre det arbeide vort landsmøte skal gaa til. I et parti kan man ikke løse en konflikt ved at fremlægge et ultimatum og si: gjør det slik og slik — saa skal vi forhandle. De spørsmaal som striden staar om kan bare løses ved en saklig utveksling av meninger og ved at man gjensidig respekterer hverandres standpunkt til de saker som foreligger.

Da jeg læste det igaar fik jeg et umiddelbart indtryk av, at dette forslag eller ultimatum i mange henseender mindet om det ultimatum som Poincaré stillet til Tyskland. Kapituler, opgiv den passive motstand — saa skal vi være med paa at forhandle! Man kan forstaa det naar det gjælder krigførende parter. Men mellem organisationsinstanser er fremgangsmaaten høist forkastelig. Og den kan ikke for nogen av parterne avstedkomme *noget* godt. Den vil tvertom skape vanskeligheter for forsøkene paa en utjevning av motsætningerne og for opnaaelse av et tillidsfuldt forhold.

Det er oplagt nu, at ultimatumet vil komme til at præge den situation vi staar overfor. Men man faar allikevel søke at opgjøre sig en saklig mening om de meningsbrytninger som er tilstede inden vort parti — og saa træffe avgjørelsen under helt og fuldt ansvar for den norske arbeider-

klasse og for den internationale organisation.

Vi har paa en række av vore landsmøter og paa fagkongresserne drøftet de meningsforskjelligheter som der er inden den norske arbeiderbevægelse. Og vi kan av det som er fremkommet forfølge en bestemt retningslinje. Der gaar en *rod traad* gjennom al opposition som er fremmet og de beslutninger som er tat. Paa den ene side møter vi en retning eller fløi, som har lagt hovedvekten paa den økonomiske klassekamporganisation — som har villet utvikle denne sterkeste mulig og samtidig gi den et *politisk* indhold og sette den istand til at løse de samfundsmæssige opgaver som foreligger. Ut fra det har man i agitations- og organisationsarbeidet søkt ned til hver enkelt, lagt an paa at styrke og utvikle medlemmernes personlige ansvarsfølelse og faa dem med i det store samfundsbyggende arbeide. Haand i haand med det har man villet utvikle det lokale initiativ og videre, som en konsekvens derav, det lokale og nationale *selvstyre* inden fællesskapets ramme. Det at man gir plads for det lokale initiativ gjør, at en organisation holder sig frisk; der ved bygges ogsaa organisationen nedefra opad skridt for skridt, og man legger til grund for al organisationsvirksomhet den *solidaritetsfølelse*, som er den bedste av al cement.

I gamle dage, da man stod i kamp mot den reformistiske fløi inden fagbevægelsen og mot de socialdemokratiske og reformistiske ledere i vort eget parti, var selvfølgelig diskussionen præget av de dyptgaaende meningsforskjelligheter som paa dette omraa-

de gjorde sig gjældende. Nu er vi samlet i et kommunistisk parti, paa et *nytt* grundlag. Præmissene er altsaa ikke de samme. Men vi finder, at motsatte opfatninger av taktik og organisationsformer allikevel reiser sig og tørner sammen. Der er strid ogsaa inden den kommunistiske organisation om retningslinjerne. Der er fremdeles dem som ser den væsentlige opgave i at utbygge de økonomiske klasseorganisationer og gjennemsyre dem med den revolutionære opfatning. Ut fra de samme synsmaater var det at Kristiania arbeiderparti fremsatte og tok op sit forslag paa sidste landsmøte. Det fastslaaes her nok engang, at arbeidernes frigjørelse maa være *arbeiderklassens eget verk*. Den kan ikke være tillidsmænds, ikke parlamentarikeres, ikke en ledelses verk — de organiserte masser maa selv være med.

Ut fra det syn formet forslaget den struktur som man mente var mønstret for organisationens opbygging, hvor det gjaldt forholdet mellem de nationale partier og Internationalen, og ut fra dette stillet man det parlamentariske arbeide i det rigtige forhold til den politisk-økonomiske virksomhet. Kristiania-forslaget faldt her i sit grundsyn helt sammen med de parlamentariske teser. I spørsmålet om organisationens opbygging vender man sig mot den stramme centralisme, ikke for at man skal staa uten ror i en krisetid, men netop for at faa de rørmænd som man behøver. Det gjælder at der kan foregaa et stofsifte inden partiet og dets ledelse som svarer til medlemmernes ønsker og behov. Først der ved kan en ledelse optræ med den nødvendige myndighet. Naar gjen-

nemførelsen av de store krav, som staar paa dagsordenen, melder sig, skal der ikke længer forhandles, men *handles*.

Det er disse tanker, som vi alle kjender, som gaar igjen ogsaa naar det gjælder at ta stilling til et spørsmåal som arbeider- og bonde-regjeringsparolen, Internationalens statutter osv.

Spørsmålet arbeider- og bonde-regjering hænger sammen med Internationalens beslutning om *enhetsfronten*. Enhetsfronttaktikken har været diskutert i vort parti, og landsmøtet i vinter fattet en enstemmig beslutning herom. Men det maa vel enhver partifølge erkjende, uanset hvilken opfatning han end har: hvor det gjælder den praktiske tilpasning av enhetsfronttaktikken maatte vi se det paa en anden vis og finde vor egen vei. Ikke fordi man næret nogen uvilje mot den, men fordi forholdene gjorde det nødvendig og likefrem tvang os til det. Det er hos os allerede lykkedes at skape en organisatorisk enhetsfront som i intet andet land; her er Internationalens beslutning *ført ut i livet* under hensyn til de politiske og økonomiske forhold vi staar oppe i. Derfor har der i centralstyret heller ikke været fremmet *et* forslag fra mindretallets mænd som gaar ut over de beslutninger centralstyret *enstemmig* har fattet — beslutninger som ikke skyldes en enkelt fraktions initiativ. Naar vi vil se nøkternt paa det, vil vi finde at der ikke er den forskjell i synet paa disse ting, som mange ser i det, og som enkelte har villet utnytte.

Stillingen til arbeiderbønderne.

Internationalen stiller op sin parole om en arbeider- og bonde-regjering som et *led* i enhetsfronttaktikken, som en videre utvikling av denne. Den gjør opmerksom paa, og med rette, at det er nødvendig at samle arbeiderbønderne under det kommunistiske partis indflydelse eller ogsaa neutralisere dem i kampen mellom klasserne. Det er et arbeide som der maa tages fat paa straks, om den sociale revolution skal lykkes. Dette er heller intet nyt i vort parti.

Hensigten er at den skal være en revolutionær parole. Men spørsmålet om hvorvidt parolen i sin anvendelse vil være av *revolutionær betydning* avhænger av flere forhold, som vi pligter at se paa, og som vi maa være paa det rene med.

Hvordan kan vi saa løse de spørsmåal? Ikke arbeider- og bonde-regjering i første række, men det at komme i *forbindelse* med de arbeidende bønder og med fiskerne, til støtte for vor klassekamp? Det er selve tingen — ikke parolen blot og bart.

Det har vist sig i distrikter hvor der er blit drevet et vedholdende arbeide, at man er naadd frem til et gjennombrud — saaledes i store distrikter nordpaa, i Hedmark, Trøndelagen osv. Naar vi ligger længer tilbake paa Vestlandet og Sørlandet, er det væsentlig fordi vi ikke har *rukket* at drive det organisations- og oplysningsarbeide som er nødvendig for at faa indpas.

Vi kan naa længst til arbeiderbønderne ved at skape en *økonomisk basis* ogsaa for deres politiske virksomhet. Erfaringen viser, at ingen klasses krav kan lø-

ses uten at de har sterke faglige eller økonomiske organisasjoner i ryggen. Vort parti har fagorganisasjonen som sit støttepunkt; det er den som gir partiet ogsaa dets sterke, faste stilling og dets vældige indflydelse. Venstre, arbeiderdemokraterne og høiresocialisterne mangler en tilsvarende støtte og er derfor uten røtter. Venstre har *traditionerne*, men for øieblikket intet rygstøt som holder partiet oppe.

Paa hvilken maate skal vi saa kunne trænge ind til arbeiderbønderne ved økonomisk organisasjon? Ved at vi tilpasser organisasjonen til de forhold arbeiderbønderne lever under. Vi skulde ha et godt grundlag her i Norges bonde- og smaabrukerlag. Vi maa ogsaa støtte fiskerne i dannelsen av tilsvarende økonomiske organisasjoner, slik at man der kan faa et samvirke istand som gir uttryk for de klasseinteresser fiskerne har.

Men ingen kan være sig selv nok. Disse økonomiske organisasjoner maa gi sig et politisk uttryk, og de maa støtte sig til et politisk parti.

Det neste — og i grunden det centrale spørsmåal idag — er hvorvidt vi skal søke at trække al den politiske interesse, som samler sig der, *ind* i vort parti, slik at den faar uttryk i det kommunistiske parti, *eller* om vi skal være med paa at støtte en utvikling som fører til et *nytt* parti, som springer ut av den økonomiske sammenslutning som dannes inden disse grupper. Det er det vi skal ta stilling til, naar vi gaar til at avgjøre om partiet idag skal være med paa at utstede en parole om arbeider- og bonderegjering.

Det er sagt at det ikke er mu-

lig eller ønskelig at faa alle arbeidende bønder ind i partiet og organisert i vore partiforeninger. Men hvem har sagt at man skal faa *alle* med? Vi faar desværre ikke alle industriarbeidere engang — og det blir heller færre end flere av dem nu ved omlegningen, ialfald foreløbig. Al likevel betrakter de Det norske arbeiderparti som *sitt* parti og følger partiets paroler. Dette er av vældig betydning. Det er ogsaa mulig at vi kan skape det samme forhold overfor arbeiderbønderne og fiskerne. Paa den maate vil vi kunne samle under partiet de store, brede arbeidermasser, som vi trænger at ha med for at kunne gjennomføre den sociale revolution.

Det gjælder for partiet nu at ta sig kraftig av og fremskynde dannelsen av de organer, som der er behov for, og som bygger paa klasseinteressene, for derved at sætte ind en sprængkile mellom storbønder og smaabønder — et naturlig skille. Det er paa tide at vi søker at rive de vaaben, som idag vendes mot arbeiderne, ut av borgerskapets og overklassens hender. Dette mener flertallet bedst vil ske ved at fortsætte partiets gamle linje — at gaa ut til masserne, organisere dem og si: vort parti er *deres* parti, naar de deler vort grundsyn og bøier sig for vore organisatoriske beslutninger. De skal faa være med ved avgjørelsen av sakerne og føle sig som ett med partiet.

Gaar vi den anden vei: *for-sømmer* denne virksomhet for isteden at fremskape et smaabondeparti som vi maa forhandle med — da svækker vi den organisatoriske basis som vi skal føre kam-

pen paa. Vi blir svakere i organisation, faar et svakere grundlag. Samtidig er det oplagt, at en regjering utgaat av et slikt samarbeide gjennom forhandling ikke vil kunne gaa lenger end bønderne vil følge. Og naar der blir spørsmaal om et arbeider- eller raadsdiktatur risikerer vi at paakjendingen blir saa stor, at det hele sprænges og de andre tar magten. Da har vi utlevert os selv til den hvite terror, som uvægerlig er konsekvensen av et slikt mislykket forsøk. *Vor* linje gir et sikrere, et solidere grundlag for et seierrikt resultat.

Arbeider- og bonderegjeringen maa springe ut av den magt som ligger i de utenomparlamentariske magtorganer, paa tvers av en borgerlig regjering, og føre frem til et raadsdiktatur som legger magten over til det arbeidende folk, og som ledes av det kommunistiske parti. Arbeider- og bonderegjeringen vil da ganske naturlig bli avløst av en raadsregjering. I den avgjørende kamp mot den borgerlige samfunnsmagt spørres det da om hvem som er sterkest.

I hovedsaken er vi enig. Men fordi vi er det — ogsaa fordi vi er enig med Internationalesen — kræver vi, for at kunne gjennomføre Internationalesens program, ret til at *tilrettelægge* sakerne. Vi maa gjøre det for overhodet i handling at kunne gjennomføre parolen. I motsat fald forkrøbler man os, vanskeliggjør opgaven, og det kan bli en lang vei til maalet.

Vi tror nemlig ikke at parolen i og for sig har en slik underbar virkning, som enkelte vil mene. Vi kjender et eksempel — i Norsk

landmandsforbund. Har det kastet ut nogen parole om en bonde- og agrarregjering? Nei. Ikke fordi det ikke ønsker den, men fordi man vet, at om parolen blev kastet ut vilde den ingen virkning ha paa de nøkterne bønder vi har i vort land. Der findes ingen som lar sig blænde av paroler. Her har landmandsforbundet været klokere end os. De har trængt ind til bønderne med økonomiske organisationer — ogsaa til de smaa bønder — og skapt grundlaget for *bondepartiet*, som sprang ut av den faglige sammenslutning landmandsforbundet. Den overdrevne tro paa en arbeider- og bonderegjeringsparole er en *utopi*, slik som forholdene ligger an hos os.

Men det hele henger sammen med det syn som er kommet frem hos mindretallet — kommet frem fra første stund striden blev reist om fremgangslinjene for partiets arbeide og politik. I motsætning til dem som holder paa masseaktionslinjen har vi faat en retning i partiet som er avgjort politisk-parlamentarisk. Derfor ser disse i politiske paroler en slik patent-medicin. Under arbeidet med kriseprogrammet var det den *taktiske* linje mer end programmet selv som fanget interessen. Stillingen til voldgiftsloven gir paa samme maate uttrykk for det syn man har paa utnyttelsen av taktiske tricks. Likesaa med parolen arbeider- og bonderegjering. Der er mindretalsfolk som mener, at ved at kaste den ut skal det kunne skape en anden politisk indstilling hos masserne. Det er det vi ikke tror paa.

Der er ogsaa sammenheng her med et andet spørsmaal, som der

har staat strid om — de organisatoriske retningslinjer. Gang paa gang har man faat høre fra mindretallets side om nødvendigheten av den stramme disiplin indad. Jo lenger ledelsen er borte, jo mer taler man om disiplinen, jo *nærmere* man er, jo mindre hører man til det.

Denne forskjell i synet paa alle disse spørsmål er det vi staar overfor, naar vi skal ta standpunkt til parolen om arbeider- og bonderegjering.

Vi mener, at parolen ikke er aktuell, og vi vil ikke være med paa at utstede en parole som ikke er aktuell. Den vil skape forvirring, og det har vi hat nok av før. Der maa vedholdende arbeide til, politisk og økonomisk, for at skape forutsetningerne for at en parole som denne skal kunne faa revolutionær betydning.

Men som agitationsparole maa den vel kunne anvendes? sier man. Hertil er at svare at det er en parole om handling. Derfor maa betingelserne for den først være tilstede. Det er revolutionær taktik.

Der er ogsaa en fare for at parolen vilde søkes utnyttet i reformistisk-parlamentarisk øiemed. Hvem drømte før ifjor om muligheten av at gaa med paa en voldgiftslov? Agitationen for loven skadet arbeiderne, og en saadan agitation vil aldri være uten følger. Ved at ræsonnere mekanisk kommer man ogsaa til slutninger som er ravgale:

Naar de som sier at man maa stille op et løsen, en konklusjon, kaste ut et slagord som kan fenge — naar de samme folk kommer med arbeider- og bonderegjeringsparolen, da *minder* det ikke saa

litet om at de er venstres egne fødte barn. *Venstres* kamp har været en ren-politisk kamp; *vor* kamp er en socialøkonomisk kamp. Vi har ingen interesse av parlamentariske regjeringdannelse. Kravene maa fremmes gjennom økonomiske magtorganer. Det som *vi* ser som løsningen er erobringen av samfundsmagten som et middel til at kunne gjennomføre vort politiske og økonomiske program. En slik realitet kan vi kaste ut, og det vil folket forstaa. Da befinner vi os ogsaa paa sikker grund — ogsaa den dag da revolutionen nærmer sig og vi staar oppe i kampen mot den herskende klasse.

Det er flertallets syn. Derfor er det vi har fremlagt vor indstilling. Vi staar saklig saa sterkt der, at hvis der ikke var øvet indflydelse utenfra vilde der ikke været 10 procent som vilde kræve at arbeider- og bonderegjeringsparolen skulde utsendes.

Religionsspørmaalet.

Det næste spørsmål er religionsresolutionen, som det ikke lenger er nødvendig at si svært meget om. Efterhvert som diskussionen er skredet frem har ikke bare centrum, men ogsaa mindretallet gaat over paa flertallets premisser. Mindretallet sier at det vil «bekjempe de religiøse fordomme». Det er slagordet. Men det er intet *nytt* slagord. Det er netop det vi har søkt at gjøre, og det vil vi fortsatte med. Vi vil ogsaa fortsatte at bekjempe de kirkelige institutioner som er en hindring for arbeiderne i deres klassekamp, og vi vil arbeide for at gjøre den religiøse undervisning i skolerne bekjendelsesfri.

Det er et sterkt standpunkt, fordi det er *rigtig*. Vi gaar ikke ut over den naturlige begrænsning av oppgaven for et politisk parti.

Eksekutivkomiteen kræver at man skal drive antireligiøs agitation, omend i forsiktig form; endvidere anerkjendes ateismen som en væsentlig del, som teoretisk grundlag for kommunismen. Dermed g r man partiet som saadant til et ateistisk parti. Jeg mener det er et galt, et uforsvarlig standpunkt. Et kommunistisk parti kan likesaalidt som noget andet parti *svare* paa disse spørsmåal, og det gaar ikke an for et landsmøte at votere over dem. At ville paatvinge at man skal beslutte at indta et ateistisk standpunkt er et droit skridt. Det er uriktig ogsaa overfor partiet; det vil ikke bli forstaat. Det blir bekjendelse med l berne, usandhet.

Sp rsm alet om gudsbegrepet, livet efter døden — ogsaa ateismen — maa vi anerkjende som en privatsak. Det er ingen git at svare paa disse ting. G r man det, er det et overgrep mot medlemmerne. Det vil være det samme som at indføre en ny kirke, en ny bekjendelse, til skade for det arbeide vi staar oppe i. Vi er interessert i at skape frigjorte medlemmer til deltagelse i vor klassekamp. Men gaar vi videre end det standpunkt flertallet fastslaar er vi inde paa en ny kirkedannelse, som vil sinke, hemme og forkr ble os og baste og binde kræfter som vi skulde l se. Det er et forsøk paa *aandelig terror* som burde være fremmed i en revolutionær klassekampsorganisation.

Hvis vi mener dette maa vi si fra — ikke av opportunistiske grunde, men se helt reelt og sak-

lig paa det, og d mme paa det grundlag. Men vi kan heller ikke se bort fra, at en antagelse av denne parole eller beslutning vil virke til at sætte en mur mellom os og de vi skal vinde; vi vil oppnaa at faa en diskussion om ateismen og Vorherre i stedet for en diskussion om økonomiske spørsmåal. Vi har hat nok av det; derfor skal vi handle under fuldt ansvar for vort parti og Internationalen.

Centrum staar paa det samme principielle standpunkt og vil ha beslutningen ændret. De skal faa vor fulde støtte for det paa den 5. verdenskongres. Men om vort standpunkt avvises? Skal parolen da *knas ttes*, til skade for vort arbeide i by og paa land? Det maa der her svares paa. Der er ogsaa mindretalsfolk valgt paa centrum's standpunkt i religionssp rsm alet; saaledes er bl. a. Schefflo valgt paa en reservation her, Stang og en række andre. De b r ta *konsekvensen* av det, saa vi kunde staa samstemmig her. Det vilde ha øket vegt, naar saken kommer op igjen.

Landsorganisationen og R. F. I.

Sp rsm alet om stillingen til Den røde faglige Internationale har ogsaa vakt noksaa heftig diskussion i vort parti.

R. F. I. blev som bekjendt grundlagt paa den 2. verdenskongres sommeren 1920. Man kjendte herhjemme paa forhaand intet til dette; jeg vet ikke om det norske parti, om det var blit git anledning til at uttale sig, hadde villet anbefale at man stillet sig paa den indre — fagoppositionens — linje. Man besluttet sig for at følge den *ytre* linje. Og vi bøiet os for det.

Der er ingen som har opponert. Naar der tales om opposition mot Internationalen vil jeg slaa fast, at i de aller fleste spørsmål har det norske parti stillet sig helt og fuldt lojal overfor Internationalen.

Det overvældende flertal av den norske fagorganisations medlemmer sluttet sig om forslaget om at trø ut av Amsterdam-Internationalen. At bryte med den var at bryte helt og fuldt med den 2. Internationale. Det viste sig dog at der var delte meninger om tempoet for et brudd. Flere av dem som nu agiterer for indmeldelse i Den røde faglige Internationale holdt igjen i længste laget. Og det tiltrods for at et brudd med Amsterdam praktisk talt kunde sies at være uten faglige konsekvenser.

Men det vil spørsmålet om indmeldelse i R. F. I. ha. Jeg vil minde om landsmøtet i 1920, da vi vedtok tseserne. Scheflo fremholdt da, uten at saken var blit drøftet i landsstyret, at vi var pliktig til at melde os ind. Til dette bemerket jeg dengang, at en indmeldelse i Den røde faglige Internationale var en partipligt som vi maatte arbeide for, forsaavidt som vi tilhørte Komintern; men samtidig hadde saken vidtrækkende faglige konsekvenser av den art, at den maatte behandles uavhengig i de faglige organisasjoner. Nu er der en fløi i partiet — de samme som vifter med parolen er de som vi kjender som tilhengere av voldgiftsloven — som sier: her skal *partiet beslutte*, naar det gjælder partiets medlemmer i fagforeningerne.

Stillingen til R. F. I. er vel et politisk, men ogsaa et faglig

spørsmål. Paa fagkongressen ivaar, hvor en hel del av dere var tilstede, forelaa en sammenarbeidet indstilling fra sekretariatet — en indstilling som var fremkommet ved konferanser med partiets styre — som kongressens deltagerne sluttet sig til med overveiende flertal. Det blev her sagt, at fagorganisationen skulde fortsætte samarbeidet med Den røde Internationale og støtte den paa enhver maate, bl. a. ved at medvirke av al kraft til at de russiske broderforbund blev optat i de respektive internationaler; samtidig vedtoges at de spørsmål som stod i forbindelse med en direkte tilslutning skulde *utredes*, og at utredningen skulde forelægges medlemmerne i oktober. Jeg føler mig overbevist om at utredningen snart vil komme til at foreligge for fagorganisationens medlemmer. Og da vil jeg spørre: er det fair play at binde partiets medlemmer og derved diktere fagorganisationens stilling i et spørsmål av saa store faglige konsekvenser, før man har faat denne utredning fremlagt? Jeg synes det er en illojalitet.

Det sies at det bare er om at gjøre at faa konstatert kommunisternes styrke — finde ut hvor de staar, og at repræsentantskapet i landsorganisationen staar frit ifald der blir spørsmål om at utsette en indmeldelse. Jeg vet ikke hvordan dere repræsentanter ser paa dette spørsmål. Men jeg vet, at et av de første krav fra fagoppositionen var, at man skulde gaa ut til medlemmerne, naar det gjaldt større spørsmål, og la dem ha avgjørelsen. Dette er første gang en uravstemning foregaar. Skal vi da paa forhaand

gjøre den illusorisk ved at si, at det er ikke saa farlig — ikke saa alvorlig ment? Da der skulde gives en lov om en forbudsavstemning, vilde høre at den skulde være raadgivende. Jeg tænker vi kan la høre være alene om den ting. Skal medlemmerne være med, da skal sakerne forelægges slik at den avgjørelse som træffes ved en kommende uravstemning ogsaa er *bindende og forpligtende*.

Der er ingen meningsforskjel om det som er sakens kjerne. Men naar naar er om et organisationsmæssig skridt av bindende virkning maa man ogsaa se de faktiske forhold i øinene og handle under ansvar. Det vi risikerer er en spaltning av landsorganisationen, en svækkelse av vor centralorganisation. Naar det gjælder hensynet til den kommunistiske Internationale og Sovjet-Rusland maa det ogsaa ha større betydning at ha en *samlet* fagorganisation under kommunistisk ledelse end en svækket og delt. Eksemplet fra Finland og Holland indbyr ikke til efterfølgelse.

Ut fra disse hensyn er det flertallet hævder, at partilandsmøtet ikke kan ta en avgjørelse som strider mot en beslutning som den foreliggende fra fagkongressen. Vi har været med og git vort tilsagn til utredningen. Nu er det spørsmålet: skal vi være *ordholdne*, eller skal vi løpe fra vore løfter, vore egne beslutninger?

Der er talt om «gulinger» og brukt skjældsord av de som er tilhængere av enhetsfronten. Jeg tror de kan spare sig skjældsordene i denne tid. Det er bare tegn paa aandelig uformuenhet — og paa uforskammethet. Jeg tror der ikke er nogen tvil om at kommu-

nisterne i fagforeningerne vil skaffe sig et grundlag for sin vøtering, som ogsaa viser det principielle skille som er tilstede naar det gjælder stillingen til Den røde faglige Internationale.

Det at Internationales har benyttet ungdomsforbundet her i landet som platform til bekjæmpelse av partiets flertal har ganske naturlig gjort folk varsomme. Jeg vil ikke undlate at nævne dette her. Naar vi trær ind i en international organisation vil vi gjerne staa i et kameratslig forhold til dem vi skal samarbeide med. Vi ønsker ingen indmeldelse paa kommando, ingen terror. Det vilde ta sig bedre ut om de renpolitiske vilde stille sig mer i *bakgrunden*, naar det gjælder et spørsmål som dette. Det er det faktiske forhold som enhver kan bekræfte.

Jeg gjentar — og det er flertallets stilling til den sak: La os ikke binde dem som skal utrede saken, ikke træffe en forhaandsavgjørelse som gjør saksbehandlingen til en ganske illusorisk ting.

Internationalens statutter.

Paa det utvidede eksekutivmøte blev vore forslag av ivaar om visse statuttændringer principielt avvist. Men det blev nævnt, at der var anledning til at prøve dem for den 5. verdenskongres. Der blev git vort parti endel koncessioner — midlertidige koncessioner, som vi har sat pris paa. Men hvis vi sætter pris paa dem, er det ganske git at vi maa søke at faa dem git i lovs form, eller — om det ikke gaar — at faa denne midlertidighet forlænget, da det har betydning for partiarbeidet.

Dette at vi skal ha landsmøte for i stedetfor efter verdenskongresserne, selv vælge vort medlem av eksekutiven og faa større national bevægelsesfrihet er saa vigtige krav, at vi maa søke dem godkjendt av høieste instans, som er verdenskongressen.

Jeg har tidligere gjentagende fremholdt og vil gjenta det nu: naar det er spørsmål om *internationale aktioner*, skal Internationalen gennem eksekutivkomiteen være den avgjørende myndighet. En saadan parole skal være forpligtende for hver enkelt sektion. Der skal ikke være anledning til at diskutere utstedelsen av den. Men i spørsmål som angaar den indre organisationsvirksomhet, stiller det eig selvfølgelig anderledes. Her maa vi kræve et visst maal av selvbestemmelsesret, naar det gjælder vor gjerning i den kommunistiske Internationale. Det var dette som sidste landsmøte slog fast, og som vi maa fastholde, fordi det er rigtig.

En sprængkile i Det norske arbeiderparti.

Tilslut nogen ord om det forslag i ultimatus form som er fremlagt av eksekutivkomiteen, og som man vil finde utlagt paa bordene. Jeg antar, kamerater, at dere læste det med adskillig forbauselse. Dere hadde ikke ventet det — ikke en utenfor de indviedes kreds. Jeg tror de fleste av os er enig om at beklage det i høieste grad. Under landsstyremøtet igaar gik det glat; der raadet en bedre kameratslig stemning end paa længe. Men ved slutten av møtet meddeltes at et slikt forslag var kommet. Da vi læste konklussionen, forstod vi at der forelaa en helt ny situation.

Hvad er det som forlanges av os? At vi skal vedta et forslag hvorved vi gir avkald paa vore rettigheter til at bedømme om hvordan vi bedst kan føre Internationalens beslutninger ut i livet, fratar os selvbestemmelsesretten i indre anliggender og ophæver de suspensioner som foreligger for landsmøtet til prøvelse — slike spørsmål skal først forelægges eksekutivkomiteen. Et spørsmål som oprettelse av en arbejderdomstol f. eks. er tat ut av vore hænder. Med andre ord: man indbyr landsmøtet til ved en beslutning at umyndiggjøre sig selv.

Det kompromis som Radek ved de avgitte erklæringer fik istand i januar under landsstyremøtet bygget en bro — foreløbig. Nu bekræfter det sig at vor opfatning var rigtig — *desværre*. Eksekutivkomiteen sier: i alle vigtige spørsmål skal dere vedta et forslag som er utarbejdet av os, før landsmøtet gaar videre i dagsordenen — og de som stemmer mot stemmer sig ut av den kommunistiske Internationale.

Jeg vil nødig bruke sterke ord. Men jeg vil si, at et mer umoralsk forslag er aldrig blit forelagt en forsamling av repræsentanter for et arbeiderparti. (Tilrop og bifald fra salen.) Hvad blir det igjen av det mandat vi har faat fra vore respektive organisationer? Vi er sendt med bestemt oppdrag. Men hvis vi gjennomfører de beslutninger vi er bundet til, er man dermed ikke længer medlemmer av den kommunistiske Internationale. Eksekutiven som har lagt forslaget frem for os sier intet om at de *organisationer*, som dere repræsenterer, skal stilles

utenfor; det er de delegerte som læges ut av den sammenheng de staar i til sine organisationer, sine mandanter. Det er de *enkelt* som gjøres ansvarlig — de skal isoleres i første omgang, sætter under et press som ligner en terror. *Aldrig, aldrig* her i landet, og neppe i noget andet land, har en forsamling av representanter for arbeiderklassen staat overfor et slikt forlangende. Det er aldeles uantagelig; det ligger utenfor al selvrespekt man har ret til at kræve av en kommunistisk verdensbevægelse. Jeg spør dere representanter som sitter her: hvordan vil dere føle det — ikke personlig, men i forholdet til de avdelinger dere er valgt av, om dere bøier av for et slikt ultimatum?

Derfor maa vi si saa alvorlig som vi kan til Internationalens representant, at dette her er en optræden saa uhørt, at den er til skade først og fremst for den kommunistiske Internationale, men den er ogsaa en *sprængkile i Det norske arbeiderparti*, hvis den ikke kan avverges. Den maa vite det, eksekutivkomiteen, at efter at valgene til landsmøtet er foregaaet, vil en opretholdelse av ultimatumet virke som et dolkestøt i ryggen paa det parti vi alle representerer. Man kan ikke gaa til en sektion med denslags forlangende uten at være klar over konsekvenserne. Og hvis norske mindretalsledere har *medansvar* her, falder dette ansvar tungt paa mindretallets skuldre. Vi har grund til at føle mistro til mindretallet. Efter at avgjørelserne i organisationerne er blit fattet har de paa det ene sted efter det andet, hvor landsstyrets flertals standpunkt har faat tilslutning, møtt op med

et forslag som overalt er gaat ut paa det samme: at representanterne under behandlingen paa landsmøtet ikke skulde kunne stemme mot noget forslag som kunde føre til *brud mellem partiet og Internationalen*. Disse forslag, som det kan være berettiget at se paa bakgrund av det som her foreligger, indeholder en mistankeliggjørelse og er en uforkammethet mot dem organisationerne har utset. Man kan spørre: *hvem* er det som i sin optræden har vist sig lojale?

Det uttales i erklæringen, at det at bryte med Internationalen vil i dette øieblik være det samme som at svigte den kjæmpende tyske arbeiderklasse og verdensrevolutionen. Det er en *sterk* beskyldning det. Og har de som utslonger den været klar over hvad de har kastet den norske arbeiderklasse i ansigtet? Vi er alle klar over hvad en eventuel tysk revolution vil bety ikke bare for stillingen i Tyskland, men i hele verden. *Jeg* vet, at de som tilhører flertallet i Norge vil være med paa at levere den indsats de kan, naar det gjælder at støtte den tyske revolution og al revolution. Vi har staat sammen før i kampe, kanskje ikke saa betydningsfulde, men vi har faat prøve av hvilket stof de er. Dere i mindretallet — haanden paa hjertet! — vil dere si at dere representerer en gruppe som er mer kampduelig og kampvillig end flertallet? *Nei*, det vilde være usandt. For et saadant skille findes ikke.

Men i en slik alvorstund, naar stormklokkerne lyder i Tyskland og samler den tyske arbeiderklasse til den endelige kamp mot borgerskapet, *da* er det at den kommu-

nistiske Internationale kommer her til landsmøtet med et ultimatum som kan virke som en sprængkile.

Ja, sies det, vi *tilhører* jo dog den kommunistiske Internationale. Og medlemskapet gir forpligtelser. Ja er det *bekjendelserne* man mener? Jeg kan forsikre, at flertallet skal holde ut like længe som dere som tilhører mindretallet.

Vi forbeholder os som representanter for Det norske arbeiderparti og som medlemmer av Internationalen frihet til at ta op de taktiske retningslinjer. Vi maa kræve ret til at si det som *vi* mener vil styrke partiet og klassen hos os, for at den skal kunne fullføre sin gjerning, ikke bare her i landet, men ogsaa naar den internationale solidaritet kræver *vor* aktive medvirken til støtte for kjæmpende klassefæller, enten det er i Tyskland eller andetsteds. Deres kamp er *vor* kamp.

Vi kræver i partienhetens navn under hensyn til den faglige kampsituation herhjemme og den internationale situations alvor, at Internationalen trækker sit ultimatum tilbake, saa vi kan staa som frie mænd indenfor en organisation som handler under det ansvar som er forbundet med at tilhøre et kommunistisk parti og tilhøre en kommunistisk verdensbevægelse!

Talen, som mottoges med langvarig bifald fra flertallet, varet vel halvanden time.

Scheflo:

Naar vi i disse dage skal ta standpunkt til de spørsmål som nu foreligger — og jeg kan vel si at naar jeg undtar kameraterne fra

Finland, Tyskland og Rusland har ingen i denne sal nogensinde staaet overfor saa indgripende spørsmål som de som her foreligger — naar skjæbnen har tildeelt os det ansvarsfulde hverv at si ja eller nei ved denne avstemning og derved lægge den norske arbeiderklasses fremtid, dens nederlag eller seier, i vore hænder, da skal vi være opmerksom paa at dette er intet indre norsk partispørsmål, men en sak som interesserer de som staaer *utenfor* partiet saavel som de som bor utenfor landet kanske like meget som det interesserer os selv.

Der er snakket saa vakkert om at paa *handlingens* dag vil flertallet holde like godt ut og være like offervillige som de der staaer i mindretallet. Jeg tror det er nok saa umulig at foreta nogen mandjevning her. Der er brodne kar i begge fraksjoner. Man skal ikke forsøke paa den maate at slaa sig for sit bryst og forsikre den internationale arbeiderklasse om at vi ikke vil svigte. Det kan vi vel være enige om, at hvad det like meget gjælder om er at vi i de forholdsvis smaa ting har evnen til ikke bare at trodse og slaas, men ogsaa indordne os under den almindelige disiplin.

Om eksekutivkomiteens ultimatum uttalte Scheflo: Naar man kan forbauses over at dette dokument kom i den ellefte time, viser det bare, at den mand som her i Norge har staaet som fører for oppositionen mot Internationalen ikke har hat tilstrækkelig kjendskap til den kommunistiske Internationale. Han har ikke forstaaet, at naar K. I. fatter en beslutning er den ment ikke som en papirbestemmelse, men som *ramme al-*

vor — enten beslutningen rettes indad eller utad.

For mig har det staat klart siden landsstyremøtet, at Internationalen var *nødt* til at træffe et avgjørende skridt. Den har nu faktisk valget mellem to onder. Et ultimatum er intet gode — det er et nødmiddel. *At bryte forbindelsen med Det norske arbejderparti* er for Internationalen et meget stort onde og et offer. Og den har gjort det for at slippe et saadant alternativ. Men til den anden side vilde den maatte gjøre et *endnu større* offer, om den godkjender alt det som foreligger fra landsstyret. Da maatte Internationalen slaa en strek over sine egne statutter, sine retningslinjer og paroler — og det vilde være at skape misnøie inden alle andre tilsluttede sektioner. Der tales om selvspekt. Men man skal være varsom med først og fremst at tænke paa sin *egen* selvspekt.

Taleren gik derefter over til en polemik mot Tranmæl.

Mindretallets syn paa fagbevægelsen.

Det er fremhævet — sa han — at det vigtigste styrkebelte i arbeidernes kamp er de rent økonomiske organisationer. Ja, den visa hørte vi jo i vor tidligste ungdom, ja i barndommen med; partiet skulde nærmest ha rollen som erendgut for fagbevægelsen. Vi trodde det ogsaa. Men saa oplevet vi jo under og efter verdenskrigen, at fagbevægelsen uten et kommunistisk parti ikke var noget særlig godt kampmiddel for arbeiderklassen. Den førte arbeiderne i flere land til borgfred og derigjennem til nederlag og slaveri istedenfor til seier. Saa det

snakket er en forhistorisk lære. Det nytter intet, hvis vi ikke har et klart, sterkt og maallbevisst kommunistisk parti.

Det som skiller i det store hele skal, ifølge flertallet, være forskjellen i synet paa *forholdet mellem ledelsen og medlemmerne*. Vi i mindretallet skal være slike militarister, at vi vil bygge «ovenfra nedad» — formodentlig da ogsaa utenfra indad, osv. Det er den gamle lekse — det skjære hykleri og humbug. Er det nogen som mindre end Tranmæl taaler at bli beskaaret i sin magt? Det er ikke om dette striden staar; men spørsmålet gjælder i hvilken retning et styre skal *bruke* sin magt.

Kristiania-forslaget gaar igjen som et andet spøkelse. Er det efterlevet? Det er sagt at hvis man ikke vedtok det vilde partiredaktører kunne bli utnævnt av Internationalen osv. istedet for av de lokale partiavdelinger. Jeg tror at om Kristiania-forslaget var blit forkastet og eksekutivkomiteen hadde faat fuldmagt til at ansætte redaktør f. eks. i Elverum vilde den ha kunne skaffe «Østerdalens Arbeiderblad» en meget bedre redaktør end Stubberud.

Parolerne.

Efter at ha bemærket at landsmøtet — under den nye situation og dens tryk — vilde handle stik i strid med partimedlemmernes vilje og ønske, om det fulgte det mandat repræsentanterne hadde faat i foreningerne, fortsatte Scheflo:

Naar vi er kommet op i den situation, er det da saa rent forfærdelige ting Internationalen

har forlangt av os? Jeg kan ogsaa tænke mig en grund til brud, hvis Internationalen stillet krav som var aapenbart vanvittige. Men har vi erfaring for det? Og er kravene her av den art?

Det første er at vi skal utstede, her som i andre land, parolen om arbeider- og bonderegjering. Er det umulig? Flertallet indrømmer at parolens hensigt er god — den er revolutionær. Det skulde ogsaa bare mangle! Hvad betyr det at et parti som vort/gir ut en parole som den? At vi stiller paa dagsordenen som et aktuelt spørsmål erobringen av den politiske magt for arbeiderne og bønderne. Er det aktuelt for os at søke at ta regjeringsmagten i Norge? Efter min opfatning er det det. *Først ved at ta regjeringsmagten blir det mening i vor politiske virksomhet.*

Trods alle forsøk som er gjort paa at diskreditere parolen, trods al agitation, bevæger utviklingen ogsaa herhjemme sig i den retning, at vi naarsomhelst kan bli stillet i den situation at vi maa kjempe om regjeringsmagten, hvis vi vil redde os selv. Og da gjælder at vi paa forhaand har tatt standpunkt til parolen og diskutert den rent praktisk. Hvad faren for misbruk angaar har Internationalen sagt at partiet skal trække ut av stortinget de som viser sig at være parlamentarisk-reformistisk anlagt. Og jeg har gaat med paa det. Jeg antar at jeg og Olaussen, Krogh og Støstad blir de første.

Tranmæl talte om bondepartiet. Men bondepartiet er intet revolutionært parti, og det *ønsker* ingen arbeider- og bonderegjering. Vi maa vente meget længe før det bondeparti vi har utsteder

en slik parole. Den kan ikke føres frem av andre end et revolutionært parti som virkelig vil ta magten fra borgerskapet og overklassen og gi den til arbeiderklassen.

Vi er idag alle klar over at flertallets avvisning av parolen kan føre ikke alene til brud med Internationalen, men ogsaa til at vi ikke lenger er et *enhellig* parti. Synes man at den politik flertallet fører, og som vitterlig er egnet til at fremkalde sprængning, vil skape de *forutsætninger*, som der tales om, for et arbeiderstyre her i landet? Den skaper tvertom forutsætningerne for et freimstøt av de norske fascistene. Og den hvite terror, som Tranmæl talte om, kan vi da faa. Men den vil ikke komme til at ramme dem som blir staaende igjen i Internationalen. Det skulde man her betænke.

Om stillingen med hensyn til

religionsresolutionen

uttalte Schefflo: Naar der sitter her 160 eller 170 som er valgt paa flertallets program, synes jeg det er paa sin plass at sende en stille tak til ham som styrer det hele saa godt for dem. Der bør holdes litt *andagt*, synes jeg. (Anplaus fra mindretallet.) Kanskje flertallet allikevel forstaar at denne seier er noget uholdbar. Man kommer her med den tale, at det er en privatsak som ikke angaar partiet, om en arbeider tror paa et liv efter døden eller ikke. Jeg sier: det er gavnlig for en revolutionær bevægelse at færrest mulig tror paa et liv efter dette. «Vær tro indtil døden, saa skal du faa livsens krone!» Det er den agitation man har faat indprentet av overklassen. Det er nødvendig

at denne agitation fra prester og lægprædikanter møtes; det er en par' sak av den største betydning. En kommunistisk leder har som sin første pligt at kunne svare paa dette om hvordan det forholder sig med livet efter døden, og den mand som ikke *skjønner* det er heller ikke kommunist.

Jeg er valgt paa Buskerud-resolutionen, og derfor er jeg ogsaa blit reservant nu sier man. Ja jeg stemte saa tidlig som i 1921 for reservationer sammen med Tranmæl. Men det var ikke mig som forlangte dem. Jeg vil liggge til, at om jeg ved at stemme for *uklare forslag* idag kunde hindre at vi brøt med Internationalen skulde det ikke mangle raa mig. For at opnaa det fik det ikke hjelpe om jeg gjorde mig latterlig.

Om stillingen til den *røde faglige Internationale* fremholdt Schefflo, at det her ikke gjaldt saa meget spørsmålet om indmeldelsen i og for sig; det viktigste var, at naar det spørsmaal kom op til diskussion skulde alle kommunister staa sammen. De som reiste *tvil* her var med og bar vand og ved for høiresocialisterne. Han beklaget bare at man ikke hadde faat uravstemning længe før. Hadde jeg været i Lians sted skulde arbeiderne faat anledning til at si fra. Jeg har regnet ut at det er 9 maneder siden kongressen var samlet — og endda gaar Lian frugtsommelig med det foster. Jeg er bange for at det blir en *tangsforretning* det der! (Munterhet.)

Videre kom Schefflo ind paa suspensionerne og forslaget om en *arbeiderdomstol*. Jeg har — sa han — for første gang paa et aar faat et forslag vedtat i Det nor-

ske arbeiderparti, og jeg skrev det paa væggen. Igaar paa landsstyremøtet fremsatte Madsen et centrumsforslag, som vi gik over til med faner og klingende spil. Med 16 mot 12 stemmer blev forslaget vedtat. Har Madsen *flere* slike forslag skal vi være villig til at støtte dem. — Efter et personlig angrep paa Torp og efter at ha stemplet Storhaug som en «partiforbryder» sluttet han sin tale med at si:

Tranmæl sier, at om vi boier os for eksekutivens ultimatum skal vi ikke kunne faa bestemme over hvordan de forskjellige beslutninger skal gjennomføres — ikke engang oprette en arbeiderdomstol. De som stemmer mot det fremlagte forslag med *den* begrundelse svæver i den største vildfarelse. Det som forlanges er, at vi i *principet* skal bøie os for de beslutninger som fattes; derimot overlates det til os selv at gjennomføre beslutningerne i praksis. Og der har alle partimedlemmer like stor ret. Det skal være umoralsk at ultimatumet er fremkommet. Men hvad vil man si om at vort centralstyre ekskluderer en partiredaktør? Er det et ultimatum, eller er det ikke? Torp og Tranmæl har selv været med paa at stille norske partiavdelinger foran et ultimatum. Men det er ikke «umoralsk».

Flertallets folk forsikrer at de vil støtte den tyske revolution av al kraft. Hvad sier man saa om at «Mot Da» har bragt ut et lumpent, lurvet, nederdrægtig og gement angreb paa det tyske parti som nu snart staar i ildlinjen? Tranmæl behøver saavist ikke at skryte av at hans meningsfæller er saa fremtrædende, hvor det gjælder den tyske revolution.

Man behøver heller ikke at gaa saa langt. Netop nu mønstrer arbeidsgiverne til kamp, om 8—14 dager har vi lockouten. Gjør vi noget her som bringer partiets enhet i fare, vil jeg anbefale den faglige landsorganisation at den optrær saa moderat som mulig i forhandlingerne med arbeidsskjøperne. For da vil vi være svæk-

ket. Men hvis vi vil *seire*, da maa vi som det første vise troskap mot Internationalen og vise vilje til at holde partiet sammen.

Talen mottoges med bifald.

Møtet hævdes kl. 1/29, efter at *Stang* hadde henstillet at landsmøtet maatte bli sat kl. 11 lørdag formiddag av hensyn til fraktionsmøterne.

Lørdag formiddag.

Efter at *Sundbye* hadde erklært møtet sat og protokollen var oplæst blev ordet git til eksekutivkomiteens representant,

Hoernle,

hvis foredrag blev oversat av Olav T. Vegheim. Han uttalte i det væsentlige følgende:

Kamerat Tranmæl begyndte sit indlæg med at si, at forslaget og erklæringen fra K. I. var et ultimatum, og han sammenlignet det med Poincarés ultimatum overfor Tyskland. Jeg har at erklære, at det som foreligger fra eksekutivkomiteen i virkeligheten er *selvindlysende* for enhver sektion av Den kommunistiske Internationale, og at det ikke paa nogen maate kan bringes i forbindelse med snak om terror. Den kommunistiske Internationale vilde være noget ganske andet end den er, om den ikke for alvor søkte at gjennomføre sine retningslinjer og paroler i alle land.

Hvorfor har K. I. fremsat denne erklæring og dette forslag? Fordi det fandtes at være absolut nødvendig. Det som gaar igjen i dette er Internationalens stilling i en række grundlæggende spør-

maal, og det er denne stilling man har søkt at klarlægge. De foreliggende beslutninger fra flertallet staar i en række punkter i direkte strid med disse retningslinjer. Det er da selvsagt at Internationalen maatte gripe ind paa denne maate og utvetydig fastslaa det standpunkt den indtar.

Eksekutivkomiteen har i det forløpne aar gjort sit ytterste for at skape et godt forhold mellem Internationalen og Det norske arbeiderparti. Jeg erindrer om de mange *breve* som er sendt; videre har K. I. sendt sine bedste mænd til Kristiania for at faa de forhandlinger, som er ført, bragt til en heldig løsning. Baade Radek, Bucharin og andre har været her og gjort hvad de kunde. Som svar paa disse velmente bestræbelser har flertallet i det norske parti sat Internationalens principer og retningslinjer faktisk ut av kraft. De optrukne retningslinjer er ikke fulgt og de fattede beslutninger ikke gjennomført.

Jeg kom hit for som Internationalens representant at arbeide for en løsning av den paagaende konflikt. Det er blit vanskelig gjort. Jeg minder om at et helt

fylke igaar fik sine fuldmagter forkastet. Det er ikke av de ting som skaper forsoning.

Kamerat Tranmæl har i spørsmålet om centralismen hævdet, at naar det gjælder internationale *aktioner* skal Internationalens eksekutivkomite selvsagt være den førende, men hvor det tales om lokale eller *nationale* spørsmål skal partierne ha bestemmende myndighet. Det skulde staa klart, at hvis Internationalen skulde avstaa fra at lede sine forskjellige seksjoner vilde der ikke længer være noget verdensparti.

For gjennomførelse herav — et verdensparti med en sterk ledelse — er det nødvendig, at de tilsluttede seksjoner maa stille sig paa Internationalens grund. K. I. maa være den høieste instans, og seksjonernes selvbestemmelsesret maa utøves inden dens ramme. Det har altid været fremholdt at K. I. ikke vil berøve de nationale partier deres selvstyre, men dette kan selvsagt alene praktiseres indenfor den optrukne ramme. Hvor det gjælder tilpasningen til de enkelte land av *retningslinjerne* er det likeledes klart, at denne tilpasning ikke maa finde sted paa bekostning av de samme retningslinjer. Jeg kan fortælle at det overvældende flertal av Internationalens øvrige seksjoner er meget misfornøiet med at Det norske arbeiderparti allerede har *faat* saa mange indrømmelser og koncessioner som det har. Disse indrømmelser er større end der tilnærmelsesvis er git nogen anden.

Jeg vil nu gaa ind paa enkelte konkrete spørsmål og begynder med

arbeider- og bonderegjeringsparolen.

Denne parole betyr i virkeligheten en klar erkjendelse av det nødvendige i en intim forbindelse mellom alle lag av det arbeidende folk; den gir uttrykk for nødvendigheten av at industriens arbeidere — byproletariatet — gaar sammen med landbrukets arbeidere og kjemper sammen med dem. Den nuværende situation gjør et saadant forbund av alle revolutionære elementer bydende nødvendig.

Men det er ikke nok at disse befolkningslag føres sammen; det kommunistiske parti maa videre stille spørsmålet: paa hvilken maate kan arbeiderne og bønderne evne at erobre den centrale statsmakt, *regjeringsmagten*? Hertil indvendes at det kan ha aktualitet i Tyskland f. eks., men ikke i Norge. Og som argument anføres bl. a. at mindretalsfolk i Norge har vist tendenser til at ville utnytte den internationale parole til at lage parlamentariske kompromisser med de borgerlige. Videre sier flertallet, at det vel erkjender rigtigheten av parolen, men at man først maa skape *forutsætningerne* gjennom dannelsen av de organer som en arbeider- og bonderegjering kan støtte sig paa. Dette sidste er riktig — vi har en stor oppgave i at danne disse organer. Alt dette er udmerkede ting. Men vi maa være klar over at selv fagorganisasjonen, fra hvem bedriftsraadene skal springe ut paa arbeidspladsen, ikke omfatter alle arbeidere idag; vi maa derfor gaa ut til de uorganiserte masser, som har fælles interesser med det kommunistiske parti, og vinde dem

for vor sak. Men derfor maa parolen om samling stilles paa dagsordenen allerede *idag*. Dette at arbeiderne og bønderne skal overta regjeringsmagten maa vi alltid holde frem. Hvad angaar frygten for at parolen skulde kunne faa en opportunistisk anvendelse er det nok at pointere at parolen fra Internationalens side er ganske klar, og at den ogsaa er mindretallets parole. Til overflod kan jeg erklære, at Internationalen altid vil støtte partiledelsen paa det eftertrykkeligste overfor tilbøieligheter som maatte vise sig til at lage parlamentariske kombinationer.

Religionsspørsmålet

har spillet en ganske stor rolle i den norske partistrid. Jeg gjør opmerksom paa at religionsbeslutningen paa det utviede eksekutivmøte i første række blev set paa og behandlet som et politisk spørsmål. Det skulde staa klart for enhver, at det kommunistiske parti ikke kan stille sig likegyldig her. De revolutionære arbeiderpartier har ogsaa altid søkt at oplyse masserne i retning av at frigjøre dem for dogmer og traditioner, som blinder deres syn.

Hvad er det nu eksekutivkomiteen forlanger? I første række at partiet driver et systematisk opplysningsarbeide paa den videnskapelige Marxismes grund. Marxismen er ikke bare en økonomisk teori, men en verdensanskuelse, og av denne verdensanskuelse er ateismen en væsentlig bestanddel. Marxismen befatter sig med alle spørsmål som angaar de undertrykte klasser og gir svar paa det. Den gaar til bunds og søker at skaffe klarhet

paa alle omraader, hvor der hitil har ligget taake og mørke.

Opgaven er at oplyse og opdra arbeiderne til kommunismen, til marxismen. Skal den lykkes er det ogsaa nødvendig at oplyse masserne naar det gjelder religionen. Vi er dog ikke fanatikere paa dette omraade; vi spør ikke en arbeider, som vil være med i vort parti, om han anerkjender eller tror paa Gud. Der skulde saaledes ikke foreligge nogen grund til konflikt mellem Internationalen og det norske parti paa dette spørsmål. Partiet har desuten ret til at bringe spørsmålet ind for eksekutivkomiteen og den 5. verdenskongres til ny behandling. Men det partiet ikke uten videre kan gjøre er at forkaste beslutningen.

Den raadgivende uravstemning.

Tranmæl gjorde opmerksom paa at den faglige landsorganisation hadde besluttet at la indmeldelsen i R. F. I. avgjøre ved uravstemning, og han fremholdt at partiet ikke kunde foregripe avgjørelsen av dette spørsmål. Det generelle hovedkrav som K. I. har stillet her er, at partiets medlemmer overalt indenfor fagorganisationen skal kjempe for de revolutionære synsmaater. De kommunistiske partier i alle land har til opgave at vinde de fagorganiserte arbeidere for den revolutionære politik. Og den opgave skulde være klar for enhver kommunist.

Hvad er det saa der forlanges? Jo, at det norske parti skal arbeide for fagorganisationens tilslutning til Den røde faglige Internationale. For at dette skal lykkes og bære frugt er det nødvendig, at partiet har *vilje* til at utføre det. Partiet kan ikke i et

spørsmål som dette stille sig nøi-tralt. Ifald avstemningen skulde vise, at en inmeldelse vilde bringe den norske fagbevægelses enhet i fare, er det soleklart, at der maa optages forhandlinger mellem den faglige organisations ledelse her i landet og R. F. I., før nogen definitiv beslutning fattes. Dette har ogsaa tidligere været R. F. I.s standpunkt.

Slutningsreplik.

Tranmæl sluttet sit foredrag med at si, at Det norske arbeiderparti — flertallet — aldrig vilde begaa nogen usolidarisk handling, noget forræderi mot den internationale arbeiderklasse. Men vi har dog enkelte erfaringer paa dette omraade, som vi bør ha for øie naar vi staar overfor en alvorlig situation som idag. *Serrati* forsikret, at hans parti, da det ikke kunde følge den 3. Internationale, aldrig vilde bryte solidariteten. Utviklingen i Italien er vel kjendt. *Serrati* selv kom senere tilbake til Internationalen, mens andre elementer i det italienske parti gik over til reformisterne og de kontrarevolutionære. *Paul Levi* og hans gruppe i Tyskland var yderst radikale, men havnet dog tilslut hos høiresocialisterne. Og *Frossard* i Frankrike samarbeider idag med de borgerlige venstreradikale.

Skal vi da intet lære av dette?

Tranmæl stillet det krav at eksekutivkomiteen skulde trække sit ultimatum tilbake; først da kunde der skapes et grundlag for en forhandling. Eksekutivkomiteens erklæring og forslag gir ikke uttrykk for andet end indholdet i selve den kommunistiske Internationales principer og retningslinjer. Derfor vilde det at

trække ultimatumet tilbake ikke bety andet end at prisgi den kommunistiske Internationale og dens grundprinciper. Det kan heller ikke bety andet end at trække principet om et verdensparti tilbake.

Jeg har gjort alt mulig for at søke at løse konflikten inden det norske parti. Som den sidste og yderste anstrengelse fremlægger jeg herved følgende erklæring og forslag:

Kamerat Tranmæls krav om at Eksekutivens forslag og erklæring skal tages tilbake er ensbetydende med et krav om at Komintern skal avstaa fra princippet om en central ledelse av verdenspartiet.

For allikevel at vise kameraterne av det norske partis flertal den yderste imøtekommenhet og for at bevise de revolutionære arbeidere i Norge, at Den kommunistiske Internationale paa ingen maate vil tilintetgjøre Det norske arbeiderpartis ansvarlige selvstændighet, men tvertimot gjøre alt for at bevare Det norske arbeiderpartis enhet paa basis av de kommunistiske grundsætninger, foreslaar jeg:

Landsmøtet tar avstand fra at fatte nogen beslutning, som staar i motsætning til Kominterns beslutninger. Det nedsætter en kommission som bestaar av en forholdsmæssig representation for flertal, mindretal og centrum, som under forsæte av Eksekutivens repræsentant opstiller et konkret arbeidsprogram, som fastslaar den maate og de midler, hvorved K. I.s almindelige politiske linje skal anvendes i Norge.

For endelig at bilægge partistriden skal eksklusioner og disciplinærforanstaltninger paa grundlag av politiske modsætninger bare foretas efter overenskomst med K. Ls Eksekutivkomite.

Jeg ber dere diskutere dette forslag og ta stilling til de spørsmål som her er paapekt. Dette forslag er slik, at enhver kommunist maa kunne stemme for det. Det staar nu til dere, om bestræbelserne for at sikre enheten og et godt forhold inden partiet skal kunne lykkes. Gjør eders revolutionære pligt!

Tranmæl:

Alle de som tilhører flertallet vilde sætte pris paa at der fremkom et forslag som uttrykte virkelig vilje til at komme til en løsning av de spørsmål striden staar om. Men det forslag og den erklæring som kamerat Hoernle her har referert, er bare en omskrivning av det som tidligere er fremlagt, det og intet andet. Det foreligger for landsmøtet i *ultimatums form* og kan ikke opfattes som et ærlig forsøk paa at komme til en

løsning. Forslaget kan derfor heller ikke godtages av det flertal som er tilstede paa landsmøtet. Jeg fremsætter følgende forslag: (Forslaget var undertegnet av Oscar Torp, Alfred Madsen, Johan Nygaardsvold og Tranmæl):

I anledning av de krav og de forslag som Eksekutivkomiteen i ultimatus form har tilstillet Det norske arbeiderparti uttaler landsmøtet:

Det norske arbeiderparti er fast besluttet paa at ta saklig begrundet stilling til de spørsmål som foreligger. Det er landsmøtets ret og pligt under ansvar at trække op linjerne for partiets politik i Norge i overensstemmelse med medlemmernes uttalte vilje.

Eksekutivkomiteen kræver, at vi skal gi avkald paa denne ret og pligt; derfor kan landsmøtet ikke godta Eksekutivkomiteens ultimatum.

Dermed hævdes møtet for at fortsætte kl. 1/25.

Eftermiddagsmøtet.

Nygaardsvold overtok dirigentpladsen.

Der referertes følgende *telegrammer*:

Danmarks kommunistiske parti hilser landsmøtet. Den danske partistrid er nu definitivt likvidert, og vi kan nu atter konstatere fremgang. Maatte eders landsmøte

tilintetgjøre alle vore motstanderes haab om splittelse og i stedet skapat et enhetlig, handledygtig norsk arbeiderparti i fuld samdrægtighet med den kommunistiske Internationale.

Ernst Christiansen.

Brønnøysund arbeiderparti samlet til aarsmøte hilser lands-

møtet med ønsket om at de beslutninger som fattes maa bli til gagn for den norske arbeiderklasse.

Kast alle fraksjonshensyn tilside. Bevar Det norske arbeiderparti og Internationalen.

Veggli jernbanearbeiderforening.

Jørstad arbeiderforening hilser vel møtt og anbefaler intenst arbeide i foreningerne for tilslutning til R. F. I.

Dysterud.

Der besluttedes foretat en indsamling blandt landsmøtets deltagere til støtte for jernarbeidernes kamp.

Derefter fortsattes behandlingen av *dagsordenens punkt 5.*

Hoernle:

Efter at jeg har fremlagt mit forslag har kamerat Tranmæl fremkommet med en uttalelse om, at dette forslag ikke var ærlig ment. Denne beskyldning maa jeg tilbakevise paa det bestemtteste. Jeg har handlet i god overensstemmelse med Internationalens statutter og ogsaa i overensstemmelse med Det norske arbeiderpartis love og retningslinjer, slik som disse er kommet til uttrykk i formaalsparaørraffen. Jeg erklærer videre at enhver avstemning over eksekutivkomiteens erklæring og forslag (ultimatummet) gjøres *overflødig* ved vedtagelsen av mit forslag.

Øisang:

Partiets formand uttalte ved landsmøtet aapning, at repræsentanterne desværre kanskje var møtt

mer som repræsentanter for fraksjonerne end for *partiet*. Tranmæl bemerket igaar, at vi var kommet op i en ny og vanskelig situation, men landsmøtets repræsentanter maatte allikevel, la han til, træffe en avgjørelse av sakene under hensyn til det *ansvar vi har overfor arbeiderklassen*. Jeg synes det som Tranmæl sa her var det rigtigste, og det er mit haab at netop dette maa bli lagt vegg paa og komme til uttrykk gjennom avstemningen.

Spørsmålet er om det virkelig er slik, at dere her paa landsmøtet føler større ansvar og større forpligtelser overfor deres fraksjoner end overfor partiet som saadant og arbeiderklassen.

Bull skrev at centrums oprop bl. a. var en appel til feigheten og halvheten. Hvis det var saa maatte det med samme grund kunne sies om Tranmæl og hans fløi, da de paa landsstyremøtet i vinter gav etter for Radeks henstillinger og vedtok det forslag som blev landsstyrets enstemmige indstilling. Men ingen har bebreidet dem denne slags halvhet. Opnaar man ikke det bedste tar man det næstbedste.

Jeg vil understreke her, at kunde vi komme saa langt at vi kunde skjelne mellem de virkelige kommunistiske grundprinsipper og det som vi i guds navn maa faa lov til at ha forskjellig opfatning av tror jeg partidiskussionen vilde arte sig paa en anden maate.

Nu er forholdet blit yderligere vanskeliggjort ved det som foreligger fra eksekutivkomiteen. Man kan mene om dette hvad man vil; faktum er, at hvis der ikke nu kan skapes et samlingsgrundlag driver det mot brudd med In-

ternationalen og mulig en sønderrivelse av det kommunistiske parti i Norge.

Hvad er saa situationen?

Sidste landsmøte vedtok enstemmig partiets formaalsparagraf, som fastslaar vort medlemskap i den kommunistiske Internationale; det godtok enstemmig den 4de verdenskongres' beslutninger og erklærte samtidig at partiet vilde efterleve lojalt ogsaa de paroler og beslutninger som vilde komme. Bucharin erklærte ved samme anledning, at partiet hadde ret til at stille forslag til ændringer og endog kræve revision av fattede beslutninger. Saa dette forhold skulde da formelt være i orden. Det skulde ogsaa synes mulig at komme til en forstaaelse om det som skiller, saa sandt man lægger godviljen til.

Hvad først *religionsbeslutningen* angaar er der et stort flertal mot den her, og det er oplagt at Det norske arbeiderparti ikke kan godkjende den, som den foreligger fra Internationalem. Jeg kan ikke undlate at si, at det hørt eienommeligt ut igaar da Scheflo, som er valgt paa Buskerudresolutionen, stod her og kjækket sig med flotte morsomheter paa dette grundlag. Han burde ikke ta det saa morskt. Min opfatning er, at det maatte kunne gaa an for partiet at ta reservationer i dette spørsmål, uten at der fra Internationalemens side blev gjort forsøk paa at hindre partiet i at staa frit her.

Overfor *arbeider- og bonderegjeringsparolen* har flertallet ingen principielle indvendinger; allikevel avvises den. Jeg synes der maatte kunne findes et grundlag for at imøtekomme Internationalem i dette spørsmål. Per-

sonlig tror jeg der er store muligheter i Norge for at kunne gjøre noget ut av denne parole.

I spørsmålet *R. F. I.* er baade mindretallet og centrum, like som flertallet, enig i at der ikke maa tages noget forcet skridt som kunde føre til sprængning av den faglige landsorganisation. Jeg gaar ut fra at kommunisterne i sekretariatet vil anbefale indmeldelse. Hvorfor skulde ikke da vi kunne gjøre det samme — i resolutions form?

Der er foreslaaet nedsat en *kommission*. Centrum — den vesle gruppen — vil fremlægge et andet forslag, som gaar ut paa det samme, men som er kortere og efter min mening greiere.

Forslaget lyder:

Der nedsættes en kommission under forsætte av Eksekutivkomiteens repræsentant og hvortil de tre fraktioner vælger et efter styrkeforholdet paa landsmøtet bestemt antal repræsentanter. Kommissionen skal ha til opgave at utarbeide et program som eventuelt kan akcepteres av de tre fraktioner paa landsmøtet som et grundlag for at bevare partiets enhet og dets medlemskap i Internationalem.

Ganske uforbindende anbefaler vi nedsat en slik kommission. Vil flertallet gaa med paa det vil jeg anbefale, at landsmøtet til gjengjæld henstiller til Internationalemens repræsentant at ta sit ultimatum eller forslag tilbake. Jeg mener, at for partiets og klassens skyld maa der nu vises godvilje, selv om det er i ellefte time — for partiets og arbeiderklassens skyld.

Løvaas (Buskerud):

Da de to erklæringer kom idag var situationen med ett slag forandret. Man kom saa at si ind paa selve saken — spørsmålet om et centralisert parti. Vi møter klassekampen idag overalt, i dens forskjelligste former. Det er da klart, at en armé som det kommunistiske parti maa ha en *generalstab*, som til enhver tid følger krigens gang og gir direktiver. Det maa være baade dens ret og pligt. Men der er desværre endel intellektuelle som finder dette nedværdigende og ikke har evnen til at underordne sig.

I Buskerud har vi hele tiden søkt at holde den personlige parti-strid og dens utskielser utenfor. Allikevel er man blit mistenkeliggjort. Snart har det hedt at man er en maskert flertalsmand, snart en maskert mindretalsmand. Jeg stemte igaar for underkjendelse av mandatene fra Telemark, fordi jeg ikke vilde være med paa at sette et godkjendelsesstempel paa *fusk*. Hvad fik jeg saa høre av en kamerat? «Jasaa, begynner stillingen i Buskerud at bli vanskelig nu!» Paa den maate er det fraktionsvanviddet kan løpe av med den bedste. Vi skal ikke her se bort fra det psykologiske moment. Jeg kom til at tænke paa det ved Scheflos omtale igaar av redaktør Stubberud. Den eller den vil «bryte», sier man, den er en «gul» og den en forræder. Til stadighet skal man ha spyttet og sparket en mand over til denne eller hin kant, til den ene eller anden fraktionsbaas. Denne idelige ophidselsestrafik som er drevet fra mindretalshold *kan* ha følger, og den kan ha været avgjørende for

manges stilling. Det er noget man ikke skal overse.

Hvad det fremsatte ultimatum angaar er jeg enig med Øisang i, at saa længe det staar der vil det være vanskelig at arbeide os til enighet. Om ultimatumet er *bestilt* vet jeg ikke; er det tilfældet, da har mindretallet her et stort ansvar. Allikevel haaber jeg paa forsoning, og jeg mener at flertallet — om jeg har forstaat Hoernle ret — kan være tilfreds med det fremkomne.

Alfred Madsen:

15 minutter er knap tid til at uttale sig om disse store og vanskelige spørsmåal. Jeg maa derfor indskrænke mig til ganske kort at redegjøre for min personlige opfatning av de hovedspørsmåal som har været fremme i debatten.

Det er klart, at parolen om en arbeider- og bonderegjering er ment fra Internationalsens side som en revolutionær parole. Hensigten er at der skal dannes en regjering hvis væsentligste opgave blir at gjennomføre avvæbningen av borgerskapet, bevæbne arbeiderklassen og fremme proletariats diktatur. Og det er jo en revolutionær hensigt. Men her er det at vi i flertallet sier, at der maa være visse *forutsætninger* tilstede for at kunne realisere en saa alvorlig opgave som en slik arbeider- og bonderegjering skal ha. Det vil si: Klassekampen maa være tilspidset indtil en revolutionær situation, og der maa blandt de brede masser av arbeiderne være en bevisst *vilje til magt* tilstede. Men de psykologiske forutsætninger alene er ikke nok; man maa ogsaa ha de til-

strækkelige magtorganer til at understøtte en revolutionær arbejder- og bonderegjering — vel utbyggede *bedriftsraad*, støttet til en virkelig revolutionær fagbevægelse, og arbeidervern eller *arbejdergarder*, slik at det hele kan bygge paa et solid fundament. Først da kan parolen realiseres. Disse forudsætninger er, *desværre* kan vi si, ikke tilstede idag. Her er tvertom det forhold at det norske arbeiderparti er et stort parti i rent parlamentarisk forstand, og det kan godt hælde at der vil komme *parlamentariske* forudsætninger for en arbeider- og bonderegjering længe før der foreligger et revolutionært grundlag. Det er ogsaa netop dette som Scheflo regnet med, da han skrev sine «Nye signaler» i «Det 20de aarhundrede» — en talmæssig sterkere gruppe efter nye valg med muligheten liggende aapen for partipolitiske kombinationer. Her er en fare tilstede, som Internationalen selv peker paa, og som vi som kommunister pligter at være opmærksom paa. Saa galt kan hælde, at om vi akcepterer parolen idag og beslutter at sende den ut kan vi være med paa at danne en arbeider- og bonderegjering som de revolutionære arbeidere vil maatte *jage væk med bajonetterne* — paa samme maate som Kerenskis regjering blev fordrevet.

Derfor vil flertallet ikke være med paa idag at utstede parolen som aktuel aktionsparole, fordi resultatet vil kunne bli en *reformistisk* regjering som vil kompromittere vort parti. Jeg vil si til Scheflo, som talte om at Lian hadde gaat frugtsommelig med et forslag i 9 maaneder, at nu har han selv gaat frugtsommelig med den

parole i syv maaneder, og vi vet hvad det betyr hvis det blir en fødsel efter syv maaneder. (Latter.)

Vi har ikke andet at gjøre end at vise parolen tilbake som aktionsparole for partiet, slik som forholdene er idag. Saa længe Det norske arbeiderparti har eksistert har det stilet mot erobringen av samfundsmagten, inklusiv regjeringsmagten. Men saa længe partiet har eksistert har det ogsaa været dem som har sagt — og den gruppe har været i flertal siden 1918: vi vil kjæmpe programmet frem paa et holdbart, et reelt, et *revolutionært grundlag*. Og det er flertallets linje idag.

I *religionsbeslutningen* fra eksekutivkomiteen fastslaaes det som en partipligt at propagere ateismen. Vi i flertallet er mot denne parole, fordi den er en uriktig og skadelig sammenblanding av marxistisk videnskap og ateistisk metafysik. Dette er min begrundelse. Hvad er i første række Internationalens opgave? At fremme revolutionen og føre arbeiderklassen frem til den fulde og hele frigjørelse. Dette er vor organisations *väsentligste* opgave. I dette spørsmaal er — og det indrømmes ogsaa — flertallets linje sterk, fordi den er rigtig. Vi vil bekjæmpe de religiøse ideer og fordomme, bekjæmpe de institutioner som staar paa kapitalismens grund, herefter som hittil. Men det er ikke *den* linje Internationalen har trukket op, ialfald i den form hvori beslutningen i øieblikket foreligger.

Om centralismen vil jeg si: Vi er enig i, at efterhvert som klassekampen tilspidser sig og under akutte situationer maa der utvikles en viss centralisme inden-

for organisationerne, og ledelsen maa ha den nødvendige autoritet, magt og myndighet. Men denne centralisme maa utvikles nedentil opad som en følge av arbeidet og kampen. Hvad har man imidlertid set? Gaar man over fra teori til praksis vil man se at det er *mindretallets* folk som ikke kan underordne sig centraliseringen, den nødvendige disiplin, og som setter sig op mot centralledelsen. Det er de samme folk som har ubetinget lojalitet mot Internationalen paa læberne.

Scheflo var igaar inde paa spørsmålet om en arbeiderdomstol. Det er intet centralistisk, men halvt syndikalistisk og halvt centristisk forslag. Og derfor stemmer jeg ogsaa for det (munterhet). Jeg stemmer for arbeiderdomstolen fordi dens idé falder sammen med ideen i Kristiania-forslaget: magten tilbake til medlemmerne paa arbeidspladsen. Men i hvilken stilling kommer nu mindretallet? Vi ser at dette forslag — for at bruke et uttrykk som Scheflo kjender fra konstitutionskomiteen — at dette forslag er negtet kgl. approbation. Internationalen alene vil ha al magt i spørsmålet om suspensjoner og eksklusioner. Det viser at mindretallet i dette som i flere spørsmål er i strid med Internationalen, og at de tar reservationer.

Efter at Internationalens brev og forslag er kommet, er hovedspørsmålet nu blit: skal vi i de enkelte lands seksjoner ha lov til at hævde en selvstændig opfatning indenfor partiets og Internationalens ramme — hævde en personlig mening? Bucharin og Radek svarte begge ja. Derfor blev det

enighet paa sidste landsmøde, paa grundlag av de givne erklæringer. Men nu sier eksekutiven, at repræsentanter som er møtt her for at ta stilling paa sine organisationers vegne skal ekskludere sin egen mening; de skal opføre at tænke og gaa over til at bli blindt troende partimedlemmer. Det er et ukommunistisk og urigtig krav, som i længden vil vise sig uholdbart og føre til svækkelse tvers igjennem. Vi maa forbeholde os ret til at hævde vor opfatning om parolerne og de problemer som reiser sig indenfor organisationerne. Hvis vi ikke skal ha ret til det, vil det aandelige liv bli forkrøblet, og organisationen vil bli svak og uduelig til sit formaal. Derfor vil jeg si til Internationalen: Jeg er ingen absolut og ubetinget fraktionsmand. Hvis Internationalen vil trække sit ultimatum tilbake, har jeg personlig ialfald intet mot at vi forhandler paa frit grundlag om de spørsmål som foreligger. Men *træk det først tilbake!* Det kan passe mellem krigførende magter; det passer *ikke* i en diskusjon mellem kamerater.

Skjelfjord:

Det er sørgelig at de mindst øvede talere skal faa den mindste tid; det burde været omvendt. Den nye situation gjør at jeg kommer til at si noget andet end det jeg oprindelig hadde tænkt. Men jeg vil allikevel søke at orientere litt angaaende den fraktions syn som vi har fundet at burde danne. Centrum er forøvrig ingen fraktion i den forstand at den er ment at være stedsevarende. Den er et forsøk paa at bygge bro mellem de

stridende fløie; efterpaa skal centrum avgaa ved en salig død.

Jeg stemte paa sidste landsmøte med flertallet. Jeg mente det hadde betydning at Internationa- len blev gjort bekjendt med hvor halvparten av partiet stod. Den stramme centralisme f. eks. bød mig imot. Hvis eksekutivkomite- en ønsket at faa den myndighet som var nødvendig for at dens pa- roler som «generalstab» blindt skulde følges, maatte den paa den anden side ikke gripe for meget ind i de indre nationale anliggen- der og derved *ødelægge* sin auto- ritet. I og med at vi sa fra om dette, var jeg tilfreds. Naar imid- lertid det overveiende flertal paa eksekutivmøtet ikke kunde gaa med paa dette og verdenskongres- sen neppe heller vil gjøre det, fin- der jeg ingen grund til at vi frem- mer partiets opfatning i dette spørsmal paany.

Tal. gik derefter over til de øvrige beslutninger paa ekseku- tivmøtet og uttalte: Vi som har arbeidet ute paa landsbygden — f. eks. paa Vestlandet — vet hvor vanskelig det er at samle arbei- derbønderne i vort parti. Jeg er klar over at om jeg blev 500 aar og der blev arbeidet energisk mag- tet man det ikke. Men vi magter at komme i effektivt samarbeide med bønderne. Og de vil ogsaa være med paa aktioner. Jeg er overbevist om at smaabønderne vil gaa ut til aktion for banker- nes socialisering. Hvorfor da nø- le med at lægge grundvolden for dette arbeidsfællesskap? Like- overfor det som er sagt om faren for opportunisme vil jeg spørre: Kan der overhodet drives politik uten taktik og manøvrer?

Under landsstyrets møte fik jeg et levende indtryk av at det

gjaldt at opretholde fraksjonskil- let. Og det er noget som følger de fleste av lederne paa begge si- der. Hvordan skal man ellers forklare, at Schefflo paa eksekutiv- møtet aksepterte blindt religions- parolen? Hvis mindretallet had- de møtt op med en *politisk igno- rant* kunde det la sig høre. Men Schefflo er dog en av de største politikere landet har. Tror no- gen at denne parole vilde bli paatvunget os, dersom den norske delegation enstemmig hadde sagt fra? Langtifra. Jeg bryr mig ikke om religionsbeslutningen er i overensstemmelse med marxismen eller ikke; jeg spør bare om den vil gagne partiet. Og da maa vi svare med et *dundrende nei* — den gagnar ikke.

Der er skapt en ny situation. Man kan mene hvad man vil om eksekutivkomiteens brev er klokt eller ikke; vi vet bare at brevet er der. Vi kjender Tranmøls og Hoernles erklæringer og har hørt Øisangs forslag paa vegne av cen- trum. Jeg vil indtrængende hen- stille at man samler sig om et grundlag at bygge videre paa. De menige medlemmer ønsker intet brudd. Hvordan skal det gaa med partiet om bruddet kommer? For at opnaa et enig parti paa Internationalsens grund maa man være villig til at ofre paa begge sider.

Meyer:

Det er nødvendig efter den sidste erklæring av eksekutivko- miteens representant at være klar over hvad denne erklæring betyr — om den ændrer noget i den situation som foreligger eller ikke.

Den sidste erklæring gaar ut

paa, at hvis landsmøtet vedtar hans forslag bortfalder ultimatumet. Hvad indeholder saa dette forslag? At flertallet skal ta *sine* forslag tilbage uforbeholdent. Dernæst foreslaaes nedsat en kommission. Videre ophæves suspensionerne, og partiets styre avskjæres fra at foreta lignende skridt i fremtiden. Erklæringen ændrer saaledes intet i den situation som forelaa i formiddag.

Eksekutivkomiteens repræsentant sier at han er i fuld overensstemmelse med Det norske arbeiderpartis formaal, hvorefter partiet har forpligtet sig til at «følge Internationalens parole» og retningslinjer» og indenfor det grundlag kjæmpe frem den sociale revolution. Det er klart at hvis det er ham om at gjøre at pukke paa formalia er han i sin fulde ret forsaauidt. Vi kan med den samme ret ogsaa pukke paa formalia, eftersom det er et faktum at slik som Internationalen i sin organisation ser ut har Det norske arbeiderparti overhodet ingen anledning til at gjøre sin mening gjældende indenfor K. I. Ikke destomindre er det sagt at vi har fuld og hel selvbestemmelseret indenfor Internationalens ramme. La os undersøke hvordan det ligger an med det. En parole, som vi ikke har ret til at avvise, har ikke før idag foreligget for det norske parti. Man maa spørre: *naar* skal da vor indflydelse overhodet gjøres gjældende? Hoernle har idag sterkt klandret indkaldelsen til landsmøtet. Men naar Internationalen paa verdenskongressen eller et eksekutivmøte fatter vidtrækkende beslutninger og sier: nu har dere ret til at holde deres landsmøte, men ikke

ret til at ha en anden mening end den som *er* slaat fast — hvad er da igjen av partiets selvstændighet?

Flertallet i det norske partis centralstyre sa den 21. december, at i realiteten har Internationalen ved de beslutninger angaaende statutterne, som blev vedtat paa den fjerde verdenskongress, ophævet de enkelte partiers selvstændighet. Der er svaret uophørlig *nei* til det. Men det nytter lite i det lange løp at svare nei, naar den ene kjendsgjerning efter den anden sier at saa er tilfældet. At vi ikke skulde kunne fremme vore forslag til ændringer vil si, at vi har fuldt og helt opgit vor selvstændighet, at vi har fratat dette landsmøte enhver suverænitet.

Man sier at de indstillinger, som dette møtes flertal er valgt paa, er i strid med § 1, med formaalsparagrafen. Men der er vel en forutsætning ogsaa for den. Selve denne formaalsparagrafs berettigelse bortfalder, hvis den organisation vi tilhører fratår organisationen dens ret til at ha og hævde sin mening. Man kan si med samme ret at Internationalen ikke opfylder de forutsætninger, som Det norske arbeiderpartis formaalsparagraf har.

Der synes ikke at være nogen uoverensstemmelse mellem Internationalen og vort partis flertal angaaende forutsætningerne for en revolutionær regjeringsdannelse. Tranmæl har uttalt at den første og viktigste forutsætning maa være revolutionære bedriftsraad som støttepunkter for en revolutionær arbeiderregering, og Hoernle har git uttrykk for det samme. Likesaa gjælder det at lægge grundlaget for en arbeider-

bevæbning. Der er heller ingen uenighet om hvilken *rolle* en regjering dannet paa dette grundlag skal ha. Men naar vi sier at det er nødvendig at skape revolutionære forutsætninger for en revolutionær politik, da er *det* ikke tilfredsstillende for Internationalen. Vigtigere er det at faa et ord anerkjendt. Men hvad er et slikt *ord* om det slynges ut? Istedet for først at samle kræfterne om det revolutionære opbyggingsarbeide, om forberedelserne, skal vi gaa paa parolen længe før de forutsætninger er skapt som gjør denne regjeringsdannelse revolutionær.

Likeoverfor advarslerne mot den opportunistiske politik sier det at partistyret her i Norge kan gripe ind. Træk mig bare tilbake! har Scheflo sagt nu et aar. Jeg tror vi kjender Internationalens ledelse nu saa godt, ialfald vi i flertallet, at vi nogenlunde sikkert vet, at overfor et slikt «træk» fra flertallet faar vi fra Internationalen noiagtig et slikt mottræk som det der foreligger i suspensjonssaken.

De forhold som er i partiet maa ialfald ophøre. Det er væsentligere idag end spørsmålet brud eller ikke brud. For de forhold er ikke til gagn for partiet i det lange løp. Staar vi foran et brud eller en utkastelse er det vor opgave at skape paa *Det norske arbeiderparti*s grund et revolutionært klassekampparti, et parti som er fuldt villig til at træffe sine forberedelser for at ta den sociale revolution.

Støstad:

Der har været rettet bebreidelser mot Internationalen fordi den

har stillet landsmøtet overfor et forslag i ultimatumets form. Men hvad har gaat forut for forslagets fremsættelse? Hvem er det som har skylden for at man idag staaar ifærd med at si farvel til verdens revolutionære arbeidere? Det skyldes de folk som i sin tid anbefalte tesoerne vedtat uten at forstaa det som er den 3. Internationales grundlag. Hadde de forstaaet de bærende principper for K. I. vilde vi derfor heller ikke hat dette ultimatum idag. Men de har villet gjøre den internationale sammenslutning saa liten og betydningsløs som mulig. Hvis de samme folk vilde været konsekvente og følge sine egne principper, vilde de ha stemt for at forelægge for medlemmerne den nye situation. Men det passer de sig for. Allikevel møter der flertalsfolk her som er valgt med paa-læg om at motarbeide et brud med Internationalen. Jeg refererer til beslutningen i Vestfold.

Hjertholm: Støstad bør ogsaa referere det tilløgsforslag som blev vedtat!

Støstad: Det kan nogen av de andre gjøre. (Latter.) Tranmøl snakket om medlemmernes uttalte vilje. Men naar det som skal avgjøres *ikke* er forelagt medlemmerne da! Det er noget for drøit.

I arbeider- og bonderegjeringsspørsmålet procederer flertallet paa feil grundlag, naar de citerer Scheflos uttalelser i «Det 20de aarhundrede» og uten videre overfører dem paa mindretallet. Mindretallet sier at det underskriver hvert ord i Internationalens parole om forutsætningerne for en saadan regjering og dens opgaver. Og med hensyn til de «farer» som der er pekt paa vil jeg spørre:

tror nogen at Tranmæl og Bull vilde tillate en renpolitisk man-øvrepolitik av dem som sættes til at gjøre parlamentarisk arbeide? Aa nei. Men det er godt at bruke her, fordi man vet at det har god klang blandt arbeiderne naar man ber dem vogte sig for ren-parlamentarikerne.

Religionsparolen kan ikke jeg begrunde marxistisk-teoretisk. — Men dere som har været ute i faglige kampe, har dere tænkt at det i virkeligheten er et *antireligiøst* skridt dere der har foretat? Man lærer i kampen at stole paa sin egen styrke og den alene.

I spørsmålet om R. F. I. hænger flertallet og dets «linje» fuldstændig i luften. Hadde det ikke været for R. F. I., som gjaldt som en realitet for mange, vilde kanskje ikke utmeldelsen av Amsterdam ha gaat saa glat. La os faa konstatere hvor flertallet av arbeiderne staar i denne sak; da staar det til os at overveie naar indmeldelse skal finde sted.

Lars Nilsen (Bergen):

Jeg vil ikke tale forsoningens politik, fordi jeg tror ikke at den fører frem til den samling som er nødvendig for arbeiderklassen. Derimot har jeg interesse av at de spørsmåal som foreligger blir avgjort slik, at vi kan skape et virkelig revolutionært apparat. Paa sidste landsmøte fik man lappet sammen partiapparatet. Men hvordan er beslutningerne ført ut i livet? Omorganiseringen er blit sabotert. Det bedste bevis herfor har man i den repræsentation som møter fra Kristiania. Jeg vil ogsaa minde om den henvendelse som vi fik i Bergen, og hvori partiet sa at vi derborte gik for

fort. Er det et bevis for at vi ligger længst tilbake? Hvad vi tilstræber er et klart revolutionært parti, som forandres i arbeidermasserne i kraft av arbeidernes *tillid* til partiet.

Tranmæl gjentar at der maa skapes *forutsætninger* for en arbeider- og bonderegjering før man kan danne den eller gaa paa parolen. Det er et spørsmåal om det er riktig det. Vi har eksempler paa at det ikke er mulig at skape forutsætningerne for en situation før situationen er akut. Først ved høiresocialisternes indtræden fik vi skapt forutsætninger for dannelse av arbeidsgrupper i fagforeningerne. — Hvad stillingen til R. F. I. angaar mener jeg at vi der heller er for sent ute. De fagorganiserte arbeidere viser sig overalt at ta det rigtige standpunkt paa forbundslandsmøterne, mens *vi* kommer dinglende efterpaa.

Vort maål er ikke i første række *national* samling, men samling internationalt. Derfor skal vi anstrenge alle kræfter for at opretholde forbindelsen med den kommunistiske Internationale, og den forbindelse *vil ogsaa bli opretholdt*.

Olaussen:

Man kan være ganske sikker paa, at der findes intet flertal i partiet som staar bak dette landsmøtes flertal i spørsmålet om stillingen til Internationalen. En stor del av repræsentanterne er valgt med knepent flertal, saaledes jern- og metalarbeidernes delegation i Kristiania, Trøndelagens repræsentanter osv. Man har derfor ingen grund til at vise nogen kunstig overlegenhet her

fordi om vi andre er i mindretal. Gjælder spørsmålet for eller mot Internationalen vil alle flertallets trumfer være spildte.

Jeg har været med paa at gjøre mange feil selv; *jeg* er ingen gud — heller ikke nogen engel. Men jeg frygter for at endel av flertallet betrakter *sine* førere som engler. Findes der nogen i flertallet som kan bevise, at en revolutionær bevægelse kan ledes uten gjennom den kommunistiske Internationalen? Ikke én kan bevise det.

Meyer sa at det at de nuværende tilstande inden partiet blev bragt til ophør var viktigere end hensynet til Internationalen. Der er grund til at spørre hvad årsaken kan være til en saa letsindig og samvittighetsløs uttalelse, som er forbrydersk mot arbeiderklassen. (Det er løgn!) Jeg sier den er forbrydersk! (Det er atter løgn!) Det er min alvorlige mening — og for mig er det *ikke* løgn. Meyer er — jeg vet ikke med hvilken ret — blit stemplet av Internationalens præsident som fascist. (Fy-rop.) Si ikke fy til mig da, *jeg* har ikke stemplet nogen som fascist. Jeg finder det bare forklarlig at naar man faar dette stempel paa sig vil man helst *ut* av dette selskap. Men er det ensbetydende med at den norske arbeiderklasse skulde ønske det samme? Langt fra.

Hvad blir situationen, om det utrolige skulde ske paa dette landsmøte? Forholdet blir at under den alvorlige konfliktsituation som vi er stillet overfor ute og hjemme vil de to fraksjoner dele sig op og slaas saa busta fyker — kanskje med nærverne, kanskje i de borgerlige retter. Er det en oppbyggelig situation? Nei, vi maat-

te alle være taknemlig for at kunne *undgaa* den historie. Jeg har ret til at si det, for jeg har selv været en forsonlig mand. Derfor vilde jeg ogsaa ha en arbeiderkongres i stedet for et slagsmaalsmøte her i dag. Jeg spør dere idag under ansvar: vil dere være med paa at slaa en spræk i vort parti som en norsk Mussolini kan marsjere gjennom? Tænk paa det! Hvad blir stillingen for dem som sætter sig utenfor Internationalen? De blir at ligne med en avdød mand som hverken kan komme ind i himmel eller helvede.

Dirigenten oplyste at 9 talere var tegnet og at tiden var ute.

Lian: Under debatten er indkommet forslag som jeg synes der bør voteres over straks. Jeg vil foreslaa den forandring i forretningsordenen, at vi nu gaar til votering over forslagene om nedsættelse av en kommission.

Hoernle:

Jeg har intet imot at man først stemmer over centrums forslag. I tilfælde av at kommissionens beslutninger er i overensstemmelse med Internationalens politiske linje og Det norske arbeiderpartis statutter, særlig § 1, og vedtages av landsmøtet, erklærer jeg at en avstemning over eksekutivkomiteens forslag ikke er nødvendig.

Tranmæl:

Det er meget smukt av centrum at det viser vilje til at løse disse spørsmåal. Der er ingen som tviler paa centrums gode hensigt. Det er derimot høist beklag-

gelig at ikke Internationalens representant viser en tilsvarende god vilje til at utvirke hos eksekutivkomiteen, at ultimatumet blir tatt tilbake. For saa længe det staar der er det nytteløst at opta nogen forhandlinger. Vi har drøftet den sak idag, kameraterne inden flertallet, og vi har sagt til kamerat Hoernle hvad vi mener. Nu er der fra centrum rettet en alvorlig henvendelse til ham — en henvendelse som har vor sympati, men som ikke har faat noget svar fra kamerat Hoernle. Der er saaledes absolut ikke fremkommet noget nyt som ændrer situationen. Under de forhold og under henvisning til de konferanser som er holdt vil jeg foreslaa:

Saa længe eksekutivkomiteens ultimatum foreligger anser landsmøtet det helt nytteløst at nedsætte nogen forhandlingskommission.

Schüller:

Jeg nedlægger en energisk protest. Forslaget er uhørt, ja en forbrydelse. Centrums forslag, som nu er godkjendt av repræsentanten for K. I., gir rum for virkelige forhandlinger paa frit grundlag. Det er fra K. I.s side et stort offer. Kjernen i centrums forslag er kamerat Hoernles erklæring til det, at hvis kommissionens forslag vedtages og kan akcepteres vil det ikke komme til avstemning over nogen av de øvrige forslag. — Jeg minder om den sørgelige situation i Italien, som jeg netop kommer fra, en situation som i første række er en følge av Serratis politik. Det er denslags vi skal være opmærksom paa. Serrati har ogsaa tat konse-

kvenserne av den fallit som hans politik har lidt. Hvad vi har at gjøre for at bevare partiet paa Internationalens grund og bevare dets kampkraft og kampvilje er at vedta det forslag kamerat Hoernle har tiltraadt.

Dirigenten: Det som foreligger er Lians forslag om landsmøtet skal gaa til votering over kommissionsnedsættelsen. Jeg antar at en længere debat om det ikke skulde være nødvendig.

Øisang:

Det vilde være en ulykke om ikke landsmøtet nu ialfald kunde samle sig om det forsigtige og velmente forslag fra centrumsgruppen. Med dette forslag er ansvaret likelig fordelt baade paa flertallet og paa mindretallet. Jeg vil videre fremsætte et til-lægsforslag paa eget vegne og efter konferanse med endel andre av centrum. Det lyder:

«Idet landsmøtet vedtar centrums forslag om nedsættelse av en forhandlingskommission med det i forslaget nævnte mandat *henstiller landsmøtet til Internationalen at ta sit ultimatum tilbake.*»

Skjelfjord:

Skulde der være nogen her som ikke er klar over hvad de vil gjøre vilde det være bedre at ta en utsættelse til imorgen. Man maa ikke drive det saa vidt at fraktionsindpiskningen fører os ut i elendigheten. Repræsentanterne bør ikke forlate dette landsmøte før der er fundet en plattform at staa paa.

Dirigenten refererte Hoernles erklæring til centrums forslag.

Tranmæl:

Det er en ting vi gjerne vil vite, i tilfælde vi faar en kommission nedsat: er ultimatumet opretholdt eller ikke opretholdt? Det gaar ikke an at gaa til nogen votering i en sak som denne, før det spørsmål er greit besvaret. Det er ikke talemaater, ikke omskrivninger vi ønsker; vi skal være aapne og reale mot hverandre. Det er henstillet til Internationalens representant at utvirke at ultimatumet blir tat tilbake. *Er det det, eller staar det ved kraft?* Svaret maa kunne givés paa landsmøtet; her er det forum vi staar overfor. Det maa være klart at det er hensigtsløst at opta nogen forhandling, før der er bragt klarhet over det som her er det avgjørende.

Schüller sier at han finder vort forslag uhørt. Der var nogen som fandt det *ultimatum*, som foreligger paa repræsentanternes pladse, uhørt. Det var forelagt i slik form at de delegerte skulde *ekskludere sig selv* ifald de opretholdt sine organisationers opfatning.

Jeg vil si til Internationalen, at vi *ønsker ikke at ha et italiensk Norden*; vi ønsker ikke at Internationalen *selv* skal bidra til det. Her er to parter om ansvaret. Vi maa faa rede paa stillingen. Fler-tallet er villig til naarsomhelst at gaa til forhandling paa frit grundlag. Men saa længe ultimatumet staar ved hævd er ikke betingelserne for en forhandling tilstede. Jeg spør aapent og likefrem: *er det at betragte som bort-*

faldt eller staar det ved hævd? Det spørsmål maa besvares før vi kan gaa videre i forhandlingerne.

Laugerud (Buskerud)

uttalte, at han fandt det høist paakrævet at faa saken under votering ikveld — for vi skal jo ogsaa reise hjem igjen, la han til. Han anbefalte at landsmøtet stillet sig slik at Kristiania blev staaende alene.

Hoernle:

Hvad kamerat Tranmæl her har forsøkt er en provokation — *Tranmæl*: Jeg protesterer.

Hoernle: — det er et forsøk paa provokation ved at stille et ultimatum til eksekutivkomiteen, et ultimatum bak hvilket staar endel ledere av Det norske arbeiderparti. Jeg gjentar, at naar det gjelder de forskjellige beslutningers realisation her i Norge er vi villige til at forhandle med det norske parti og ta de hensyn som er nødvendig, for at tilpasse beslutningerne efter de nationale forhold. Men det at prisgi den kommunistiske Internationales grundsætninger vilde være det samme som at K. I. forraadte sig selv — det vilde være et forræderi mot de seksjoner som Internationalen bestaar av. Jeg har med mit forslag søkt at gjøre hvad det er mulig for at hitføre en løsning, uten at oppgi disse grundprinsipper, og jeg haaber at Det norske arbeiderpartis medlemmer vil vise sin vilje til imøtekommenhet ved at slaa ring om dette forslag. Bevis at dere er kommunister! Lever ikke provokatoriske indlæg som i

virkeligheten er et ultimatum overfor K. I. I tilfælde kommissionens forslag er i overensstemmelse med lovene og retningslinjerne, som jeg har nævnt, vil heller ingen av de foreliggende forslag fra K. I. bli bragt under avstemning.

Langhelle:

Der er nu anledning til ved et kompromis at naa frem til en drøftelse og forstaaelse. Derfor har vi gjennom centrum fremsatt vort forslag, og eksekutivkomiteens representant har her strukket sig saa langt som det kan ventes. Spørsmålet er nu om ogsaa møtets representanter vil strække sig et stykke. Av hensyn til de interesser som staar paa spil haaber jeg at saa sker.

Scheffo:

Jeg skal ikke holde nogen lang tale. Vi agter at stemme for forslaget om nedsættelse av en kommission til at behandle de saker som foreligger, og jeg vil be enhver tænke over ansvaret som følger av at stemme mot det. Bli forslaget vedtatt og kommissionen gjør sin pligt blir der ogsaa enighet; ultimatumet foreligger da ikke lenger. Øisangs sidste forslag kan derimot ikke aksepteres, hvis ikke Internationalen skal spytte sig selv i ansigtet. Det er hele saken.

Olaussen:

Jeg gaar ut fra at forsamlingen forstaar at eksekutivkomiteen vilde komme op i en situation overfor sine egne partier

som blev ganske uholdbar, om den skulde bøie sig for Tranmæls sidste ultimatum. Det vilde bety definitivt en oppløsning av den kommunistiske Internationale. Derfor kan dette forslag ikke vedtages. Tranmæl vilde vite om ultimatumet var trukket tilbake. Internationals ultimatum *hviler*. Jeg konstaterer at en vedtagelse av Tranmæls forslag betyr brud og spaltning, og jeg konstaterer videre hvor ansvaret i tilfælde kommer til at ligge.

Tranmæl:

Situationen er for alvorlig til at man kan servere denslags letkjøptherer som Olaussens; de er intet argument, og de bør spares. Det vi vil ha greie paa nu er om kommissionen skal nedsættes paa frit grundlag eller ikke; det har den *ikke*, saa længe ultimatumet foreligger. Jeg har spurt kamerat Hoernle. Han svarer med snak utenom. Han sier at hans forslag vil bli betraktet som ikke at foreligge, *hvis* resultatet av kommissionens arbeide svarer til *hans* forutsætninger. Det vi maa vite er om der skal være frit mandat for kommissionen eller ikke. Saa længe der ikke er git fuld klarhet her kan vi ikke stemme for nedsættelsen av nogen kommission. Det er uttalt at forslaget fra os er et ultimatum. Absolut ikke. Hvem er det som har kommet med provokationer og satt forsamlingen i en vanskelig stilling? Vi ønsker at faa ultimatumet bragt ut av verden for at vi kan forhandle som partiføller og kamerater. Det er et organisationskrav av den betydning og rækkevidde, at vi paa det bestemteste maa fastholde det og for-

lange grei besked før vi kan gaa videre i forhandlingerne.

Efter bemærkninger av *Støstad* som fandt at dette var procedyre og et forsøk paa at gi eksekutivkomiteen en næstestyver, foregik

voteringen.

Lians forslag om straks at votere over forslagene angaaende en *kommission* vedtoges mot 1 stemme. Det besluttedes at stemme ved navneoprop særskilt over *Tranmæls* forslag.

Forslaget (se side 61) vedtoges med 169 mot 110 stemmer.

Derved bortfaldt votering over *Øisangs* forslag med tillægsfor-slag.

De 110 var de samme som stemte med mindretallet ved den *følgende* votering (angaaende eksekutivens ultimatum) med tillæg av følgende: Ole Holm, Johan Schau og Hans Dehnes fra Vestfold, O. H. Maurstad fra Aust-Agder, O. Øisang fra Vest-Agder og Severin Nilsen fra Rogaland.

Hoernle bad nu om at eksekutivkomiteens forslag og erklæring maatte bli sat under avstemning, idet han konstaterte at alle enighetsbestræbelser var blit avvist av landsmøtet.

Tranmæl: Fra flertallets side er ikke avbrutt noget forsøk paa forhandling paa frit grundlag. Men naar der er uttalt ønske om en votering straks over de foreliggende forslag, har jeg for min del intet mot det. Der foreligger et forslag, utarbeidet paa flertallets vegne, som gir uttryk for det syn vi har.

Dirigenten hadde personlig helst set at møtet nu avsluttedes, og at voteringen utstod til imorgen. Men han fandt det rigtig at forsamlingens ønske blev bragt paa det rene.

Fra en taler fremkom bænkeforslag om at landsmøtet skulde ajournere og et nyt indkaldes snarest mulig for at avgjøre den opstaatte situation. Forslaget, som ikke var undertegnet, blev efter forslag av ordstyreren besluttet henlagt.

Derefter foregik *hovedvoteringen* — alternativt mellem flertallets (se side 50) og eksekutivkomiteens (side 30).

Flertallets forslag vedtoges med 169 stemmer mot 103.

De 169 var: Østfold fylke: Oscar Torp, Magnus Johansen, H. Verpe, Kr. Henriksen, Jørgen Jakobsen, Gustav Lundgren, Gustav Davidsen. — Akershus: Alfred Madsen, Johan Rotbæk, Gunnar Lund, Birger Pedersen, A. Førster, Trygve Lie, Edvard Eriksen, Daniel Vikin, Hilmar Brevig, Ole Henriksen, Thorleif Høiland, K. M. Nordanger, Asbjørn Olsen, Johan Bratvold. — Vestfold: Albert Christiansen, Ole Holm, Johan Schau, Anders Kristensen, Hans Dehnes, Th. Johannessen, Borgar Steinset (fraværende Severin Kjeldsen). — Aust-Agder: Syvert Kristiansen, O. H. Maurstad. — Vest-Agder: Ole Øisang. — Rogaland: Emil Aase, Severin Nilsen. — Møre: M. Skjerset, K. Humlen, Ole Gjesstad, Ragnvald Langva, Tønnes Aarøe. — Sør-Trøndelag: Martin Tranmæl, Johan Nygaardsvold, Sven Skaardal, Ellef Røttereng, Nic. Eggen, John Aae, Haakon Hoff, Einar Lysholm. — Ind-Trøndelag: John Aalberg, K. A. Jen-

sen, Albert Moen, Arnt Mathisen, S. O. Øraker. — Namdalen: Wilhelm Jakobsen, Johannes Johannessen, Vilhelm Flotvik, Kristian Lien. — Helgeland: Knut Alsgaard, Martin Miakaelsen. — Senjen: Jørgen Rotvik, Jakob Markussen. — Finmark: Gitta Jønsson, Alfred Trønsdal, Knut Eng, Jens Teigen. — Kongsvinger: Ingvald Bækken. — Kristiania: Chr. H. Knudsen, Rolf Hofmo, Ingvald Rastad, Edward Mørk, Helga Karlsen, John Magnussen, Charles Syvertsen, Eugen Johannesen, Agnes Johansen, Henry Andersen, Edv. Bull, Markus Mathisen, Waldemar Nilzen, Johan Torp, Josef Larsen, Ole Østmoen, Teodor Kihl, Gunnar Braathen, Trygve Hansen, Øivind Olsen, Sigurd Olsen, Gustav Lippe, Amandus Holte, Ole Olsen, Julius Evensen, Mathias Fredsti, Johan Rinker, Peder Bakke, Aksel Jakobsen, Thv. Hansen, Adolf Karlsen, Marthinius Madsen, Aron Ask, Arthur Dahl, Karl Kristiansen, Ole J. Strøm, Henrik Hansen, K. Tollefsen, Einar Gerhardsen, Oscar Karlsen, Torbjørn Henriksen, Johan Schwingel, Gunnar Disenaen, Johan Jacobsen, Anker Olsen, Reidar Olsen, Kr. Bjerke, Johs. Røragen, M. Marthinsen, O. Eiesland, C. A. Jensen, Petter Johansen, Sigvart Sørensen, Hans Fladeby, Samuel Hansen, Olav Haave, Hans Braathen, Trygve Nilzen, Henning Tørnkvist, Georg Jakobsen, Øistein Martinsen, Hj. Haraldsen, Gudrun Jakobsen, Borghild Olsen, Haakon Meyer, Severin Arnesen, Lorentz Larsen, Ivar Aarseth, Ragnvald Johnsen, Albert Hansen, Alfred Vaatvik, A. Eliassen, Luis Johansen, Tore Andersen, Fritz Jensen, Annie Olsen, O. Sodstad, Harry Nilzen, Eugen Larsen, Oskar Ripnes, Emil Finnesand, Anna Nilzen, Anna Lein, H. Sommer, Harald Liljedahl, Oscar Syvertsen, Erling Falk, A. Lundgreen, Carl Söderstrøm, Rikard

Eriksen, Kristian Berg, Oscar Olsen, Oscar Nilzen. — Drammen: Sverre Knudsen, A. H. Arntsen, Kaspara Larsen, Konrad Knudsen, Harald Haare, Andreas Narvesen. — Kongsberg: T. Pettersen, Josefine Nilzen. — Stavanger: Johannes Johnsen, B. Olsen-Hagen, G. Natvig-Pedersen, Nils Norheim.

For eksekutivkomiteens forslag med ultimatum stemte følgende 103:

Hedmark: K. Thonander, Herman sen, Almar Sørliie, Karen Skjøthaug, J. A. Ohlson, Eivind Petershagen, Ot tar Lie, Ole J. Neergaard, Olaf Bakken, Even Haugersveen, Karen Sørum, Emil Løvlien, Olaf Skau, Olav Larssen, P. Hansen, Knashaug. — Vest-Opland: Elias Volan, Kr. Kristensen, Emil Stang, Reidar Eriksen, Niels Ødegaard, Nils Minaberg, Hjalmar Pedersen. — Gudbrandsdalen: A. Steine, Lars Aasvestad, Kr. G. Vaagen, Karl Haugen. — Buskerud: Mads Ringen, Sigurd Simensen, Ragnvald Nystrand, A. Smedsrud, Martin Hansen, Ernst Løvaas, Jørgen Bentzen, Olava Laugerud, Anders Finsrud, Lauritsen, Ole K. Moen, Anders Andersen, K. O. Laugerud, Kaspara Torger sen, Mally Andreassen, Ragnar Karlsen, Sigvart Sylling, Peder Olsen, Aksel Johnsen, Olav Schefflo. — Sætedalen: Aani Rystad. — Vest-Agder: Aasmund Kulien, Bernt Gundersen. — Sogn og Fjordane: Johan Skjelfjord, Karl Fager, Kristian Modal. — Hordaland: Sverre Krogh, Halvard Olsen, D. M. Davidsen, Karl Bøthun, Cesilie Slaattelid. — Nordland: Rødaas, E. A. Knudsen, Ole Andreassen, M. Lindstrand, Gunnar Andersen, Alfred Skar. — Malangen og Lyngen: Peder Kaasmoli. — Drøbak: C. Simonsen. — Hamar: Sigurd Olstad, Kr. Aune, Gudrun Johnsen, Carl Haave, Olav Olsen. —

Kristiania: Leif Foss, Aksel Pettersen, Nils Olsen, Martin Strandli, Alf Hystad, Konrad Nordahl, Otto Martinsen, Peder Myhre, Torbjørn Dahl. — Haugesund: Edv. Jørstad. — Bergen: Ernst Rosenkilde, Bjarne Takla, Waldemar Svendsen, Kr. Meyer-Heje, Magnus Egenes, Lars Nilsen, Fr. Bergman, Peder Furubotn, I. B. Aase. — Trondhjem: Gustav Sundbye, Sverre Støstad, Olaf Løhre, fru Sæther, J. G. Olsen, I. Schjølberg, J. M. Wiggen, L. Uglem, O. Eidem, W. Kristiansen, A. Holsbø, Gustav Veie, (fraværende A. Eines). — Tromsø: Harald Pedersen.

Efter voteringen tok

Hoernle

ordet for at erklære: Flertallet paa partiets landsmøte har forkastet alle enighetsforslag fra eksekutivkomiteen og negtet at gjennomføre lojalt verdenskongressens og det utvidede eksekutivmøtes beslutninger. *Disse delegerte har derved stillet sig selv utenfor den kommunistiske Internationale.* Kominterns E. K. kan fra idag av bare anerkjende som medlemmer av K. I. de medlemmer som paa landsmøtet ikke har stemt mot eksekutivkomiteens forslag. Disse forblir i Det norske arbeiderparti, sektion av K. I.

Tal. uttalte under bifald fra mindretallet forvisningen om, at den norske sektion av Internationalen vilde føre en revolutionær og maalbevisst politik og vinde arbeidernes store masser. Han sluttet med et leve Internationalen og dens norske sektion, fulgt av «Op alle jordens bundne trælle».

Tranmæl:

Partifæller, klassekamerater! Det norske arbeiderparti er *en enhet*. Det norske arbeiderparti kan ikke deles op av en utenforstaaende myndighet. Det norske arbeiderpartis landsmøte er den høieste myndighet i vort parti, og de beslutninger som det fatter er *bindende for partiets samtlige avdelinger*. Vi sitter ikke her som personlige representanter; vi sitter som representanter for partiet og dets organisationer. Og et flertal av organisationerne har gjennom os som sine representanter fattet de beslutninger som nu er partiets vilje. Likegyldig hvilken stilling vi indtar til spørsmålene vil jeg si til kamerat Hoernle: det sidste vi skal indlate os paa i organisationsarbeidet er borgerlig juristeri! Det er de som lojalt vil efterfølge beslutningerne her, og de alene, som har ret til at kalde sig medlemmer av Det norske arbeiderparti.

Vi beklager den situation som er opstaat. Vi beklager ultimatumet. Men spaltningen og bruddet er desværre nu en kjendsgjering. Vi lar os ikke forlede til letsindigheter. Vi vil overfor Internationalen, overfor alle revolutionære organiserte arbeidere overalt i verden faa lov til at uttale, at vi vil stille os solidarisk med dem som fører klassekamp, som bekjemper det kapitalistiske samfund, med dem som forbereder og gjennomfører den sociale revolution. Vi *trænger* hverandre, og selv om der er indtraadt et organisationsmæssig brud bør vi kunne være enig om at *samarbeide* i alle tilfælder og paa alle omraader hvor vi har fælles interesser, utad og indad. Med det

ønske ber jeg dere være med paa et leve et *enhetlig, sterkt parti*. Leve Det norske arbeiderparti, som har været arbeiderklassens avantgarde her i landet! La det vise sig opgaven værdig ogsaa i fremtiden, slik at det kan slutte om sig alle kjæmpende kamerater i landet og staa i solidarisk samarbeide med vore kamerater rundt om i verden. Leve Det norske arbeiderparti, leve arbeiderklassens internationale solidaritet! (Hurraer og tilslutning.)

Derefter fik *Scheflo* ordet for at avgi følgende erklæring:

Paa trods av Det norske arbeiderpartis love, som fastslaar at partiet er en afdeling av den kommunistiske Internationale, og at partiet skal ledes efter Internationalens retningslinjer og paroler, — paa trods av sidste landsmøtes enstemmige lojalitetserklæring, har 169 repræsentanter

paa dette landsmøte fattet en beslutning, som for disse repræsentanters vedkommende betyr uttræden av Internationalem.

Idet mindretallet stiller sig paa partilovens grund erklærer mindretallet, at de fra nu av er de eneste repræsentanter for Internationalens norske afdeling, Det norske arbeiderparti.

Idet vi betrakter forhandlingerne med den anden fraktion som ophørt, vil mindretallet fortsætte behandlingen av landsmøtets dagsorden og andre partianliggender, som er opstaaet paa grund av den nye situation.

Taleren sluttet oplæsningen med at utbringe et leve den 3. Internationale.

Møtet hævedes derpaa kl. 9 lørdag kveld efterat mindretallet ved *Stang* og centrum ved *Skjelfjord* hadde tillyst gruppekonferanser kort efter.

Møtet søndag.

Efter forutgaaende gruppe-møte av flertallet sattes landsmøtet kl. 10½ søndag formiddag med *Lian* som ordstyrer. Efter referat og godkjendelse av protokollen foretoges oprop. Tilstede var de repræsentanter som ved voteringen dagen før utgjorde flertallet (169). Ingen av mindretallet var tilstede.

Landsmøtets enstemmige erklæring.

Ordstvreren framla følgende forslag til uttalelse:

Landsmøtet er en enhet, ikke bare en samling av enkeltpersoner. Dets beslutninger er uttrykk for

Det norske arbeiderpartis vilje. Eksekutivkomiteen har derfor ingen ret til at ekskludere landsmøtets flertal som enkeltpersoner fra Den kommunistiske Internationale. Eksklusjonen rammer partiet som parti, og dermed er partiet sat utenfor Den kommunistiske Internationale.

Landsmøtet beklager og fordømmer den ultimatus-politik som har drevet eksekutivkomiteen frem til denne eksklusion. Men tiltrods herfor erklærer det, at Det norske arbeiderparti i fuld og ubrytelig solidaritet staaer sammen

med de revolutionære arbeiderpartier i alle land, og at det fremdeles som hittil i alle sine handlinger vil følge de kommunistiske prinsipper og retninger.

Forslaget vedtoges enstemmig og uten debat. Øisang stemte ikke.

Dagsordenens punkt 5.

Ordstyreren: Vi fortsætter behandlingen av dagsordenens punkt 5 — beslutningerne paa det utvidede eksekutivmøte. Der er indtegnet 8 talere, hvorav flere er fraværende.

De som hadde tegnet sig og var tilstede blev opropt. Samtlige frafaldt ordet.

Ordstyreren: Forlanger flere ordet?

Øisang: Tiltrods for at det nærmest faar utseende av en demonstration optar jeg landsstyrets mindretals forslag i arbeider- og bonderegjeringsparolen, like saa centrums forslag i religionsspørsmålet.

Sverre Knudsen: Det skulde vel være unødvendig nu at henstille til Internationalen at ta religionsresolutionen op til ny behandling.

Øisang: Ja vi kan gjerne forbigaa det. Det væsentligste for mig er at faa markert mit standpunkt i spørsmålet arbeider- og bonderegjering.

Ordstyreren: Det er klart at vi kan ikke forbigaa religionsspørsmålet. Landsmøtet maa fastslaa sin stilling, al den stund forslagene foreligger.

Ved voteringen vedtoges mot 1 stemme landsstyrets flertals indstilling i spørsmålet arbeider- og bonderegjering.

I religionsspørsmålet vedtoges flertallets indstilling enstemmig.

Mot 1 stemme vedtoges landsstyrets flertals forslag angaaende stillingen til R. F. I. Øisang stemte ikke.

Indstillingen i spørsmålet om Internationalens statutter bortfaldt.

De dagsaktuelle krav.

Enstemmig og uten debat vedtoges landsstyrets flertals forslag saalydende:

Det norske arbeiderparti som representerer arbeiderne, arbeiderbønderne og fiskerne, vil under henvisning til den foreliggende økonomiske situation stille følgende aktuelle krav:

I.

Det jevne produktive arbeide maa fremmes, og de arbeidsløse maa skaffes arbeide. Nydyrkning og bureising er effektive midler hertil. For at gjøre arbeidet med den nydyrkede jord lønsomt maa det sættes i forbindelse med kraftig utvikling av kommunikationerne. Etterhvert som nye anlæg blir færdige maa ikke arbeidet paa stedet opgives, men nydyrkningsarbeidet i anlæggets naturlige opland fremmes i stor stil.

Rentebyrden maa lettes for arbeiderbønder og fiskere. Større

gordeieendomme og skogarealer maa konfiskeres, og udyrket og daarlig dyrket jord maa det offentlige overta og overlate fortrinnsvis til jordløse arbeidere, husmænd, bygselsmænd og saakaldte selveiere som har saa lite bruk, at det er driftsmæssig ulønnsomt.

Ved gjennomførelsen av denne jordreform betaler staten bare erstatning for værdier som skyldes eierens, hans forældres og barns personlige arbeide.

II.

Statens indtægter skaffes nu i stor utstrækning tilveie ved toldbyrder og skatter som utarmer arbeiderklassen.

Vi kræver, at skattepolitikken omlægges, at told paa livsfornödenheter avskaffes, og at statens kornmonopol ikke maa virke som brødfordyrende beskatningsmonopol. Den indtægt som er nødvendig for et forsvarlig livsophold, maa bli skattefri.

Den ordinære statskat maa forhøies for de større indtægter. Arveskatten maa økes og den ekstraordinære formuesskat forhøies, saa den overensstemmende med sin oprindelige hensigt virker konfiskatorisk og socialt utjevnenende. Overklassens uforholdsmæssige store personlige forbruk maa sterkt progressivt beskattes.

Der maa indføres en progressiv eiendomsskat med hel skatte-

frihet for mindre eiendomme og en værdistigningsskat som rammer al værdistigning som ikke skyldes ens eget arbeide eller anden direkte ydelse.

Statens og kommunernes gjæld maa avlastes, idet nødvendige offentlige indtægter skaffes tilveie ved beskatning av kapitalistklassen, ikke ved at laane av den.

III.

De sidste tiders bankmisligheter har vist nødvendigheten av at bankvæsenet bringes ind under samfundets herredømme, ikke bare for at hindre letsindige spekulationer med indskyternes midler, men først og fremst for at den nødvendige kredit i landet kan bli ydet til samfundennyttig arbeide og efter samfundsmæssige behov.

Vi kræver derfor, at der øieblikkelig oprettes et riksbankstyre bestaaende av sakkyndige og repræsentanter for arbeidernes, bøndernes og fiskernes organisationer. Dette styre maa ha ubetinget myndighet til at gripe ind, baade kontrollerende og regulerende, overfor alle landets banker.

*

Frivillig vil den herskende klasse ikke gaa med paa disse krav. De kan bare gjennomføres ved at arbeidermasserne selv, ledet av en fast og maalbevist organisation, øver et saa sterkt tryk,

økonomisk og politisk, at kravene tvinges igjennem.

Den viktigste oppgave er derfor at samle hele det arbeidende folk i og om arbeiderklassens organisationer. Fagbevægelsen maa styrkes og utvikles efter klasse-mæssige linjer. Al kraft maa sættes ind paa at faa organisert skogs- og landarbeiderne i tilslutning til fagbevægelsen. Arbeiderbøndernes og fiskernes økonomiske organisationer maa ydes al mulig støtte, og samvirket fremmes slik at det kan bli et virksomt middel i det arbeidende folks økonomiske kamp. Politisk maa arbeiderne og smaakaarsfolket samle sig om sit eget parti, Det norske arbeiderparti. Av dets vekst og styrke avhænger for en væsentlig del arbeiderklassens samlede slagkraft og indflydelse.

Det norske arbeiderparti oppfordrer arbeiderne, arbeiderbønderne og fiskerne rundt omkring i landet til under partiets ledelse at samle sig i møter og distriktskonferanser for at skape en kraftig opinion og gi kravene ettertrykk. En slik samling av de brede arbeidermasser om bestemte krav er ogsaa det bedste vern mot kontrarevolutionære eller fascistiske anslag.

Retningslinjer for partiets politik.

Likesaa vedtoges enstemmig følgende retningslinjer for partiets politik, overensstemmende

med den foreliggende indstilling fra landsstyret:

I den revolutionære tid som vi nu gaar imøte anser Det norske arbeiderparti det som sin pligt at forsøke at samle de norske arbeidere om de nærmestliggende oppgaver. Disse oppgaver er ikke nye og ikke ukjendte, men i den sidste tid synes det revolutionære arbeide at være ifærd med at træ i bakgrunden og forlates med det resultat at arbeiderklassen splittes og magtstjøles. Det norske arbeiderparti ønsker at fremlægge for alle norske arbeidere sit syn paa de oppgaver som forestaar.

I.

Gjennomførelsen av den sociale revolution er Det norske arbeiderpartis viktigste oppgave. Betingelsen for at revolutionen skal kunne gjennomføres er at det arbeidende folk skaper økonomiske organisationer som er skikket til at overta og lede bedrifts- og omsætningslivet og at arbeiderne er saa godt forberedt, saavel organisationsmæssig, som militært, at kuppforsøk fra bevæbnede hvitegarder kan forhindres eller slaas tilbake.

Det revolutionære oppbygningsarbeide som blev paabegyndt i tiden umiddelbart efter krigen, men som senere er skjøvet i bakgrunden, maa gjenoptages med øket kraft.

Det norske arbeiderparti vil

av ytterste evne beskytte det arbeidende folks interesser indenfor rammen av det borgerlige samfund. Fagorganisationen og det arbeidende folks øvrige økonomiske organisationer, som kooperationen, smaabruker og fiskerlag o l. er de værdifuldeste redskaper i løsningen av denne oppgave, men ogsaa arbeiderpartiets representasjon i storting og kommune-styrer og ellers i statsapparatet er av stor betydning. De resultater som kan opnaes ved hjelp av disse organer ligger imidlertid indenfor grænsen av det nu bestaaende samfund og kan ikke overskride dette samfunds ydeevne. Fra et kommunistisk synspunkt er fagorganisationens deltagelse i det revolutionære oppbyggingsarbeide, dens viktigste oppgave, men for at løse denne oppgave maa den samarbeide med andre organisationer som direkte tar sigte paa revolutionens gjennomførelse.

II.

I den økonomiske krise som i alle land har skapt de største vanskeligheter for arbeiderklassen og dens organisationer er arbeiderbeskyttelse paa arbeidspladsen blit den oppgave som bedriftsraadene væsentlig har beskjøftet sig med.

Det er fagorganisationens oppgave at beskytte arbeidernes interesser indenfor rammen av det nuværende økonomiske system.

For bedriftsraadene er dette en underordnet oppgave, og der er en viss fare tilstede for, at bedriftsraadene ved at samle arbeidernes interesser væsentlig om de bedriftsmæssige reformer, kan utvikle sig til at bli støttepunkter for det nuværende økonomiske system og kan virke til at forlænge dets bestaaen istedetfor at paa-skynde dets fald.

Det maa derfor være en av Det norske arbeiderpartis oppgaver i den nærmestliggende tid sammen med fagorganisationen at danne og utvikle bedriftsraad av arbeiderne og de tekniske og merkantilt kyndige funktionærer forat de indenfor bedriften kan skaffe sig mest mulig innsigt i bedrifternes og produktionernes stilling, og derved vinde evne til at overta magten i og ledelsen av bedriftene. Slike revolutionære bedriftsraad maa først og fremst skapes ved det offentlige og ved de store privatkapitalistiske bedrifter.

Ved at arbeiderne dygtiggjør sig til at overta ledelsen, og søker at utvikle de dertil skikkede organer, oppfyldes en av de væsentlige forutsætninger for arbeiderklassens overtagelse av samfundsmagten.

III.

Al erfaring baade i Norge og andre land viser at magthaverne ikke betænker sig paa at anvende landets militærmagt eller bevæb-

nede hvitegarder for i en kritisk tid at slaa ned og tilintetgjøre arbeidernes organisationer. For- eningerne oppløses, pressen og for- samlingslokalene beslaglægges. Arbeidernes ledere og tillidsmænd fængsles. Vi har grove eksempler paa militær klasseundertrykkelse fra Italien, Finland, Ungarn, Amerika og mange andre land. Her hjemme viser erfaringerne fra storstreiken og andre konflik- ter at heller ikke her er en mili- tær undertrykkelse av arbeider- klassen langt borte, og den agita- tion som i den senere tid er ført fra borgerlig hold taler ogsaa sit tydelige sprog.

Denne fare for voldsunder- trykkelse maa arbeiderklassen først og fremst møte ved at styrke sine organisationer, men dernæst ogsaa ved at bevæbne sig. Denne bevæbning kan ikke gjennomføres som en isolert politisk foranstalt- ning. Arbeiderklassens bevæb- ning maa finde sted i sammen- hæng med det økonomiske opbyg- gingsarbeide. Jo bedre arbeider- klassen er organisert saavel øko- nomisk som militært, desto lem- peligere vil den revolutionære overgangstid fortone sig. Arbei- derklassens bevæbning tar ikke sigte paa at fremkalde borger- krig, men paa at hindre den og mildne den.

Situationen minder om ven- stres kamptid. Den skytterbevæ- gelse venstre reiste hadde ikke til hensigt at fremkalde krig eller

borgerkrig. Den tok sigte paa at hævde landets interesser, paa at verne folket mot den bevæbnede reaktion som skjulte sig bak offi- cersvæsenet og det fædrelandsfi- endtlige høireparti.

Skytterlagene — folkebevæb- ningssamlagene — som de oprin- delig het — bidrog til en fredelig løsning av unionsstriden og hin- dret voldsangrep mot folket. Ar- beidernes bevæbning har en lig- nende opgave i de sociale kampe som forestaar. Den skal hindre voldsangrep og borgerkrig og kommer det allikevel til væbnet kamp mellem folket og magtha- verne saa vil arbeidernes kampbe- redthet, økonomisk, organisations- mæssig og militært bidra til at folket gaar seierrikt ut av kam- pen.

I forbindelse med vedtagelsen av retningslinjerne uttalte *Ed- vard Bull*, at under den nuværen- de situation maatte man være opmerksom paa den selvfølgelige ting, at det nye parti vilde frem- stille det slik, at vi drev over til høiresocialistene. Vi kan ogsaa risikere, at der kommer ele- menter til os fra høiresocialister- ne. Vi maa være stadig paa vakt mot en saadan fremstilling og vise, at vi paa ingen maate helder over til høiresocialistene. Det er vi allesammen klar over, og ved vort arbeide maa vi verge os mot det.

Det samme var tilfældet med

partiets beretning.

Under behandlingen av denne blev det vedtat at paalæggende centralstyret at sørge for, at «Bratsberg-Demokraten» forandrer navn.

Stortingsgruppens beretning, som forelaa trykt, godkjendtes efter en bemerkning av *Madsen* likeledes enstemmig.

Rusland de jure.

I forbindelse med stortingsgruppens beretning fremsatte *Lian* følgende forslag, som vedtoges med akklamation:

Det norske arbeiderparti kræver av regjeringen, at den uøpholdelig foretar de nødvendige skridt til anerkjendelse av Rusland de jure.

Kommunalkontoret.

Centralstyrets flertals indstilling gik ut paa:

1. Der ansættes ikke nogen delvis lønnet kommunalkonsulent.

2. Saasart partiets økonomi tillater det bemyndiges centralstyret til at ansætte en sekretær og oprette en egen afdeling ved partikontoret for partiets kommunalpolitiske virksomhet.

3. Indtil en saadan ordning kan træffes ivaretar partikontoret og kommuneutvalget partiets kommunalpolitiske interesser. —

K. M. Nordanger hadde intet at bemerke til forslaget, men vilde fremholde at der maatte sør-

ges for at kommuneutvalget blev sterkest mulig repræsentert av kommunemænd fra landdistrikterne. Han pekte i denne forbindelse paa det arbeide som paagik for dannelse av et Norges herredsforbund. Vort parti hadde adskillige interesser at vareta inden dette, og det burde gjøre sig gjældende der allerede fra starten av. Der hvor tampen brænder for øieblikket var kommunernes *økonomiske forhold*. Fra arbeidsgiverforeningens og kapitalistinteressernes side blev der drevet en bevisst agitation for at hindre de vanskeligstillede kommuner i at faa laan. Det var gaat saa langt, at en sekretær i en av landets største banker hadde uttalt overfor en kommunemand paa Østlandet, at man ingen interesse hadde av at laane ut penger til kommuner som styrtes av et parti som vilde ødelægge samfundet. Det var rene ord for pengerne — eller rettere ord *uten* penger. Tal. mente at kommunepolitikken i det hele vilde bli en meget væsentlig bestanddel av partiets arbeide fremover og gjentok, at det særlig gjaldt om at tilknytte utvalget repræsentanter for utprægede landkommuner.

Torp bemerket at det var uelukkende de økonomiske betænkeligheter som hadde gjort at man ikke hadde faat istand dette kommunalkontor. Han var enig i at trække flest mulig kommunefolk fra landet ind i utvalget. Det hadde ogsaa været tanken at holde en konferanse av kommuneinteresserte under landsmøtet, specielt for at drøfte de spørsmåal Nordanger hadde nævnt.

Langva uttalte sin tilslutning til en saadan konferanse. Hvad

angik et kontor med lønnet sekretær vilde det været udmerket. Men det var som nævnt et økonomisk spørsmål i første række, og da maatte man se tiden an.

Efter bemærkninger av *Aarøe* om kommunearbeidet præciserte *Madsen*, at alle var enig om nytten og nødvendigheden av et kommunalkontor, men pengespørsmålet stillet sig i veien for at realisere det. For at kunne gi den bedst mulige veiledning var én mand ved kontoret heller ikke nok. Han pekte paa ønskeligheten av at man fik en mand i hvert fylke til at føre kontrol med gruppernes arbeide inden fylkets områder, likesaa distriktvis kommuneutvalg.

Torp: Forrige landsmøte vedtok jo regler for gruppernes organisering m. v. Følger man de regler skulde det være helt tilfredsstillende. Med hensyn til en delvis lønnet konsulent vilde en saadan stilling ikke gi vedkommende anledning til at utrette synderlig — ikke stort mere kanske end det arbeide som partikontoret nu allikevel nødvendigvis maa gjøre. Et kontor for den kommunale avdeling maatte utstyres ganske anderledes, om man skulde ha fuld nytte av det.

Skau anbefalte kommunalmøter i distrikterne, likesaa opprettelse av særlige fylkesutvalg.

Efter bemærkninger av *Haare*, Drammen, som understreket at man i dette arbeide maatte se bort fra de lokale særhensyn og lægge fællesinteressene til grund, blev indstillingen som referert vedtat enstemmig.

Retningslinjer for partiets oplysningsarbeide.

Herom forelaa følgende forslag for landsmøtet:

1. Arbeiderbevægelsens oplysningsvirksomhet har til formaal at bibringe partiets medlemmer den marxistiske skolering og den forstaaelse av partiets program og taktik som er nødvendig for at partiet skal kunne lede arbeiderklassens kamp; desuten maa arbeidet ogsaa lægges an paa at gi medlemmerne praktisk utdanning til bruk i det daglige organisationsarbeide.

2. Rundt om i partiets organisationer opprettes studiecirklar. Centralkomiteen utarbeider planer for slike studiegrupper og forsyner dem med nødvendig materiale.

3. By- og herredspartierne maa ta initiativet til igangssettelse av forelesningskurser til klargjørelse av viktige politiske og økonomiske problemer og instruksjonskurser for styremedlemmerne, arbeidsgrupper, kommunerepresentanter, medlemmer av agitatorskorps o. s. v. Planer og materiel for disse kurser tilstilles organisationerne fra Centralkomiteen.

4. I alle byer og i alle herreder, hvor det paa nogen maate er mulig, maa aftenskoler opprettes. I de byer og herreder, hvor man ikke anser det mulig at faa skoler igang, maa der søkes dispensasjon av Centralkomiteen. Alle aftenskoler, hvis budget og planer er godkjendt av Centralkomiteen, har krav paa tilskudd til dækning av utgifterne.

5. Der igangssettes fortsættelseskurser med særlig sigte paa tidligere aftenskoleelever. For at oppnaa tilskud fra Centralkomiteen maa disse kurser omfatte minst 60 timers undervisning. Fortsettelseskurserne kan være anlagt væ-

sentlig paa politiske emner, paa norsk og praktisk organisationsarbeide eller paa økonomiske spørsmaal. Centralkomiteen bør navnlig i byer og industricentreer lægge særlig vekt paa at faa igang bedriftsskoler saaledes at disse igangsættes i samarbeide med de faglige samorganisationer med tilskud fra komiteen.

6. Hvor forholdene ligger til rette maa det igangsættes fylkesdagskoler av fra 4 til 10 ukers varighet, hvortil herredspartierne sender sine stipendiater. Fylkesdagskolerne overflødiggjør selvsagt ikke aftenskolerne.

Igangssettelse av fylkesskoler er dog særlig paakrævet i de distrikter, hvor vanskelighetene for aftenskolevirksomheten er særlig store.

Partiets korrespondanseskole er av største betydning for opplysningsarbeidet, og baade kommunegrupper, fagforeninger og ungdomslag bør for sine medlemmer abonnere paa et større eller mindre antal eksemplarer av de kurser som for dem er av særlig interesse. —

Førster talte for et sterkere opplysningsarbeide særlig i religionsspørsmålet. Ikke paa noget område trængtes mer marxistisk skoleing. Han henstillet samtidig til centralstyret at gjøre hvad det var mulig for at gjøre korrespondanseundervisningen billigere og dermed lettere tilgjengelig.

Nordanger opplyste at de priser som beregnedes var saa lavt sat, at de forretningsmessig ikke engang lot sig forsvare. Partiet maatte gjennom foreningerne gjøre medlemmerne oppmerksom paa den anledning de her hadde til at skaffe sig undervisning baade billig og letvint.

Lian henviste til sidste passus i forslaget og uttalte sig enig med *Nordanger* i at det ikke kunde være mulig for tiden at sette betalingen ned.

Efter yderligere nogen bemerkninger vedtoges retningslinjerne enstemmig.

Efter forslag av *Lian* besluttedes eftermiddagsmøtet holdt for lukkede døre til drøftelse av de taktiske og indre anliggender.

Eftermiddagsmøtet søndag.

Lovforandringer.

I eftermiddagsmøtet foretoges enkelte lovforandringer, som var nødvendiggjort ved partiets uttræden av Den kommunistiske Internationale. Formaalsparagrafen kom derved til at lyde:

«Det norske arbeiderparti har til formaal at føre arbeidernes klassekamp frem til det kommu-

nistiske samfund gjennom proletarietets diktatur.»

Under paragrafen om *landsmøtet* vedtoges at landsmøtet holdes ordinært hvert andet aar.

Med hensyn til § 3 (kontingenten m. v.) blev det overlatt centralstyret at foreta de tekniske forandringer som var nødvendig.

I partiets *program* foretoges videre en redaktionsforandring ved

et enkelt punkt, saa dette kom til at lyde: «Det norske arbeiderpartis opgave er at styrte det nuværende klassesamfund og gennemføre en kommunistisk samfundsordning i Norge til gavn for hele det arbeidende folk i nært samarbeide med de revolutionære arbeiderpartier i andre land.»

Videre utgik i de almindelige *retningslinjer* for partiets virksomhet (Kristianiaforslaget) punkt IV og sidste sætning i punkt III. Februarlandsmøtets beslutning om *partiets forhold til Internationalen* blev, i konsekvens av det samme, ophævet.

«Arbeiderdomstol.»

Landstyret hadde med 16 mot 12 stemmer tiltraadt tanken om opprettelse av en partidomstol og valgt en redaktionskomité paa tre medlemmer, som fremta følgende forslag, som altsaa blev *landsstyrets indstilling*:

«Landsmøtet vælger et utvalg paa 20 medlemmer som alle skal være arbeidere paa arbeidspladsen og ha været partimedlemmer i et sammenhængende tidsrum av mindst 5 aar.

Til behandling av hver sak uttrækkes ved lodtrækning foretatt av centralstyret de 7 medlemmer som danner domstolen. Denne vælger selv sin formand og sin sekretær. Denne sidste behøver ikke at være medlem av domstolen.

Partidomstolen skal behandle spørsmålet om et partimedlem har begaaet brud paa sine partipligter. Domstolen kan beslutte eksklusion eller suspension. Til beslutning utkræves mindst 4 stemmer. Beslutningene skal være ledsaget av begrundelse.

Har en partiinstans fattet beslutning om suspension eller eksklusion kan avgjørelsen indbringes for domstolen. Dens avgjørelse kan appelleres til landsstyret, landsmøtet og Internationalen.

Partidomstolen trær i virksomhet hvis en organisationsmessig fattet beslutning om eksklusion eller suspension indannes for den (eller hvis klage over et partimedlems forhold indbringes for den). Anken eller klagen indsendes til centralstyret. Anke over en beslutning fattet av et fylkes- (herreds-) parti eller et byparti som ikke er tilsluttet fylkesparti, blir alltid at oversende partidomstolen til avgjørelse. Ellers avgjør centralstyret om en anke eller en klage skal forelægges partidomstolen eller oversendes en underordnet instans til behandling. Centralstyret kan selv beslutte at klage til partidomstolen eller anke over en falden beslutning. Centralstyret sørger i hvert enkelt tilfælde for at partidomstolen konstitueres.»

Landsstyrets *mindretal* uttalte:

De forseelser som kan føre til suspension, eksklusion eller anden disiplinærstraf, er av to slags. Dels kan det gjælde slike personlige ting som fyld, uorden i pengesaker el. l, og om denslags ting vil det i virkeligheten sjelden eller aldrig raade nogen uenighet; det er helt overflødig at opprette nogen særlig domstol for slikt.

Den andre gruppen av forseelser er de, som har et politisk tilsnit, og det er av hensyn til dem, domstolen foreslaes opprettet. Principielt er derimot at indvende at det betyr en mægtig svækkelse av den politiske ledelse i partiet. Centralstyret og lands-

styret er valgt som partiets øverste politiske tillidsmænd, og hvis man berøver centralstyret enhver adgang til discplinær optræden, vil dets stilling i akutte situationer kunne bli særdeles vanskelig.

Ikke mindre tungt veier de praktiske hensyn. Domstolen foreslaaes oprettet under en sterk fraktionsstrid i partiet, og det er en given sak at de arbeidere som blir valgt til medlemmer av den, vil være tilhængere av en bestemt fraksjon. Ogsaa domstolens avgjørelser vil derfor uvægerlig være præget av en fraktions syn; den eneste forskjell fra den nuværende ordning vil være at de paa grund av lodrækningsystemet vil kunne bli forskjelligartet fra gang til gang.

Det er videre værd at peke paa at opprettelsen av en slik domstol sikkert vil friste til at indbringe for den et utal av smaa saker, som burde været ordnet i mindelighet. Den vil befordre processlyst og rethaveri, og vi vil risikere at faa en daarlig kopi av det borgerlige retsvæsen.

Det naturlige og regelmæssige er at initiativet til en disciplinærstraf blir tatt av den partiavdeling, vedkommende tilhører, og at centralstyret altsaa bare vil bli en appellinstans. Bare i rent ekstraordinære tilfælder og under særlig tilspissede situationer i partiet bør centralstyret paa egen haand gripe ind med suspensioner eller eksklusioner. Det er den praksis som hittil alltid har været fulgt og som ogsaa vil bli fulgt i fremtiden.

Paa grund av den interesse som saken synes at ha vakt i enkelte deler av partiet, finder vi imidlertid at den kan fortjene at diskuteres nærmere, og vi fra-

raader derfor bare at den vedtas nu. Forutsætningen maa da være at den kommer frem paa næste landsmøte i forbindelse med en revisjon av partiets lover.

Madsen: Efter den noget ændrede situation som er opstaaet siden igaaftes vil jeg for min del ikke ta op dette forslag fra landsstyret. Jeg haaber og tror at det skal bli unødvendig at ha en speciel instans for at dømme partifæller.

Dirigenten (Nygaardsvold): Jeg er helt enig med Madsen og foreslaar at *forslaget henlægges*.

Dirigentens forslag bifaldtes enstemmig og uten debat.

Omorganiseringen.

Landsmøtet i februar besluttet at partiet snarest og om mulig inden et aar skulde omorganiseres til at bygge paa individuelt medlemskap. Først skulde der foretages prøveregistrering av partiets fagorganiserte medlemmer og samtidig igangsættes agitation for omlægningen. Efterhvert som man fik den nødvendige oversigt skulde de lokale organisasjoner, i forstaaelse med centralstyret, gaa til omlægning av partiet.

I begyndelsen av mai utsendte centralstyret forslag til omorganisering av partiet.

Centralstyret var enig om at man i de mindre byer og i de bygder som er uten større industrielle virksomheter, burde bygge partiet paa lokale politiske foreninger, med et arbeiderparti i hver kommune og med saa mange arbeidsgrupper og kredsforenin-

ger som ansaaes nødvendig. Arbeidsgruppene skulde dog ikke være selvstændige foreningsenheter, men staa direkte under by- eller herredspartiet.

For de større byer og industricentrer var der dissens inden centralstyret. Ikke om opbygningen i og for sig, men om hvor partirettighetene skulde ligge. Baade flertallet og mindretallet var enige om, at man i hver kommune maatte ha et lokalt arbeiderparti med saa mange kredsforeninger som man fandt hensiktssvarende. Desuten burde man søke at faa dannet grupper paa arbeidspladsene og samle disse i industrilag — saavidt mulig et lag for hver større industri. Gruppene fra de mindre industrier kunde man derimot samle i fælles lag.

Saalangt var det enighet, men meningsforskjellen gjaldt, hvorvidt disse industrilag skulde ha partirettigheter eller ikke.

Flertallet holdt paa at industrilagene burde ha fulde partirettigheter. Samtidig burde de industrielt organiserte partifæller delta i kredsforeningene i den utstrækning det var anledning til det. Men sin stemmeret i parti-anliggender skulde de industrielt organiserte utøve i sine industri- eller faglag.

Mindretallet indstillet paa at partirettighetene utelukkende blev tillagt de geografisk opbyggede, delokale organisationer. Industrielagene skulde utføre bestemte partiopdrag, men ikke betrautes som regulære partienheter med partirettigheter.

Centralstyrets flertals og mindretalsindstilling hadde været oversendt til behandling i partiorganisationene. Efter de rap-

porter som var inkommet fordelte uttalelsene sig omtrent like- lig mellem de to foslag.

Under disse omstændigheter fandt landsstyret at de større byer og industricentrer maatte faa anledning til *selv at vælge mellem de to alternativer*. Var det paa et sted flertal for at bygge partiet paa *baade* kredsforeninger og industrilag som partienheter, skulde det være anledning til dette. Hvis det paa den anden side var flertal for at bygge partiet *utelukkende* paa rent lokale foreninger som partienheter, maatte det ogsaa være anledning til det.

Centralstyret maatte i begge tilfælder paase at der var tilveiebragt et forsvarlig grundlag for omorganiseringen. Der maatte derfor ikke træffes nogen avgjørende beslutning før centralstyrets godkjendelse var indhentet.

For de mindre byer samt bygger uten større industriell virksomhet var det enstemmighet saavel i landsstyret som i partiorganisationene.

I henhold til det foreliggende blev landsmøtet indbudt til at fatte følgende *beslutning*:

1. Partiet omorganiseres paa grundlag av centralstyrets indstilling. For de større byers og industricentrers vedkommende er det anledning til at vælge mellem de to alternativer som foreslaaes av centralstyrets flertal og mindretal.

Centralstyret maa paase at omorganiseringen f regaar paa en forsvarlig maate. For man gaar til omorganisering av et by- eller fylkeparti, maa derfor centralstyrets godkjendelse indhentes.

2. I de partier, hvor man endnu ikke kan gaa til omorganisering, maa der drives et planmæssig arbejde for at forberede overgangen fra kollektivt til individuelt medlemskap. Der maa bringes klarhet i formene for den lokale omlægning, om nødvendig foretas nyregistrering i forbindelse med en omfattende agitation for partiet, og de nye partiorganer maa søkes dannet saa overgangen kan ske uten svækkelse av partiet.

3. I alle by- og herredspartier maa der i henhold til beslutningene paa landsmøtet i februar organiseres kvindeutvalg. Paa steder, hvor der er kvindeforening, forberder kvindeutvalget foreningens overgang til gruppe inden partiavdelingen. Hvor der ikke er kvindeforening organiserer utvalget særskilt kvindegroupe.

4. B slutningene paa forrige landsmøte om ungdomslagenes stilling til partiet maa snarest gjennomføres.

Mindretallet foreslog istedenfor flertallets forslag til beslutning *punkt 2*:

Arbeidet med registreringen og omorganiseringen maa i alle partiavdelinger drives med al kraft og skal være tilendbragt inden utgangen av mars maaned 1924.

Tranmæl: Efter den situation som er opstaat er stillingen delvis ændret — ikke i sit grundsyn, men med hensyn til det ytre paalæg. Jeg tror der er enighet om at vi bør fortsætte at forberede grundlaget for omlægningen, men man maa handle *praktisk*, som situationen tilsier. Vi bør si dette i beslutningsform, og jeg foreslaar:

«Landsmøtet finder at omorganiseringen av partiet bare bør finde sted i de byer og distrikter, hvor dette vil bety en styrkelse av partiet. Omorganiseringen foregaar paa grundlag av den indstilling som landsstyrets flertal har forelagt for dette landsmøte.»

Forholdene kan ligge forskjellig an lokalt. Jeg mener det vilde være uriktig nu at ta et skritt tilbake; derfor skal vi bygge paa den indstilling som foreligger, men vi maa ogsaa ha den ting for øie at vi med omlægningen tilstræper at *styrke* partiorganisationen i vedkommende byer eller bygder. — Spørsmålet om kontingenten maa behandles særskilt. Om vi vedtar det fremsatte forslag kan vi ogsaa fastslaa den progressive kontingent der hvor man er gaat til omorganisering paa grundlag av individuelt medlemskap.

Øisang mindet om at han i landsstyret hadde holdt paa adgang til kollektivt medlemskap i det længste, og han kunde erklære sig enig i Tranmæls forslag. Men han vilde gjerne ha ind en bestemmelse om at man skulde ha adgang til at vælge mellem de to alternativer.

Tranmæl: Den sidste indstilling aapner adgang til det — enten kredsforeninger eller industri-lag.

Langhelle var ikke enig i forslaget. Man maatte her ogsaa se paa fagbevægelsens interesser. Derfor burde partiet fortsætte registreringen for snarest mulig at faa gjennomført det individuelle medlemskap.

Chr. H. Knudsen fremholdt at omlægningen ikke lot sig forcere. Paa samme tid maatte man ikke tape maalet avsyne, men arbeide

for at komme over i den nye ordning saa snart det var mulig.

Eggen: Jeg har altid været motstander av den foreningsvise tilslutning til partiet og har be- kjæmpet den. Jeg vilde derfor gjerne ha dette syn sterkere præcisert i beslutningen. Det vil styrke os overfor den fløi som har forlatt partiet.

Lian: Det forslag som foreligger her tar jo hensyn til alle sider. Der aapnes adgang til at bygge paa kredsforeninger eller industrilag lokalt. Man kan efter forslaget ha kollektivt tilsluttede foreninger, hvis man mener at det styrker partiet og bevegelsen bedst. Langhelle tar fuldstændig feil, hvis han mener at man kan stille høiresocialismen, kommunismen og mindretallets opfatning utenfor fagforeningerne. De er jo mennesker i fagforeningerne ogsaa. Som stillingen er, ogsaa økonomisk set, er det næsten paatrængende nødvendig at vi ikke gaar for fort. Naar den foreslaatte ordning er saa lempelig at man kan vælge, uten at foranledige strid, kan jeg ikke skjønne at det skulde være nogen fare i at vedta den.

Skau: Ved en praktisk ordning av registreringen og likesaa av kontingenten tror jeg ikke det vil være nogen fare ved at beslutte at gaa over til direkte partimedlemskap, som utvilsomt vil bety en forbedring.

D. Vikin: Tranmæl brukte ordet «forberede». Min opfatning har været og er at vi har staat midt oppe i omorganiseringen. Det individuelle medlemsskap vil, naar det er fuldt gjennomført, bety større revolutionær slagkraft for os, og vi maa derfor se til at komme over paa den basis. Av samme grund bør det her understrekes som nødvendig, at man fortsætter omleg-

ningsarbeidet i saa hurtig tempo som det er taktisk klokt og fordelagtig.

Tranmæl: I tilslutning til Lian vil jeg si, at man maa ikke indbilde sig at om en fagforening staar utenfor vil den derfor undgaa politiske rivninger. Rivningerne kan ogsaa ellers anta en slik form at det for centralstyret kan bli spørsmaal om at si til vore folk: meld fagforeningen ut — ta gjerne ogsaa *initiativet* til det. Men et saadant skritt maa *forberedes*. Det er et praktisk spørsmaal. For at undgaa et spektakel som kan skade og svække maa overgangen forberedes ved dannelsen av kommunistiske arbeidsgrupper. Vor opgave maa dog i første omgang være at arbeide for at *beholde* fagforeningerne, helst ogsaa faa nye tilsluttet.

Oskar Karlsen: Vi maa rasonnere praktisk, naar vi faar kampen i fagforeningerne, og spørre om det ikke er bedst at arbeide for at opretholde det kollektive medlemskap, istedetfor at rive for sterkt op. Vi maa være klar over at vi ikke *undgaar* kampen og ikke kan unddra os den. Jeg anbefaler Tranmæls forslag.

Madsen: Av den sidste indstilling som er forelagt sees, at det individuelle medlemsskap er gjennomført over den største del av landet. Der er arbeidet paa en sikker linje hittil, og den maa vi fortsætte paa. *Maalet* er at faa den individuelle, den personlige tilslutning til partiet gjennomført; men der er situationer som kan gjøre det nødvendig, ialfald indtil videre, ogsaa at opretholde den kollektive tilslutning. Vi skal ikke ringeakte fagforeningsmedlemmerne i den grad som mange av mindretallets folk har været tilbøielig

til, og som kom sterkt frem under Scheflos foredrag her om parti-striden. Vi maa søke at pløie dy-pere blandt de brede arbeidermas-ser end vi hittil har gjort. Kan vi faa en samtidig skarp og fredelig konkurranse med det nye parti om at samle ind nye medlemmer til bevægelsen vil ogsaa denne strid og dens utgang kunne sies at ha ført et gode med sig.

(Strøk sattes med 10 talere.)

Waldemar Nilsen: Principielt er jeg for det individuelle med-lemsskap, men vi maa være op-merksom paa at vi ikke har nogen ret til at sløse med de positioner som vi har; splittelsen i partiet maa begrænses til det mindst mulige. Jeg tror ikke det skulde bli vanske-lik med kontingentindbetalingen. Det gjælder ogsaa meget om hvor-dan kontingenten vil bli inddrevet.

Haakon Meyer sluttet sig til Eggen og ønsket at faa klarere frem i forslaget, at partiet ansaa det for absolut nødvendig at kom-me over til den individuelle form for organiseringen av partimed-lemmer.

Johan Torp bemerket at det ik-ke hadde vist sig heldig at foreta omorganiseringen paa det nuvæ-rende tidspunkt.

Kristiansen (N. A. F.) hadde ingen tvil om at medlemmerne vil-de gaa med paa omlægningen og bli staaende i partiet, hvis der blev sat størst mulig kraft paa den. Han sluttet med at si: la os hoppe i det heller end at krype i det!

Lippe hadde erfaring for hvil-ken støtte partiet hadde hat gjen-nem fagforeningernes aktive del-tagelse; det viste sig særlig paa det økonomiske omraade, og den side var det ikke mindst paakrævet at ta i betragtning. Han mente at *Tranmøls* forslag maatte kunne ak-

cepteres, selv om han personlig helst saa at den kollektive tilslut-ning kunde opretholdes ialfald for nogen længere tid fremover.

Tranmøl bemerket, at forslaget var fremsat paa grundlag av lands-styrets indstilling, hvor de for-skjellige hensyn var nævnt og ret-ningslinjer for omlægningen op-trukket.

Efter bemerkninger av *Th. Høi-lund*, *Jakobsen* og *Skjørseth* ved-toges forslaget mot 2 stemmer.

Partikontingenten.

Landsstyret foreslog:

«1. Den progressive kontin-gent gjennomføres samtidig naar reorganiseringen av fylkes-, kreds- eller bypartierne er foretat paa grundlag av det forslag cen-tralstyret tidligere har vedtat.

2. Den nuværende kontingent til landspartiet bibeholdes.

3. Der utlignes en tillægskon-tingent paa 25 øre pr. kvartal og medlem fra 1. januar 1924.

4. Partiavdelingen avgjør selv paa hvilken maate tillægskon-tingenten skal tilveiebringes.»

Torp indledet med en kort rede-gjørelse. Av regnskaperne frem-gik at partiets økonomi ikke var særlig god. Repræsentanterne maatte derfor være opmerksom paa nødvendigheten av et løft for at bedre stillingen — av hensyn til partiets almindelige agitation og endnu mer av hensyn til partipres-sen. «Samvirke» var den centrali-serte virksomhet for partipressen. I indeværende aar og ogsaa ifjor hadde det vist sig at partiet ikke hadde kunnet yde noget tilskud, og det var gaat ut over Samvirkes evne til at hjelpe.

Ved voteringen vedtoges ind-stillingen enstemmig.

Partidiskussionen og de foretatte suspensioner.

Paa det møte av landsstyret hvor suspensionerne m. v. behandles vedtoges med 15 mot 13 st. følgende:

I.

Centralstyrets beslutning om suspension av K. O. Thornæs og Jeanette Olsen godkjendes.

Beslutningen forelægges landsmøtet til prøvelse.

II.

I anledning av den partistrid som har paagaat og paagaar vil landsstyret uttale:

Det paalægges partifæller at føre diskussionen om partispørsmål paa en saklig maate og i en kameratslig tone. Mistænkeliggjørelser og forsøk paa at sætte mindreværdighetens stempel paa partifæller maa fordømmes paa det skarpeste.

Centralstyret har ikke bare ret, men pligt til at gripe ind overfor partifæller som utslynger ugrundede beskyldninger mot medlemmer eller partiinstitutioner.

Landsstyret vil opfordre partipressen til at begrænse partidiskussionen i sine spalter, saaledes at denne ikke tar en saa bred plads, at den skader det praktiske partiarbeide og kampen for de utadvendte partiopgaver. Partidiskussionen bør mest mulig føres indenfor organisationens ramme. I alle tilfælder maa det ansees utilbørlig at trække frem partistridsspørsmål paa offentlige møter.

Naar der optages diskussion om spørsmål som der er meningsforskjell om, bør det saavel i pressen som paa partimøter være

magtpaaliggende at la de forskjellige opfatninger komme til orde. Bare paa den maate kan medlemmene sættes istand til at gjøre sig op en personlig begrundet mening, og saaledes kunne træffe de valg som partiet er tjent med.

Mindretallet, 13 medlemmer, stemte for følgende:

Landsstyret vil uttale sin skarpeste misbilligelse over den personlige maate, hvorpaa partistriden har været drevet, saavel fra flertalsfolks som fra mindretalsfolks side, og paalægger alle partifæller herefter at gaa til en uomtvistelig ændring i baade den mundtlige og skriftlige debatmaate.

For at søke frembragt en forsoning mellem de stridende fraktioner og saaledes opnaa den nødvendige arbeidsro, som partiet nu saa haardt trenger under sin kamp mot arbeiderklassens fiender, vil landsstyret slaa en strek over de misgrep som i denne sak hittil er gjort fra begge sider.

Man ophæver derfor suspensionen av Jeanette Olsen og redaktør Thornæs.

Øisang optok, støttet av *Langhelle*, forslag om suspensionernes ophævelse.

Torp: Selv om spørsmålet nu kan ansees for bortfaldt, idet begge de to som suspensionen rammet er uttraadt av partiet, finder jeg allikevel, at landsmøtet bør godkjende det skridt som central- og landsstyret har foretat i denne sak. Efter at suspensionerne fandt sted er der foregaat saa mange ting, at hvis der skulde tages saklige hensyn vilde der været grund til at gaa til *eksklusjon*. De to har søkt at være saa illojale overfor partiets

beslutning som vel mulig. Det bør her fastslaaes, at myndigheten til at kræve disciplin og, om nødvendig, øve justis tilligger partiets valgte ledelse, og at styret her har landsmøtet bak sig.

Øisang var forbauset over at saken i det hele var referert, men naar saa var skedd fandt han at maatte opta mindretallets forslag, forsaavidt konklusionen angik.

Teigen saa dette som et principielt spørsmål og henstillet til landsmøtet at stemme for beslutningernes godkjendelse.

Torp: Jeg fastholder at landsmøtet bør slaa fast at centralstyret i dette tilfælde har handlet slik som et styre bør og maa handle. I forslaget om en arbeiderdomstol har jeg gjort rede for hvordan jeg mener der bør gaaes frem ved suspensioner eller eksklusioner i almindelighet. I de tilfælder det her er tale om var der offentlig fremsat beskyldninger som ingen tillidsmand i betrodd hverv kunde la sitte paa sig.

Chr. H. Knudsen: Det har aldrig hændt før at ikke vedkommende som suspensionen gjaldt har faaet anledning til at forsvare. Imidlertid er begge idag ute av partiet, og vi har ikke mer med dem at gjøre. Da mener jeg at landsmøtet ikke bør vedta nogen uttalelse i dette spørsmål.

Eugen Johannessen hævdet at landsmøtet ikke kunde undlate at ta stilling her. Ogsaa punkt II maatte vedtages.

Rastad pekte paa de omstændigheter som førte til suspensionerne og som gjorde dem baade nødvendig og berettiget. De hadde ogsaa virket gavnlige paa den senere partidiskussion. De formelle indvendinger blev her av underordnet

betydning. Han anbefalte indstillingen vedtat enstemmig.

Ole J. Strøm sluttet sig til Rastad.

Ved voteringen vedtoges punkt I mot I stemme, punkt II enstemmig.

Manifest til arbeiderklassen.

Lian: Dirigenterne har ment at den situation hvori partiet og landsmøtet er kommet bør foranledige en henvendelse til arbeiderklassen i Norge fra dette landsmøte. Man har ikke hat den tid som var ønskelig til opropets utarbeidelse, derfor forutsætter vi at det overlates til centralstyret at utforme det videre, hvis der mangler noget i det.

Tal. refererte her utkastet i den form det forelaa. Efter bemerkninger av *Viklin* uttalte *Lian*, at han gik ut fra at centralstyret hadde bemyndigelse til i tilfælde at foreta visse redaktionelle ændringer. Imidlertid burde forslaget enstemmig tiltrædes her. *Madsen* sluttet sig hertil.

Under den forutsætning som var nævnt godkjendtes derpaa forslaget til manifest enstemmig.

Manifestet, som utsendtes fra landsmøtet umiddelbart, er indtat paa sidste side.

Valgene.

Trygve Lie redegjorde for valgkomiteens arbeide. Den var oprindelig nedsat med 13 medlemmer. I komiteens forhandlinger hadde 8 deltatt. Som formand valgte komiteen *Rolf Hofmo*, men da han var blit i mindretal var tal. blit opnævnt som ordfører for flertallet.

Flertallet — 7 medlemmer —

foreslog *Oscar Torp* gjenvalgt som formand, *Edv. Bull* som næstformand, *Einar Gerhardsen* som sekretær og *Martin Tranmæl* som redaktør. *Hofmo* foreslog *Tranmæl* som formand, *Bull* som næstformand, *Torp* som sekretær og *Erling Falk* som redaktør.

Hvad flertallet la vejt paa var, uttalte *Lie*, at der nu ikke blev foretaget noget personbytte i de ledende stillinger. De som hadde hat ansvaret i forrige periode burde ha det ogsaa i den nye som man nu gik ind i. Den mest utsatte og ogsaa mest betydningsfulde stilling vilde herunder bli redaktørens. Det var *bladet* som i første række vilde komme til at sætte sit præg paa den kamp vi maatte være forberedt paa at opta for at bevare partiets enhet. Derfor talte partihensyn for gjenvalg av redaktøren saavel som av de øvrige tillidsmænd i centralstyret.

Hofmo saa den vigtigste opgave idag i at faa en partiledelse som kunde arbeide derhen, at kløvningen ikke blev til ubotelig skade, men til styrkelse for partiet. Naar *Tranmæl* under hensyn hertil var foreslaat som formand, var det i erkjendelse av at hans bedste egenskaper laa paa det organisatoriske og agitatoriske omraade, og at det var *der* at man mest vilde komme til at trænge ham. Situationen tilsa partiet at søke at faa samlet arbeidet paa et sterkt grundlag, derfor maatte ledelsen sammensættes slik at den kunde fylde de opgaver som nu var de nærmeste. Han anbefalte *Falks* valg som redaktør.

Lowe foreslog *Alfred Madsen* som formand og *Torp* som sekretær ved siden av *Tranmæl* som redaktør. *Nordanger* foreslog *Tranmæl* som formand, *Torp* som

sekretær og *Madsen* som redaktør.

Madsen henstillet til *Lowe* og *Nordanger* at ta sine forslag paa ham tilbage og anbefalte gjenvalg.

For valgkomiteens flertals indstilling talte *Torbjørn Henriksen*, *Eriksen*, *Akershus*, *Skau*, *Knut Eng*, *Rastad*, *Schwingel*, *Høilund*, *Syvertsen* og *Eug. Johannessen*. *Langhelle* støttet *Lowes* forslag, mens *Arntsen* og *Sverre Knudsen* vilde stemme paa *Tranmæl* som formand.

Nordanger meddelte at han frafaldt sit forslag.

Videre hadde *Bull* og *Tranmæl* ordet.

Ved særskilt votering over de foreslaatte — formand, næstformand, sekretær og redaktør — vedtoges valgkomiteens indstilling om gjenvalg med akklamation.

Som øvrige medlemmer av centralstyret indstilledes *Alfred Madsen*, *Rolf Hofmo*, *Ingv. Rastad*, *Gunnar Braathen*, *Math. Fredsti* og *Johs. Johansen*.

Under debatten fremkom videre forslag paa *Øistein Martinsen*, *Falk* og *Charles Syvertsen*.

Valgt blev *Madsen* med 149 stemmer, *Rastad* 147, *Hofmo* 143, *Johs. Johansen* 142, *Fredsti* 127 og *Braathen* 111. Dernæst hadde *Syvertsen* 44 og *Falk* 14 stemmer.

Som varamænd valgtes *Torbjørn Henriksen* med 146 stemmer, *Harry Nilsen* 141, *Øistein Martinsen* 141, *Waldemar Nilsen* 138 og *Syvertsen* 94. Dernæst hadde *Adolf Karlsen* 25, *Braathen* 20 stemmer og endel andre spredte stemmer.

Landsstyret.

Som medlemmer av landsstyret indstilledes: *Magnus Johansen*, Østfold, *Johan Bratvold*, Akershus, *Oscar Nilsen*, Hedmark, *Nils Steen*, Buskerud, *Sverre Hjertholm*, Vestfold, *Ole Moen*, Telemark, *Ole Øisang*, Sørlandet, *Johs. Johnsen*, Stavanger, *Ivar Rikheim*, Sogn og Fjordane, *Rudolf Kamestrøm*, Møre, *Johan Nygaardsvold*, Sør-Trøndelag, *Ivar Aarseth*, Trondhjem, *John Aalberg*, Nord-Trøndelag, *Gitta Jønsson*, Nord-Norge, og *A. Moan*, Nord-Norge.

Som *varamænd* indstilledes *Konrad Knudsen*, Drammen, *Haugli*, Vestopland, *Emil Aase*, Rogaland, *Wilhelm Jacobsen*, Namdalen, og *Ingvald Bækken*, Kongsvinger.

Istedenfor *Johs. Johnsen*, som ønsket sig fritat, foresloges av *B. Olsen Hagen Nils Norheim*. Videre fremkom forslag paa *O. H. Maurstad* som repræsentant for Sørlandet.

Valgkomiteen gik over til forslaget paa *Norheim*, hvorefter komiteens indstilling vedtoges enstemmig.

Kvindesekretariatet.

Til formand i kvindesekretariatet valgtes *Sigrød Sivertsen*, efter indstilling fra en konferanse av de kvinder som var tilstede paa landsmøtet.

Formanden i kvindesekretariatet er selvskrævet medlem av centralstyret. Som personlig vara-

mand for hende valgtes *Rachel Grepp*.

Partiets økonomi.

Disponent *Sverre Sivertsen* gav i forbindelse med den fremlagte regnskapsoversigt av formanden en redegjørelse for partiets økonomi. Han henstillet til det nye centralstyre at ta under overveielse at faa et styre som kunde være partiets *økonomi-styre* for derigjennem at skaffe den samlede oversigt som var nødvendig.

P. Löwe fremsatte forslag om nedsættelse av en komite til at utrede spørsmålet om opprettelse av et central-økonomi-utvalg for partiet. Komiteens utredning forutsettes forelagt førstkommende landsmøte.

Johs. Johnsen rettet en henstilling om at partiet, saafremt utskrivning av ekstrakontingent fandtes nødvendig, tok skyldig hensyn til de store ofre som allerede var ydet av partimedlemmerne paa forskjellige steder til lokale formaal. En saadan utligning til støtte for partiets virksomhet burde bæres fortrinsvis av de avdelinger som hittil hadde sluppet lettest.

Torp fandt tanken i det som *Johnsen* hadde fremholdt riktig. Allikevel maatte utligningen fordeles likelig paa de forskjellige tilsluttede organisationer. Det som man maatte forsøke paa at faa var en virkelig central for partiets hele økonomiske virksomhet, saa de midler som kom ind kunde dirigeres til de steder, hvor vanskelighetene var størst.

Partiformanden refererte det utarbeidede *regnskapsutdrag* og supplerte det. Han henstillet, at

Løwes forslag blev oversendt centralstyret.

Løwe anbefalte, at landsmøtet selv tok skridt til nedsættelse av en komite til sakens utredning.

Efter bemerkninger av *Maurstad* og *Madsen*, som sluttet sig til tanken i forslaget, besluttedes Løwes forslag oversendt central- og landsstyret til behandling.

Som partiets revisorer valgtes Torger Heggen og Sven Svensson med H. Abelsnes som varamand.

Partisituationen.

Dirigenten refererte følgende forslag:

«Ingen kan være medlem av Det norske arbeiderparti, som samtidig tilhører en anden politisk organisation. Efter at partiet er blit ekskludert av Den 3. Internationale, kan ingen partiforening og intet partimedlem staa tilsluttet Internationalen. Der kan heller ikke indenfor partiet dannes særlige organisationer, som ikke er underkastet partiets øverste ledelse, eller som arbeider for formaal som avviker fra partiets almindelige retningslinjer.

De landsmøterepræsentanter som ved voteringen over eksekutivkomiteens ultimatum kom i mindretal, er selvsagt, likesom alle deres meningsfæller, likesaa fuldt medlemmer av partiet som de der var i flertal, saasandt de akcepterer disse forutsætninger og loyalt vil arbeide med paa at fremme partiets

formaal og bevare dets enhet. Det er selvsagt, at der indenfor loyaltetens ramme raader fuld diskussionsfrihet i partiet.

Landsmøtet paalægger landsstyret og centralstyret straks at træffe de nødvendige praktiske foranstaltninger til gennemførelse av disse beslutninger.»

Forslaget begrundedes kort av *Bull*.

Partisekretæren, *Gerhardsen*, meddelte at der i løpet av morgendagen vilde bli holdt distriktsvise konferanser om stillingen i de enkelte landsdele, likeledes møte av stortingsgruppen sammen med landsstyret.

Efter bemerkninger av *Madsen*, *Tranmøl*, *Sverre Knudsen*, *Torbjørn Henriksen*, *Alsgaard*, *Skjærseth*, *Karlsen*, *Torp* og *Bull* vedtokes det refererte forslag enstemmig.

Efter forslag av *Rastad* besluttedes gjort en forandring i parti-lovenes paragraf 4 om avholdelsen av ekstraordinære landsmøter, slik at følgende passus i punkt 1 utgik: «og skal holdes naar samorganisationer som repræsenterer mindst en tredjedel av partiets medlemmer kræver det.»

I anledning av den utsatte sak angaaende *partisituationen i Telemark* besluttedes at foranledige sammenkaldt et fylkesmøte overensstemmende med Rjukan arbeiderpartis krav. Centralstyret be myndigedes videre til at sammenkalde møter av andre fylkespartier, hvor det viste sig nødvendig.

Det overlotes landsstyret at bestemme tiden for næste landsmøte.

Avslutningen.

Det ekstraordinære landsmøte kom til avslutning ved 11-tiden søndag aften. Lian tok som dirigent ordet tilslut og uttalte:

Dagsordenens behandling er tilende, og det er da min pligt som dirigent at takke samtlige landsmøtets deltagere for samværet i disse tre meget arbeidssomme dage. Det er ingen sak at *dirigere*, naar man har at gjøre med en saa lydhør forsamling, hvis interesse for den sak som samler os er saa stor og brændende som vi har set paa dette møte. Vel er det saa, at naar vi nu skilles for at vende hjem igjen og opta arbeidet, hver i vor kreds, er det ikke med nogen særlig glæde i hjertet, efter det som har passert — det hyggeligste vilde været om det hadde vist sig mulig at komme til forstaaelse og bygge bro mellem de stridende opfatninger. Men jeg tror at vi med et rent sind og et rent hjerte kan si, at der er gjort alt hvad gjøres kunde for at tilveiebringe mulighet for et fortsat samarbeide. De krav som er blit stillet til landsmøtets representanter har imidlertid været av en saadan art, at representanterne ikke kunde bøie sig for dem uten at opgi det som de selv mente og trodde paa. Og kanskje det i det lange løp vil vise sig at det var *nødvendig* at foreta en saadan operation — om jeg saa skal kalde den — for at

faa arbeidsro og arbeidsfred i partiet. Som det hittil har været, med en permanent strid indenfor selve organisationen, har det vist sig ugjærlig at føre noget effektivt arbeide utad.

Det vil være klart for enhver, at partiet fra og med dette landsmøte staar overfor en overordentlig svær opgave at løse. Vi kommer ut for *en tredobbelt ild*, og motstanderne haaber paa en svækkelse. Jeg tror ikke vort parti skal faa en saadan svækkelse, at det ikke vil overstaa krisen. Men skal det kunne lykkes at løse vanskelighetene og overvinde krisen, maa hver og en her, og det allerede fra imorgen og hver dag fremover, gaa ut fra dette møte og forklare for arbeiderne, for medlemmerne, at det som er skedd paa dette landsmøte ikke har været til at undgaa, men at forholdene tvertom gjorde det *absolut nødvendig*. Det skal ogsaa, tror jeg, vise sig at den store flerhet av arbeiderne vil forstaa dette, for de tilstedeværende har bare fulgt det mandat de har faat; de har fulgt den linje som er trukket op av dem som har sendt dere hit.

Lian rettet i slutten av sin tale en varm tak til centralstyret og møtets funktionærer. Idet han mindet om arbeidskjøpernes sidste trusler og den kamp som store dele av arbeiderklassen her hjemme allerede stod oppe i, uttalte han: Det kan bli en vanskelig

tid for den norske arbeiderklasse paa mange maater. Naar vi idag skilles er det i tillid og tro til at det allikevel, ved ihærdig og trofast arbeide, skal lykkes at reise og utbygge den norske arbeiderbevægelse og befæste dens magtstilling til alle sider. *Fremad* og *opad* — det er det løsen hvorun-

der Det norske arbeiderpartis medlemmer gaar.

Efter at *Lian* under stormende bifald hadde utbragt et Løve partiet, avsluttedes landsmøtet med avsyngelsen av «Op alle jordens bundne trælle».

Til arbeiderklassen i Norge.

Det norske arbeiderparti har reist klassekampen i Norge og nu i snart halvhundrede aar kjæmpet for arbeidernes sak. I sterkt samhold indad og i klassebevisst solidaritet med broderpartier i andre land, har det stadig været i revolutionær fremgang mot det endelige maal, arbeiderklassens frigjørelse.

Under sit medlemsskap i Den kommunistiske Internationale har partiet av al sin kraft været med paa at understøtte den revolutionære arbeiderbevægelse over hele verden. Som medlem av Internationalen har Det norske arbeiderparti hævdet den indre organisationsmæssige selvstændighet, som er nødvendig for at bevare partiet som et stort og sterkt masseparti. Det har forfegtet sin bestemmelsesret i den kommunistiske arbeiderpolitik, som partiet skulde lede i Norge.

Ved at sette et uantagelig, nedværdigende krav i ultimatumens form overfor de meninger som et stort flertal i partiet hævder, har Den kommunistiske Internationales eksekutivkomite drevet Det norske arbeiderparti ut av sine rækker og ekskludert partiet.

Ingen beklager mer end Det norske arbeiderparti at det organisationsmæssige samarbeide med den 3. Internationale nu er avbrutt. Men det hverken kan eller vil forhindre partiet i at fortsætte sit revolutionære arbeide i samarbeide med det kjæpende internationale proletariat, — et samarbeide som har et sterkere grundlag end statutter og medlemsskap, nemlig klassesolidaritetsens og det store fælles maals urokkelige grundlag. Over smaa meningsforskjelligheter vil Det norske arbeiderparti altid række haanden til andre lands revolutionære arbeiderorganisationer. Og naar det kommer til handling, skal det vise sig at den russiske revolution, at det kjæpende tyske proletariat, at hele den internationale kommunistiske bevægelse kan stole paa Det norske arbeiderpartis revolutionære evne og vilje.

Herhjemme er forholdene vanskelige. Arbeiderklassen trænges haardt av brutale arbeidskjøpere. Lockouter iverksættes og lockoutrusler hører til dagens orden. Arbeiderne maa gaa til forsvarskamp under arbeidsløshet og dyrtid. Titusener er allerede i streik og an-

dre titusener staar paa tærskelen til arbeidsløshet, kastet ut av fabrikkkerne og verkstederne av arbeidskjøperne.

Klassefæller! Sjelden stod den norske arbeiderklasse overfor haardere tider, aldrig har den i større grad hat bruk for samhold og solidaritet! Bare ved ubrytelig enighet kan den nu vinde sine kampe herhjemme, støtte det kjæmpende tyske proletariat og styrke den internationale arbeiderbevægelse.

I en slik tid er det en forbrydelse at ville splitte partiet. Et-

hvert forsøk paa at bryte enheten maa slaas ned, selv om det pyn-ter sig med Internationalens navn.

Arbeidere! Kamerater! Slaa ring om Det norske arbeiderparti. Fyld dets rækker! La det stort og sterkt gaa usvækket ut av de videre kampe! Da vil det ogsaa kunne gaa foran i klassekampen og paa kommunistisk grundlag føre arbeidernes sak frem til seier.

Leve Det norske arbeiderparti.

Leve den revolutionære arbeiderklassens internationale solidaritet.

For landsmøtet

Ole O. Lian,

Johan Nygaardsvold,

dirigenter.

